

AALTO-YLIOPISTO

Perustieteiden korkeakoulu

Informaatioverkostojen koulutusohjelma

Satu Raudasoja

Luotainmenetelmän ja virtuaalisen fokusryhmän yhdistäminen

Diplomityö

Espoo 25. marraskuuta 2013

Valvoja: Professori Marko Nieminen

Ohjaaja: Diplomi-insinööri Petri Mannonen

AALTO-YLIOPISTO Perustieteiden korkeakoulu Informaatioverkostojen koulutusohjelma		DIPLOMITYÖN TIIVISTELMÄ	
Tekijä: Satu Raudasoja			
Työn nimi: Luotainmenetelmän ja virtuaalisen fokusryhmän yhdistäminen			
Sivumäärä: 6 + 72 + 21	Päiväys: 25.11.2013	Julkaisukieli: suomi	
Professuuri: Käyttöliittymät ja käytettävyys		Koodi: T-121	
Työn valvoja: Prof., TkT Marko Nieminen			
Työn ohjaaja: DI Petri Mannonen			
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Työssä on yhdistetty uudella tavalla käyttäjäkeskeisessä suunnittelussa käytettävät luotain- ja fokusryhmämenetelmä. Työn tavoitteena on selvittää pystytäänkö käytetyllä menetelmällä vastaamaan luotainmenetelmän haasteisiin ja toteutuvatko yhdistelmämenetelmässä luotainmenetelmän ja fokusryhmän tärkeimmät vahvuudet. Yhdistäminen toteutettiin siten, että luotaintehtävien tekemisen aikana osallistujat jakoivat yksilöinä tekemiensä tehtävien tuotokset toisilleen verkossa ja keskustelivat niihin liittyen. Näin ollen tehtäväjakso oli kuin verkossa toteutettava fokusryhmä. Kehitettyä menetelmää kutsutaan työssä fokusryhmäluotainmenetelmäksi.</p> <p>Tutkimus on tyypiltään yhden tapauksen case-tutkimus. Työssä analysoidaan kehitetyn menetelmän käytön aikaisia sähköisiä tapahtumia ja osallistujien vastauksia kyselyyn. Menetelmän kokeilemisen kontekstina on Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry:n Purkki-niminen extranet-järjestelmä ja osallistujina järjestelmän aktiiviset käyttäjät.</p> <p>Tutkimuksen perusteella kehitetyllä menetelmällä pystytään vastaamaan yhteen kolmesta luotainmenetelmän haasteista, luotainmenetelmän vahvuudet toteutuvat tietyin rajoituksin ja fokusryhmän vahvuus toteutuu. Menetelmä sopii tutkimuksiin, joissa tavoitteena on kerätä osallistujien käyttämään tuotteeseen liittyviä kokemuksia ja kehitysideoita. Menetelmää tulisi tutkia lisää, jotta saataisiin varmistettua millaisille kaikille käyttäjäryhmille ja millaisiin kaikkiin konteksteihin menetelmä sopii.</p>			
Asiasanat: käyttäjäkeskeinen suunnittelu, luotainmenetelmä, fokusryhmä, verkkokeskustelu, itsedokumentointi, menetelmän kehitys			

AALTO UNIVERSITY School of Science Information networks		ABSTRACT OF THE MASTER'S THESIS	
Author: Satu Raudasoja			
Title: Combining Design Probes and Virtual Focus Group			
Number of pages: 6+ 72 + 21	Date: 25.11.2013	Language: Finnish	
Professorship: User Interfaces and Usability		Code: T-121	
Supervisor: Prof. Marko Nieminen, D.Sc (Tech)			
Instructor: Petri Mannonen, M.Sc. (Tech)			
<p>Abstract:</p> <p>In the present study the design probes method and the focus group method have been combined in a new way. The objectives of the present study were to find out if the challenges of design probes can be tackled with the combined method and whether the advantages of both the design probes as well as the focus group can be reached by using the combined method.</p> <p>In the combined method during the study period the participants shared between them the results of the tasks they were given in the probe package. Sharing happened through internet and participants discussed about the tasks. This part is similar to an online focus group study.</p> <p>The present study is a single-case study. The material of the study consists of the online events and participants' answers to a questionnaire. To try out the method under inspection, the new extranet system called Purkki of Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry was chosen as the context.</p> <p>The present study confirms that the used method partly tackles challenges of the design probes method and the advantages of design probes can be reached with some restrictions. The advantage of focus group can be reached. The method is suitable for studies in which the goal is to get knowledge about the use of a system or a product and to get ideas for improvement. Further research is required to determine the suitability of the combined method for other types of situations and contexts.</p>			
Keywords: user-centered design, design probes, focus group, online discussion, self-documenting, method development			

Esipuhe

Luotainmenetelmä on kiinnostanut minua siitä lähtien, kun luin ensimmäisen kerran kulttuuriluotaimista käyttäjäkeskeisen tuotekehityksen kurssin oppikirjasta. Tutustuin kunnolla luotainmenetelmään Taideteollisen korkeakoulun (nykyinen Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu) User Inspired Design -kurssilla, jolla toteutimme ryhmämme kanssa muotoilu luotaintutkimuksen Arabianrannan asukkailla. Kandidaatintyöni kirjoitin sähköisistä itsedokumentoinnin tavoista eli hieman luotaimia sivuten, sillä luotaimet perustuvat itsedokumentointiin.

Käyttäjäkeskeisen suunnittelun ammattilaisena työskennellessäni olen järjestänyt useamman kerran ryhmähaastatteluita, joista osa on ollut fokusryhmän ja osa työpajan tyyppisiä. Melkein kaikkiin niihin on liittynyt joko pieni ennakotehtävä tai sähköinen taustatietohaastattelu. Ryhmähaastatteluissa ja työpajoissa olen kokenut haasteeksi sen, että tuotteliaaseen keskusteluun tai työskentelyyn päästään vasta pitkän johdannon jälkeen. Alkuun on aina tarve pitää hieman tarkempi esittäytymiskierros, ennakotehtäviä tarvitsee käydä läpi ja myös itse aiheen esittelemiseen menee oma aikansa. Kasvokkain tapahtuvissa ryhmäsessioissa kahdesta kolmeen tuntia on pakko riittää kaikkeen mitä halutaan saada tehtyä ja keskusteltua. Mietin erään työpajan jälkeen, että olisi hienoa, jos osallistujat esittelisivät itsensä ja jakaisivat tekemänsä ennakotehtävät toisilleen jo ennen työpajaa sähköisesti. Näin pääsisimme kasvokkain tapahtuvassa tilanteessa paljon nopeammin itse asiaan. Tästä lähti liikkeelle idea luotaimien ja virtuaalisen fokusryhmän yhdistämisestä.

Vaikka luotain- ja fokusryhmämenetelmän yhdistämisen idean tausta on halussa saada kasvokkain tapahtuva sessio tehokkaammaksi ja tuottavammaksi, tässä työssä ei kuitenkaan tarkastella ryhmän tapaamisen aikana tapahtuvia asioita, vaan ainoastaan luotainmenetelmän tehtäväjakson aikana tapahtuvia asioita. Ryhdyin tähän työhön, koska halusin varmistua siitä, etten ikään kuin käytä väärin luotainmenetelmää: kutsuisin jotakin luotainmenetelmäksi, vaikka sen uudella soveltamisella olisin menettänyt alkuperäisen menetelmän piirteet ja vahvuudet. Luotainmenetelmä on mielestäni haastava sitä käyttävälle tutkijalle. Tehtävien tulisi olla tarpeeksi monipuolisia, kokeilevia, epämääräisiäkin, jotta niiden avulla selviäisi myös sellaisia asioita, joita ei ehkä osattaisi pelkässä haastattelussa koskaan kysyä. Toisaalta liian kokeelliset ja avoimet tehtävät saattavat olla epämotivoivia osalle osallistujista. Tässä tutkimuksessa pääsin toisen kerran elämässäni käyttämään luotainmenetelmää ja päällimmäiseksi tuntemuksekseni jäi, että mielelläni kokeilisin menetelmää yhä uudestaan ja oppisin siitä vielä lisää.

Kiitos, että olen saanut opiskella pitkään.

Espoossa 26.7.2013

Satu Raudasoja

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	iv
1 Johdanto.....	1
1.1 Tutkimuskysymykset.....	2
1.2 Fokusryhmäluotainmenetelmä ja sen toteutus työssä.....	2
1.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen validiteetti	3
1.4 Työn rakenne	4
2 Tausta.....	6
2.1 Käyttäjäkeskeisen suunnittelun periaatteet ja käyttäjätutkimus	6
2.2 Luotainmenetelmä.....	7
2.2.1 Menetelmän tausta.....	7
2.2.2 Menetelmän prosessi.....	8
2.2.3 Luotainmenetelmän soveltuvuus	10
2.2.4 Vahvuudet ja haasteet	11
2.2.5 Sähköiset versiot	11
2.3. Fokusryhmämenetelmä	12
2.3.1 Menetelmän tausta.....	12
2.3.2 Menetelmän prosessi.....	13
2.3.3 Fokusryhmämenetelmän soveltuvuus.....	14
2.3.4 Vahvuudet ja haasteet	14
2.3.5 Sähköiset versiot	15
3 Luotain- ja fokusryhmämenetelmien yhdistämiseen	17
3.1 Toteutettuja sovelluksia menetelmistä	17
3.2 Menetelmien yhteensopivuus vahvuuksien ja haasteiden osalta	18
4 Tutkimusote ja menetelmät.....	21
4.1 Tutkimuskysymysten tarkennukset ja rajaukset.....	21
4.2 Tutkimuksen tyyppi, tutkimusmenetelmät ja analysointimenetelmät	24
4.2.1 Sähköisten tapahtumien havainnointi	25
4.2.2 Kysely osallistujille	26
4.2.3 Aineiston kerääminen, käsittely ja analysointi	27
5 Fokusryhmäluotainmenetelmä.....	29
5.1 Yhdistelmämenetelmän luomisen periaatteet	29
5.2 Fokusryhmäluotaimen tavoitteet ja periaatteet	29
5.2 Fokusryhmäluotaimen prosessi	30

6 Hommat Purkissa -luotaintutkimuksen toteutus.....	34
6.1 Pääkaupunkiseudun partiolaiset ja Purkki.....	34
6.2 Osallistujat	36
6.3 Sähköinen ympäristö	37
6.4 Hommat Purkissa fokusryhmäluotaintutkimuksen toteutus.....	38
6.5 Hommat Purkissa -luotaimet	40
7 Tutkimuksen tulokset.....	44
7.1 Yleisiä havaintoja osallistumisesta	44
7.2 Muistaminen, ohjeiden ymmärtäminen ja motivaation säilyminen	46
7.3 Luottamuksellisuus ja monimuotoisuus	54
7.4 Osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa tehtäväjakson aikana	60
7.5 Osallistujien palaute menetelmästä	62
7.6 Menetelmän vahvuudet ja haasteet.....	63
7.7 Menetelmän soveltuvuus käyttäjätutkimukseen	64
7.8 Parannusehdotuksia	65
8 Johtopäätökset.....	68
8.1 Tutkimuksen tulokset.....	68
8.2 Fokusryhmäluotainmenetelmän ominaisuudet ja huomioitavaa toteuttamisessa.....	68
8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys.....	69
8.4 Jatkotutkimusaiheita.....	71
8.5 Päättösanat	71
Lähteet	73
Liitteet	76

1 Johdanto

Käyttäjäkeskeisen suunnittelun olennainen osa on käyttäjien, käyttökontekstin ja tutkimuksen kohteena olevaan asiaan liittyvien toimintojen ja toimien selvittäminen (ISO 9241–210 standardi 2010, s. 20). Tietoja voidaan kerätä useilla erilaisilla menetelmillä, joilla kullakin on oma tulokulmansa. Usein eri perusmenetelmiä käytetään yhdessä, sillä ne täydentävät toisiaan. (Hyysalo 2009, s. 75) Käyttäjäkeskeisen suunnittelun perinteisempien menetelmien, kuten haastattelu ja havainnointi sekä niiden yhdistelmät, rinnalle on kehitetty luovia ja osallistavia menetelmiä (Mattelmäki 2006, s. 15–37). Varsinkin konseptointivaiheeseen kehitetään uusia menetelmiä jatkuvasti (Mattelmäki 2006, s. 39).

Luotainmenetelmä on yksi uudemmista käyttäjätutkimuksen menetelmistä. Luotaimet keskittyvät osallistujan henkilökohtaiseen kontekstiin ja ne ovat luonteeltaan osallistavia ja kokeellisia. (Mattelmäki 2006, s. 40) Luotainmenetelmässä osallistujille annetaan tutkimusjakson alussa tehtäväpaketti, tutkimusjakson aikana osallistujat tekevät annettuja tehtäviä itsenäisesti omassa elinympäristössään ja tutkimusjakson lopuksi tehtävien tuotokset palautetaan tutkijoille (Mattelmäki 2006, s. 97). Luotainmenetelmää on sovellettu hieman eri tavoin. Yleensä tehtäviä tehdään yksin, mutta joissain tutkimuksissa on tehtäviä tehty myös perheen kesken (esim. Horst ym. 2004, Voidsa ja Mynatt 2005). Yhtenäistä kaikille tutkimuksille kuitenkin on, että tutkimusjakson aikana osallistujat ovat tehtäviin liittyen yhteydessä vain tutkijaan, eivätkä he ole tekemisissä muiden osallistujien kanssa.

Fokusryhmämenetelmää käytetään tutkimusmenetelmänä erityisesti markkinointitutkimuksissa ja sosiaalityöissä (Krueger ja Casey 2008, s. 3–4), mutta myös käyttäjäkeskeisessä tuotekehityksessä. Lyhyesti menetelmässä on kyse siitä, että tiettyä profiilia vastaavia henkilöitä kootaan yhteen keskustelemaan annetuista teemoista (Krueger ja Casey 2008, s. 6) rajatun ajan. Keskustelun voi toteuttaa kasvokkain samassa huoneessa tai sähköisesti: reaaliaikaisesti tai asynkronisesti (esim. Murgado-Armenteros ym. 2012). Olennaista menetelmän onnistumisen kannalta on keskustelun ohjaajan toiminta niin keskusteluun kannustavana, kuin keskustelua ohjaavana ja rajoittavanaakin (Stewart ym. 2007, s. 89).

Luotaimien ja fokusryhmän haasteet ja vahvuudet ovat lähes vastakkaisia. Luotainmenetelmän haasteita ovat yleiset itsedokumentoinnin haasteet. Näitä ovat tehtävien tekemisen unohtaminen, tehtävänannon ymmärtäminen väärin (Bolger ym. 2003) ja tehtävien tekemättä jättäminen heikentyneen motivaation takia (Wyeth ja Diercke 2006). Näihin haasteisiin pystytään osin vastaamaan olemalla yhteydessä osallistujaan tehtäväjakson aikana. Fokusryhmämenetelmän yksi suuri haaste taasen on kontekstin puute ryhmähaastattelutilanteessa (Proctor ja Vu 2005, s. 331). Kontekstia saadaan paremmin mukaan ryhmähaastattelutilanteeseen, jos osallistujat tekevät etukäteen aiheeseen liittyviä tehtäviä aidossa ympäristössä (Coughlan ja Sklar, teoksessa Langford ja McDonagh 2003, s. 132–133). Molempien menetelmien tapauksessa menetelmän tärkeimpien haasteiden ratkaisu on sen suuntainen, että menetelmien yhdistäminen voisi vastata näihin haasteisiin.

Luotainmenetelmä on subjektiivinen menetelmä (Mattelmäki 2006, s. 61), jossa osallistujat pääsevät kokeilemaan ja ilmaisemaan itseään (Mattelmäki 2006, s. 40). Luotaimilla voidaan saada synnitettyä luottamuksellinen ilmapiiri, jossa osallistuja jakaa henkilökohtaisia asioitaan tutkijalle (Berkovich 2009, Mattelmäki 2006, s. 87–88). Tässä työssä on luotaimien vahvuuksista nostettu tarkasteltaviksi subjektiivisuus tehtävien tekemisessä sekä luottamuksellisen ilmapiirin kokeminen. Fokusryhmän ja ryhmähaastattelun yksi olennainen vahvuus on osallistujien potentiaalinen stimuloiva vaikutus toisiinsa (Benyon 2010, s. 164, Eskola ja Suoranta 2005, s. 94). Toisten osallistujien sanomista asioista voi syntyä uusia ajatuksia (Eskola ja Suoranta 2005, s. 94) ja vuorovaikutuksen myötä voi tulla esiin sellaisia asioita, joita tutkijalle ei olisi tullut mieleen kysyä lainkaan. Menetelmien yhdistämisessä potentiaalinen riski on, että luotainmenetelmän vahvuudet eivät toteudu ja näin ollen osallistujilta saadaan samankaltaisia ja pinnallisia vastauksia. Potentiaalista hyötyä taasen voi olla siinä, jos fokusryhmämenetelmän vahvuus toteutuu ja osallistujat saavat uusia ideoita ja ajatuksia toistensa kanssa keskustelemisen myötä.

Tässä diplomityössä tavoitteena on luotain- ja fokusryhmämenetelmän yhdistäminen uudella tavalla, huomioiden alkuperäisten menetelmien vahvuudet ja haasteet. Molempien lähtökohtana olevien menetelmien osalta sähköiset toteuttamisen tavat ovat myös tarkasteltavana, sillä sähköisyys mahdollistaa uudenlaiset soveltamiset laajemmin kuin perinteiset tavat.

1.1 Tutkimuskysymykset

Työssä pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Saadaanko menetelmää käyttämällä vastattua perinteisen luotainmenetelmän haasteisiin?
- 2) Toteutuvatko menetelmää käytettäessä luotainmenetelmän vahvuudet?
- 3) Toteutuuko menetelmää käytettäessä fokusryhmämenetelmän vahvuus?

1.2 Fokusryhmäluotainmenetelmä ja sen toteutus työssä

Tässä työssä fokusryhmämenetelmän keskustelumahdollisuus tuodaan luotaintehtävien tekemisen tehtäväjaksoon. Työssä päädyttiin siihen, että menetelmän tehtäväjakson aikana osallistujat tekevät annettuja tehtäviä yksin ja verkossa he jakavat toisilleen tekemiensä tehtävien tuotokset sekä keskustelevat niihin liittyen. Yhdistelmämenetelmästä käytetään työssä nimeä fokusryhmäluotainmenetelmä.

Tutkittavan fokusryhmäluotainmenetelmän kokeilemisen kontekstiksi valittiin Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry:n Purkki-järjestelmä, jota kehitetään iteratiivisesti läpi sen elinkaaren käyttäjäpalautteen perusteella. Purkki on yksinkertainen extranet-järjestelmä, jossa käyttäjä voi luoda sivuja ja sivuille sisältöä. Sen ensimmäinen yksinkertainen ja hyvin riisuttu versio otettiin käyttöön 1.1.2013. Tutkimukseen osallistui neljä 24–31-vuotiaasta henkilöä, jotka ovat aktiivisia Purkin käyttäjiä. Purkin ensimmäisen version kehittämistyössä ei ollut tehty käyttäjä tutkimusta

eikä eri käyttäjäryhmien tarpeita ollut selvitetty kattavasti. Toteutetun fokusryhmäluotainmenetelmän avulla saatiin kerättyä kehittämisehdotuksia sekä priorisoitua niitä.

Sähköiseksi jakamisen ja keskustelun ympäristöksi tähän tutkimukseen valittiin Facebook, koska tutkimuksen osallistujat käyttivät sitä jo aktiivisesti muihin asioihin. Tutkimuksessa haluttiin välttää uudesta ja erillisestä jakamisen paikasta johtuva riski välineen käyttöönoton ja muistamisen osalta. Luotainpaketti oli nimeltään Hommat Purkissa ja Facebookissa jakamisen paikkana toimi samanniminen suljettu salainen Facebook-ryhmä.

Fokusryhmäluotaimien toteutus eteni siten, että osallistujien rekrytoimisen jälkeen he saivat sähköpostitse luotainpaketin eli vihkosen, jossa oli ohjeistus, tehtävien kuvaukset ja aikataulu. Osallistujat kutsuttiin Facebook-ryhmään, jossa aivan aluksi he esittelivät itsensä. Luotainvihkonen oli saatavilla Facebook-ryhmässä koko ajan ja ryhmään laitettiin saataville kaikki eri tehtävissä käytettävät materiaalit.

Luotainpakettiin valittiin varsinaisia luotaintehtäviä kuusi erilaista ja tehtäväjakson aikana käytiin kaksi ennalta suunniteltua verkkokeskustelua. Luotainpaketin tehtävät olivat adjektiivien valinta, valokuvaus, sovellettu päiväkirjatehtävä, mindmap-tehtävä, sosiaalisen verkoston kuvaamistehtävä ja vapaamuotoinen tehtävä. Lähes kaikki tehtävät oli mahdollista tehdä niin sähköisesti kuin perinteisellä tavalla. Perinteisellä tavalla tehdyistä tuotoksista osallistujat ohjeistettiin ottamaan valokuva ja lähettämään kuva ryhmään.

Tässä tutkimuksessa toteutetun yhdistelmämenetelmän tehtäväjakson aikana osallistujat ja tutkija olivat vain sähköisesti vuorovaikutuksessa toisiinsa. Yksittäisiä sähköisiä tapahtumia, kuten tehtävien palautuksia, seinäkirjoituksia ja virtuaalisia tykkäämisiä, kertyi kahden viikon tehtäväjakson aikana noin sataviisikymmentä ja ne kaikki koottiin yhteen taulukkoon.

Kuva 1. Tutkimuksen konteksti Purkki-järjestelmä, Hommat Purkissa -luotainpaketin kaksi tehtävää ja Hommat Purkissa -Facebook-ryhmä.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen validiteetti

Tutkimuksen alla olevien ilmiöiden todentamiseksi tässä työssä käytettiin kahta eri tutkimusmenetelmää. Toisena menetelmänä käytettiin tutkijan tekemää analysointia tehtäväjakson aikana tapahtuneista sähköisistä tapahtumista ja toisena sähköistä, kyselymuotoista,

haastattelua osallistujille. Sähköisten tapahtumien analysoinnilla saatiin selville mitä tapahtui ja sähköisellä haastattelulla saatiin selville osallistujien kokemuksia käytetystä fokusryhmäluotainmenetelmästä. Näiden lisäksi työssä on kerrottu tutkijan näkökulmasta kokemuksia fokusryhmäluotainmenetelmän käyttämisestä.

Tutkimuksen voidaan katsoa olevan case-tutkimus, sillä tutkittava materiaali koostuu yhden ainutlaatuisen tapahtumaketjun tapahtumista ja tutkimuksessa ei tehty vertailevaa tutkimusta. Yinin mukaan (2009, s.41) tutkimuksen valideetti koostuu rakenteellisesta, sisäisestä ja ulkoisesta valideetista sekä luotettavuudesta. Rakenteelliseen valideettiin pyrittiin useammalla eri keinolla: tutkittava asia määriteltiin tarkasti ennen tutkimuksen alkua, tutkimuksessa käytettiin kahta eri tutkimusmenetelmää ja päättelyketjut ovat mahdollisimman näkyvillä. Sisäiseen valideettiin on pyritty sillä, että tutkimuksen materiaalista on koetettu löytää tutkimuskysymyksiin myös negatiivisia vastauksia. Ulkoiseen valideettiin on pyritty sillä, että tapauksen tuloksien kohdalla osalta on kerrottu rajoitukset yleistämisen osalta. Luotettavuuteen on pyritty sillä, että toteutettu fokusryhmäluotainmenetelmä periaatteineen sekä tämänkertainen toteutus siitä on kuvattu mahdollisimman kattavasti. Kaikki tutkimuksen alla olleen luotaintutkimuksen tehtäväjakson aikaiset tapahtumat koottiin mahdollisimman tarkasti yhteen taulukkoon.

1.4 Työn rakenne

Työssä esitellään ensin käyttäjäkeskeisen tuotekehityksen ajankohtainen määritelmä ja kerrotaan käyttäjätutkimuksesta hyvin lyhyesti. Luotain- ja fokusryhmämenetelmien ominaisuuksien, vahvuuksien ja heikkouksien ymmärtäminen on olennaista yhdistelmämenetelmän luomisen kannalta. Toteutetuista luotaimien ja fokusryhmän sähköisistä versioista esitellään joitain esimerkkejä.

Luvussa kolme esitellään luotaimien ja fokusryhmän sovelluksia, jotka toimivat motivaationa näiden kahden menetelmän yhdistämiselle. Tämän jälkeen tarkastellaan kuinka menetelmien vahvuudet ja haasteet ovat lähes vastakkaisia ja miten yhdistämällä voitaisiin saada vastattua osaan alkuperäisten menetelmien haasteista.

Tarkennetut tutkimuskysymykset ja käytettävät tutkimusmenetelmät esitellään luvussa neljä.

Luotu yhdistelmämenetelmä, fokusryhmäluotain, esitellään luvussa viisi. Ensin pureudutaan yhdistelmämenetelmän luomisen periaatteisiin, sitten fokusryhmäluotainmenetelmän tavoitteisiin ja toteuttamisen prosessiin.

Tässä työssä toteutetun fokusryhmäluotainmenetelmän käytännön toteutus ja toteutuksen puitteet käydään läpi luvussa kuusi. Ensin esitellään konteksti, jossa yhdistelmämenetelmä toteutettiin sekä käytetyn menetelmän soveltuvuus kyseiseen kontekstiin ja sitten osallistujien profiilit. Näiden jälkeen esitellään fokusryhmäluotaimen prosessin eteneminen tässä tutkimuksessa ja käytetyn luotainpaketin tehtävät yksitellen. Luvun lopussa esitellään lyhyesti menetelmää käyttämällä saadut tulokset Purkin kehittämiseksi.

Luku seitsemän pitää sisällään tutkimuksen tulokset. Ensin on koottuna yleisiä havaintoja käytetystä menetelmästä. Tämän jälkeen käydään tutkimuskysymyksittäin läpi aineistoa: mitä aineistosta löytyi kysymykseen liittyen, löydöksiä pohjalta tehdyt päätelmät sekä tutkijan kokemukset. Lopuksi listataan tutkimuskysymysten ulkopuolisia havaintoja.

Viimeisessä eli kahdeksannessa luvussa vastataan ensin läpi tutkimuskysymyksiin ja sen jälkeen kerrataan lyhyesti fokusryhmäluotainmenetelmän olennaisimmat ominaisuudet. Lopuksi arvioidaan tutkimuksen validiteettia ja esitellään tutkimuksen aikana esiinnousseita jatkotutkimusaiheita.

2 Tausta

Käyttäjäkeskeisen suunnittelun periaatteiden mukaan suunnittelutyötä tehdessä tulee olla selvillä käyttäjät, heidän tehtävänsä ja käyttöympäristö. Näitä ja muita selvitettäviä asioita voidaan tutkia useammalla eri käyttäjätutkimuksen menetelmällä. Useimmiten käytettyjä menetelmiä ovat erilaiset haastattelut, havainnoinnit ja niiden yhdistelmät. Tässä työssä tutkittavan sovelletun luotainmenetelmän lähtökohtana toimivat muotoiluluotaimet ja fokusryhmämenetelmä.

Luotainmenetelmä on havainnointia ja haastattelemista uudempi menetelmä, joka sai alkunsa vuonna 1999 William Gaverin ja hänen tutkimusryhmänsä toteuttamasta kulttuuriluotainmenetelmästä (Gaver ym. 1999). Fokusryhmämenetelmää on alun perin kehitetty sosiaalitieteiden menetelmäksi 1930-luvulla ja sen käyttö yleistyi markkinoinnin puolella 1950-luvulla (Kuniavsky 2003, s. 201). Luotaimia ja fokusryhmää käytetään molempia tutkimusmenetelminä käyttäjäkeskeisessä suunnittelussa, mutta menetelmät ovat luonteeltaan hyvin erilaiset ja niitä käytetään erityyppisten asioiden selvittämiseen.

2.1 Käyttäjäkeskeisen suunnittelun periaatteet ja käyttäjätutkimus

ISO 9241–210 standardin (2010, s.18) mukaan käyttäjäkeskeisen (ihmiskeskeisen) suunnittelun tulisi seurata periaatteita, jotka on listattu alla:

- a) suunnittelu perustuu käyttäjän, tehtävien ja ympäristön selkeään ymmärtämiseen
- b) käyttäjät ovat mukana koko suunnittelun ja kehityksen ajan
- c) käyttäjäkeskeinen arviointi ohjaa ja tarkentaa suunnittelua
- d) prosessi on iteratiivinen
- e) suunnittelu kohdistuu käyttäjäkokemukseen kokonaisuutena
- f) suunnittelutiimillä on monialaisia taitoja ja näkökulmia

ISO 9241–210 standardin (2010, s.20) mukaan suunnittelun tulee perustua käyttäjien, heidän tehtäviensä ja ympäristöjensä selkeään ymmärtämiseen. Tuotteet, järjestelmät ja palvelut tulisi suunnitella siten, että otetaan huomioon käyttäjät ja myös muut sidosryhmät, mukaan lukien myös ne, joita käyttäminen voi koskea suorasti tai epäsuorasti. Tämän vuoksi kaikki olennaiset käyttäjäryhmät ja sidosryhmät tulee tunnistaa. Yksi suurimmista järjestelmien epäonnistumisien syistä on se, että järjestelmää kehitettäessä on ollut vääränlainen tai vaillinainen ymmärrys käyttäjän tarpeista. (ISO 9241–210 standardi 2010, s.20)

Käyttäjätutkimuksen tavoitteena on saada selville edellä mainitut käyttäjät, ja suunnittelun kannalta olennaiset käyttäjien ominaisuudet, tavoitteet, tehtävät, toiminta ja toimintaympäristö. Käyttäjätutkimusta tehdään käyttäjäkeskeisen suunnittelun alkuvaiheessa, joka edellä on listattu listan kohdaksi a. Jotta kaikki tarpeellinen tieto saadaan selville, on käyttäjätutkimuksessa hyvä käyttää useampaa toisiaan tukevaa tutkimusmenetelmää. Käyttäjätutkimuksen menetelmiä ovat havainnointi, yksilö- sekä ryhmähaastattelut, havainnointihaastattelu, kysely, itsedokumentointiin

perustuvat menetelmät kuten valokuva-, päiväkirja- sekä luotainmenetelmä ja erilaiset toiminnalliset menetelmät.

2.2 Luotainmenetelmä

Luotainmenetelmä on itsedokumentointiin perustuva menetelmä, jossa osallistujalle annetaan erilaisia aktiviteetteja tai tehtäviä ('luotaimia') sisältävä luotainpaketti. Itsedokumentointi tarkoittaa sitä, että osallistuja tekee tehtävät itsenäisesti, ilman tiivistä kontaktia tutkijaan, ja dokumentoi tehtävien kautta omasta subjektiivisesta näkökulmastaan elämäänsä ja ajatuksiansa. (Mattelmäki 2006, s. 40–41) Päiväkirjat ja valokuvatehtävät ovat useimmiten käytettyjä itsedokumentoinnin muotoja.

Luotainmenetelmää on sovellettu usealla eri tavalla (Boehner ym. 2007) ja vaihtelua on muun muassa tehtävätyypeissä, luotainpaketin muotoilussa, tehtävien kokeellisuuden sekä taiteellisuuden asteessa, tehtäväjakson jälkeen mahdollisesti tapahtuvassa osallistujan tai osallistujien tapaamisen muodossa ja kuinka fyysisiä tai sähköisiä tehtävät ovat. Luotaimia on toteutettu muun muassa kulttuuri- (ensimmäisenä Gaver ym. 1999), muotoilu- (Mattelmäki 2006), ja teknologialuotaimina (esim. Edwards ym. 2011). Joissain tapauksissa luotainmenetelmäksi on nimetty myös pelkkien faktasisältöisten tehtävien teettäminen osallistujilla (Boehner ym. 2007), mikä on vastoin sekä alkuperäisten kulttuuriluotaimien kokeellisuuden (Gaver ym. 2004) ideaa, että muotoiluluotaimien osallistujien henkilökohtaisen kohtaamisen (Mattelmäki 2006) ideaa.

2.2.1 Menetelmän tausta

Luotainmenetelmän alkuperäinen muoto on kulttuuriluotainmenetelmä, jonka kehitti William Gaver yhdessä tutkimusryhmänsä kanssa EU-rahoitteisen Presence -projektin yhteydessä (Gaver ym. 1999). Gaverin mukaan (1999) kulttuuriluotaimet suunniteltiin, jotta tutkimuksen kohderyhmänä olleilta vanhuksilta saataisiin inspiroivia vastauksia. Luotaimet olivat osa strategiaa käyttää kokeellista suunnittelua. Tutkimuksessa ei haluttu, että ihmiset keskittyvät niihin tarpeisiin tai haluihin, joista he ovat jo tietoisia, vaan keskustelua haluttiin johtaa odottamattomia ideoita kohti. Tavoitteena ei ollut objektiivisen kuvan saaminen, vaan ”impressionistinen selostus” osallistujien uskomuksista ja haluista, heidän esteettisistä mieltymyksistään ja kulttuurisista huolenaiheistaan. Luotaimet olivat projektissa yksi monista tavoista kerätä tietoa vanhuksista. Tutkimusryhmä muun muassa teki myös vierailuja, hankki tietoa paikallisilta kontakteilta ja luki lehdistä artikkeleita. (Gaver ym. 1999)

Kulttuuriluotaimet toteutettiin siten, että ensin tutkimusryhmä keräsi taustatietoa aiheesta. Kun taustatietoa oli, ryhdyttiin suunnittelemaan luotainpaketteja. Luotaintehtäviin otettiin inspiraatiota muun muassa situationalisesta taiteensuunnasta. Paketit koottiin ja ne annettiin osallistujille tilaisuudessa, jossa tutkijat tapasivat kaikki tutkimukseen osallistuvat saman kaupungin vanhukset yhdellä kertaa. Tutkijat esittelivät itsensä selittääkseen tavoitteensa, kysymyksiin vastaamiseen ja rohkaistakseen vanhuksia ottamaan epävirallisen, kokeellisen lähestymistavan materiaaleihin. Pakettien antamisen jälkeen tutkijat eivät olleet yhteydessä

osallistujiin, vaan odottivat postitse tapahtuvien palautusten saapumista. Palautukset tapahtuivat pikkuhiljaa ja niistä kertyi sirpaleista tietoa osallistujista. (Gaver ym. 1999)

Gaver listaa alkuperäisten kulttuuriluotaimien vahvuuksiksi (1999, 2004):

- Luotaimien materiaalit on suunniteltu ja tuotettu erityisesti juuri tälle projektille, näille ihmisille ja heidän ympäristölleen.
- Luotaimet olivat henkilökohtaista kommunikaatiota ja henkilökohtaista kohtaamista.
- Luotaimien visuaalisuus ja niiden houkutteleva ja motivoiva ulkonäkö antoi persoonallisen ja epävirallisen tunteen sekä vähensi välimatkaa osallistujien ja tutkijoiden välillä.
- Luotaimet olivat inspiroivia tutkijoille: niiden luomisprosessi sekä osallistujien palauttamat materiaalit.

Kulttuuriluotaimien jälkeen menetelmää on käytetty hieman eri tavoin. Yhtenä suuntana on säilynyt taiteellinen tapa, jota kutsutaan edelleenkin kulttuuriluotaimiksi. Toisena suuntana voi nähdä käyttäjäkeskeisen muotoilijasuuntauksen ja kolmantena lähes täysin faktapohjaisen käyttäjätutkimuksen suunnan.

Taideteollisessa korkeakoulussa (nykyisin Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu) on tehty useampia projekteja yhteistyössä eri yritysten kanssa. Mattelmäki ja muut ovat kehittäneet luotainmenetelmää suuntaan, jota kutsuvat empatialuotaimiksi tai muotoiluluotaimiksi (design probe). (Mattelmäki 2006) Muotoiluluotaimet eroavat kulttuuriluotaimista siltä osin, että luotaimien prosessin olennaisena osana on osallistujien haastattelu tutkimusjakson lopuksi. Haastattelulla pyritään ymmärtämään osallistujan ajatuksen kulkua tehtävien tekemisen takana. Tässä työssä luotainmenetelmällä viitataan muotoiluluotaimiin.

Mattelmäen mukaan (2006, s. 40) muotoiluluotainmenetelmän kolme olennaista piirrettä ovat se, että luotaimet perustuvat käyttäjien aktiiviseen osallistumiseen itsedokumentoinnin keinoin, luotaimet keskittyvät käyttäjien henkilökohtaiseen kontekstiin ja havaintoihin ja luotaimet ovat luonteeltaan eksploraatiivisia. Luotaimet ovat kokoelma tehtäviä, joiden kautta tai joista inspiroituneina käyttäjät tallentavat kokemuksiaan ja ilmaisevat ajatuksiaan ja ideoitaan. Tehtävät saavat käyttäjän kiinnittämään huomiota ja tallentamaan arkielämäänsä, sisältäen sosiaalisen, esteettisen ja kulttuurisen ympäristön, tarpeet, tunteet, arvot ja asenteet. Luotaimet kartoittavat uusia mahdollisuuksia sen sijaan, että ratkaisisivat olemassa olevia ongelmia. Luotaimilla ohjataan käyttäjää kokeilemaan, ilmaisemaan ja selittämään kokemuksiaan. Luotaimet tukevat niin suunnittelijoita kuin käyttäjiä heidän tulkinnoissaan ja luovuudessaan. (Mattelmäki 2006, s. 40)

2.2.2 Menetelmän prosessi

Luotainmenetelmää käytettäessä lähdetään liikkeelle aiheeseen tutustumisella, jonka jälkeen pystytään suunnittelemaan luotainpaketti. Kun haluttua profiilia vastaavat osallistujat on rekrytoitu, heidät tavataan luotainpaketin antamisen ja ohjeistamisen merkeissä. Tämän jälkeen osallistujat tekevät itsenäisesti tehtäviä ja palauttavat ne. Tehtäviä analysoidaan alustavasti ennen

osallistujan tapaamista, jolloin osallistujaa haastatellaan luotaintehtäviin liittyen. Lopuksi tulokset analysoidaan. Luotainmenetelmän prosessi on kuvattu kuvassa 2.

Aiheeseen voi tutustua esimerkiksi henkilökohtaisella kokeilulla, ideoinnilla, tutustumalla aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, järjestämällä fokusryhmän tai haastatteleamalla avainhenkilöä (Mattelmäki 2006, s. 67–68). Kun aiheesta tiedetään tarpeeksi, suunnitellaan luotainpaketin kokonaisuus: tehtävät, koko paketin muotoilu ja tehtävien tekemistä tukevat materiaalit. Luotaimien osalta määritellään niiden käyttötavat, tarkoitus ja aiheet (Mattelmäki 2006, s. 66).

Luotainpaketti voi sisältää tehtävien kuvauksien ja ohjeiden lisäksi tehtävissä käytettäviä materiaaleja, kuten kyniä, tarroja, muistikirjan tai kuvallisia kortteja, mutta myös fyysisiä objekteja, jotka eivät suoraan liity tehtäviin, esimerkiksi aiheesta muistuttavan pienen esineen. Luotainpaketti voi ulkomuodoltaan olla esimerkiksi kirjekuori, kansio, kassi tai laatikko, johon tehtävät on pakattu. Paketin ulkomuoto ja sen sisältämät materiaalit suunnitellaan erityisesti juuri aina kyseessä olevaa tutkimusta varten. (Mattelmäki 2006, s. 41–42)

Sopiva osallistujamäärä luotaintutkimuksessa on Mattelmäen (2006, s. 69) mukaan viidestä kymmeneen henkilöä. Osallistujaprofiili on hyvä olla mahdollisimman hyvin määritelty. Kun osallistujat on löydetty ja rekrytoitu, alkaa luotainmenetelmän tehtävajakso ottamalla yhteys osallistujaan. Tämän tulisi mielellään tapahtua kasvotusten, sillä tapaaminen motivoi osallistujaa. Tapaamisessa tai sähköisesti selvitetään osallistujalle tutkimuksen aihe, annetaan tehtäväpaketti ja ohjeistetaan tehtäviin liittyvät asiat.

Tämän jälkeen alkaa tutkimusjakso, jonka kesto on joitain päiviä tai viikkoja. Tänä aikana osallistuja tekee annettuja tehtäviä ja aktiviteetteja. Tehtäviä voi olla varsin erilaisia kuten päiväkirja, avoimia kysymyksiä, valokuvien ottamista, piirtämistä, karttaan merkintöjen tekemistä tai kuvakollaasin tekeminen. Kokemuksia ja ajatuksia saatetaan tallentaa kirjoittamalla, piirtämällä, ottamalla valokuvia, tallentamalla ääntä tai videota – tai jollain näiden yhdistelmällä. Näitä voidaan tehdä perinteisin tavoin tai sähköisesti, kuten videokuvaaminen älypuhelimella. Tutkija voi olla yhteydessä osallistujaan pari kertaa tutkimusjakson aikana muistuttaakseen häntä tehtävien tekemisestä. Osallistuja voi joko toimittaa tekemiensä tehtävien tuotokset tutkimusjakson aikana tutkijoille tai kaikki tutkimusjakson lopussa.

Kun tutkija saa tehtävien tuotokset, käydään ne läpi ja alustavasti voidaan tehdä jonkinasteista jaottelua ja analysointia. Samalla listataan kaikki materiaalista heränneet kysymykset. Sähköisessä muodossa olevat valokuvat voidaan tulostaa paperille, jotta niistä puhuminen on helpompaa haastattelutilanteessa. Muutoinkin materiaali voidaan valmistella haastattelua varten. Luotaimien materiaaliin voidaan merkitä kohdat, joista halutaan lisää tietoa tai tarkennusta haastattelussa (Mattelmäki 2006, s. 86). Tiivistelmä tekstimuodossa tai visuaalinen yhteenveto helpottaa Mattelmäen (2006, s. 86) mukaan joskus materiaalin sisäistämistä.

Tutkimusjakson lopussa pidetään haastattelu, jossa pyritään selvittämään osallistujan ajatukset tekemiensä tuotoksien taustalla. Haastattelun olisi hyvä tapahtua kasvokkain, jotta tehtäviin on helpompi viitata ja niistä on helpompi puhua. Mattelmäen (2006, s. 86) mukaan henkilökohtainen

kasvokkain tapahtuva haastattelu on mahdollisuus erittäin intiimin ilmapiirin luomiseen ja erittäin henkilökohtaisista asioista keskustelemiseen.

Kuva 2. Luotainmenetelmän prosessi.

Haastattelun jälkeen lopullinen aineisto muokataan jatkotyöstämistä ja analysointia varten. Paperilla olevat asiat muutetaan sähköiseen muotoon, haastattelu litteroidaan ja haastattelussa esiin tulleet asiat ja tehtävien tuotokset yhdistetään toisiinsa. Jokainen eri havainto tai asia laitetaan yhdelle lapulle. Tämän jälkeen analysointia voidaan tehdä useammalla eri tavalla. Yleisimmin käytettyjä tapoja ovat erilaiset listaamiset, luokittelut ja ryhmittelyt. Jääskön ja Keinosen (2003) mukaan käyttäjätietoa voidaan analysoida neljällä eri tavalla: soveltamalla tulkintamalleja, tulkitsemalla materiaalia sen omilla ehdoilla, tiivistämällä ja yhdistämällä sekä suoralla tulkinnalla. Mattelmäen mukaan (2006, s. 89–92) näitä voidaan käyttää luotaimienkin tapauksessa. Tulkintamallien käyttäminen tarkoittaa kokonaisuuksien hahmottamista ylhäältä alaspäin tapahtuvalla jaottelulla eli havaintoja kerätään valmiiden otsikoiden alle. Materiaalin omilla ehdoilla tulkitseminen taas tarkoittaa sitä, että yhdistetään yksittäisiä samankaltaisia havaintoja toisiinsa ja pyritään löytämään näille syntyneille ryhmille yläotsikoita. Tämä on alhaalta ylöspäin tapahtuvaa kokoamista ja sitä lopputulosta kutsutaan usein affiniteetti- eli samankaltaisuusdiagrammiksi.

2.2.3 Luotainmenetelmän soveltuvuus

Käyttäjän itsensä tekemää itsedokumentointia voidaan käyttää useissa eri tilanteissa havainnoimisen sijaan. Luotainmenetelmä on myös itsedokumentointia, vaikkakin pyrkii myös subjektiivisten asioiden, kuten henkilökohtaisten kokemusten, tallentamiseen, eikä pelkästään tapahtumien tallentamiseen, kuten perinteiset päiväkirjamenetelmät.

Itsedokumentointia on hyvä käyttää tutkimuksissa, joissa tarvitaan tietoa useista tilanteista (Kuniavsky 2003, s. 369, Leppä 2010), joissa tutkijalla ei ole mahdollisuutta seurata osallistujia (Palen ja Salzman 2002, Mannonen ym. 2003, Ylirisku ja Buur 2007, s. 77) ja joissa osallistujien seuraaminen olisi vaarallista tai heikentäisi työturvallisuutta (Ylirisku ja Buur 2007 s.87, Leppä 2010). Joissain tilanteissa osallistujien havainnoimisen ja seuraamisen kustannukset voisivat liian korkeat, joten itsedokumentointi on taloudellinen vaihtoehto (Kuniavsky 2003, s. 369). Itsedokumentointia kannattaa käyttää tilanteissa, joissa on parempi, että tutkija ei ole paikalla. Esimerkiksi jos tutkimuksen kohteena oleva vuorovaikutus tapahtuu kotona tai muussa paikassa, jossa ei ole luontevaa olla ulkopuolisia paikalla (Ylirisku ja Buur 2007, s. 77) ja jos voidaan olettaa, että tutkijan läsnäolo vaikuttaisi osallistujien käyttäytymiseen (Carter ja Mankoff 2005, Isomursu ym. 2004, Leppä 2010).

Luotaimien ominaispiirteet käyttäjien aktiivinen osallistuminen, käyttäjien henkilökohtaiseen kontekstiin ja havaintoihin keskittyminen ja eksploraatiivisuus ovat myös syitä luotainmenetelmän käyttämiseksi (Mattelmäki 2006, s. 40). Mattelmäki (2006, s. 58) tiivistää syyt luotaimien käyttöön neljään pääkohtaan: inspiraatio, informaatio, osallistuminen ja dialogi. Luotainprosessi kokonaisuudessaan voi toimia inspiraationa suunnittelijoille (Mattelmäki 2006, s. 58–59). Luotaimilla saadaan kerättyä informaatiota potentiaalisista käyttäjistä, heidän kokemuksistaan, asenteistaan ja tarpeistaan (Mattelmäki 2006, s. 59–60). Luotaintehtävät voivat tukea osallistujan osallistumista tiedonkeräämiseen, tarpeiden ja toiveiden ilmaisemiseen sekä suunnitteluun auttamalla heitä näkemään kokemuksiaan erilaisista näkökulmista (Mattelmäki 2006, s. 60–61). Luotaimet voivat rakentaa vuorovaikutusta käyttäjien ja suunnittelijoiden välille niin henkilökohtaisten tapaamisten kuin tehtävien suunnittelun, tekemisen ja tuotoksiin tutustumisen kautta (Mattelmäki 2006, s. 61–62).

2.2.4 Vahvuudet ja haasteet

Luotaimien vahvuutena ovat niiden ominaispiirteet. Osallistuja voi tuoda esiin henkilökohtaisia kokemuksiaan ja luotaimilla voidaan saada tietoa sosiaalisesta, esteettisestä ja kulttuurisesta ympäristöstä, tarpeista, tunteista, arvoista ja asenteista (Mattelmäki 2006, s. 40). Osallistuja herkistyy aiheelle ja kykenevämpi haastattelussa kertomaan asioista kuin ilman itsedokumentointia (Berkovich 2009). Herkistymisen myötä jopa erittäin intiimiä ja henkilökohtaista tietoa voidaan saada kerättyä (Berkovich 2009).

Haasteina luotainmenetelmässä ovat yleiset itsedokumentoinnin haasteet: osallistuja voi ymmärtää tehtävänannon väärin, osallistuja saattaa unohtaa dokumentoinnin (Bolger ym. 2003), osallistuja voi jättää tehtäviä tekemättä heikentyneen motivaation takia (Wyeth ja Diercke 2006) ja aina on epävarmuus osallistujan motivaatiosta ja aikomuksista käyttää luotainpakettia (Mattelmäki 2006, s. 57). Luotainmenetelmän käytön osalta haastetta tuo osallistujien erilaisuus. Luovat ja avoimet tehtävät inspiroivat osaa osallistujista, mutta osaa ihmisistä ne eivät kiinnosta lainkaan (Mattelmäki s. 55). Ihmiset ovat erilaisia taidoiltaan ja osaamiseltaan, minkä takia joillekin osallistujille tietyn tyyppiset tehtävät, esimerkiksi piirtäminen, voivat olla haasteellisia (Leppä 2010 haastattelu). Luotaimien käyttö vaatii paljon resursseja, sillä luotainpaketin suunnitteluun ja palautettujen tehtävien muuntamiseen digitaaliseen muotoon tarvitaan oma aikansa ja vaivansa (Mattelmäki 2006, s. 56). Luotaimet eivät välttämättä tallenna mitä todella tapahtui (Mattelmäki 2006, s. 56). Motivaation osalta haasteeseen osin vastaa huolella suunniteltu ulkonäkö, joka motivoi ihmisiä osallistumaan (Mattelmäki 2006, s. 98) ja osallistujan henkilökohtainen tapaaminen dokumentointijakson alussa (Mattelmäki 2006, s. 70).

2.2.5 Sähköiset versiot

Luotaimia on käytetty myös sähköisessä muodossa, jolloin usein käytetään termiä teknologiauotain. Yleensä luotain on näissä tapauksissa jokin teknologinen väline kuten älypuhelin, tietokoneella käytettävä ohjelma tai tiettyyn asiaan erityisesti suunniteltu laite kuten liikkumista mittaava laite. Mobile probes -artikkelissa (Hulkko ym. 2004) esitellään digitaalista itsedokumentointia kahdessa eri tapauksessa: ostoksilla käymiseen liittyen ja liikkuvaan työhön

liittyen. Molemmissa tutkimuksissa osallistujille annettiin kamerapuhelin, jolla he pystyivät lähettämään kirjoittamansa vastaukset ja ottamansa valokuvat. Osallistujien lähettämät asiat tallentuivat palvelimelle ja tutkijoilla oli käytössä selainpohjainen sovellus, jolla he pääsivät näkemään osallistujien vastaukset, mutta pystyivät myös lähettämään tehtäviä ja kysymyksiä osallistujille. Näin ollen vuorovaikutus tutkijan ja osallistujien välillä oli mahdollista jo tehtäväjakson aikana. Materiaali oli saman tien digitaalista, ohjelma jaotteli materiaalin tehtävien sekä osallistujien mukaan ja digitaalinen materiaali oli helppo printata. (Hulkko ym. 2004) Sähköinen versio luotaimista on ollut käytössä myös etätyötä tekevien työntekijöiden työpäivää tutkineessa tutkimuksessa. Tutkimuksessa itsedokumentointi tapahtui sähköpostilla, sillä se sopi aiheena olevan etätyön tutkimiseen. (Mattelmäki 2006, s. 55)

Edwards, McDonald ja Zhao (2011) tutkivat teini-ikäisten motivaatiota liikkumiseen teknologialuotaimien avulla. Heidän tutkimuksessaan käytettiin kahta erilaista teknologialuotainta. Toinen oli askelmittari ja toinen askel- ja muun datan tallentamiseen käytettävä sivusto, jolla on myös sosiaalisia toimintoja. Sivustolla osallistuja tallensi päivittäin askelten määrän, muut liikunnalliset aktiviteetit, joita askelmittari ei tallentanut ja mahdolliset esteet liikkumiselle. Käytettyjä teknologisia luotaimia ei tutkimuksessa pyritty tutkimaan, vaan käyttämään niitä vain keinona sen selvittämiseen, millaiset teknologiset ratkaisut voisivat olla houkuttelevia kyseiselle kohderyhmälle.

Joissain tutkimuksissa teknologialuotain-termiä käytetään siten, että teknologialuotain on jo valmiiksi suunniteltu teknologinen ratkaisu, joka annetaan käytettäväksi osallistujille. Näissä tutkimuksissa teknologialuotain on ikään kuin ensimmäinen prototyyppi, joka toimii pohjana iteratiiviselle suunnittelulle. Tällainen tapaus on esimerkiksi Saslis-Lagoudakis ym. (2006) tutkimus Hermes@Home-systeemistä.

2.3. Fokusryhmämenetelmä

Kruegerin ja Caseyn (2008, s. 8–9) mukaan fokusryhmää voi käyttää tuotekehityksen kolmessa eri vaiheessa: aivan alussa tulevien käyttäjien tarpeiden selvittämiseen, tuotekehityksen aikana prototyyppien testaamiseen ja valmiin tuotteen kanssa saadakseen palautetta ja kehitysehdotuksia. Markkinoinnin puolella fokusryhmää käytetään yleisesti menetelmänä uuden tuotekonseptin testaamiseen. Tässä työssä pyritään tuomaan esiin fokusryhmämenetelmän käyttötapaa käyttäjäkeskeisessä tuotekehityksessä. Osa lähteistä on yleisestä fokusryhmämenetelmää käsittelevästä kirjallisuudesta.

2.3.1 Menetelmän tausta

Alun perin fokusryhmää on kutsuttu termillä ”fokusoitu haastattelu” ja menetelmä kehitettiin 1930-luvulla sosiaalitieteiden menetelmäksi. Toisen maailman sodan aikaan menetelmää käytettiin sotilaitten elämän parantamiseksi. Markkinointi otti menetelmän omakseen 1950-luvulla. (Kuniavsky 2003, s. 201) Morganin mukaan menetelmä lähes hävisi kolmeksi kymmeneksi vuodeksi sosiaalitieteiden käytöstä, kunnes 1980-luvun alussa menetelmän käyttö yleistyi (1997, s. 4–5). Morganin (1997, s. 5) mukaan 1980-luvun lopussa sosiaalitieteiden puolella kiinnostus

menetelmää kohtaan heräsi, kun useampia kirjoja julkaistiin aiheesta niin markkinoinnin kuin sosiaalitieteidenkin puolella.

Krueger ja Casey (2008, s. 6) määrittelevät fokusryhmämenetelmän muodostuvan seuraavista tekijöistä: (1) ryhmä ihmisiä, (2) joilla on tiettyjä ominaisuuksia (3) tuottavat laadullista dataa (4) fokusoidussa keskustelussa, (5) jotta ymmärrettäisiin paremmin kiinnostuksen kohteena olevaa aihetta. Morgan (1997, s. 16) tiivistää, että fokusryhmämenetelmällä saadaan kerättyä keskustelevalta ryhmiltä tietoa tutkijaa kiinnostavasta aiheesta.

2.3.2 Menetelmän prosessi

Fokusryhmän suunnittelun alussa tulee määritellä puitteet tutkimukselle: mihin aiheisiin keskitytään, millaisia osallistujien halutaan olevan profiililtaan, montako fokusryhmää järjestetään, kuinka paljon aikaa on käytettävissä, montako osallistujaa ja missä tilassa fokusryhmä järjestetään. Tämän jälkeen rekrytoidaan osallistujat, jonka jälkeen päästään itse ryhmäkeskusteluun. Jotta keskustelua voidaan analysoida, tulee se litteroida. Prosessi on tiivistetty kuvaan 3.

Fokusryhmää valmisteltaessa tutkijan tulee päättää mitä aiheita ryhmäkeskustelussa halutaan keskusteltavan. Kuniavskyn (2003, s. 214) mukaan kolmesta viiteen aihetta tai teemaa voidaan käsitellä yhdessä sessiossa. Samalla, kun suunnitellaan itse keskustelun kysymykset ja keskustelun etenemisen käsikirjoitus, suunnitellaan myös fokusryhmäsession aikana käytettävät mahdolliset materiaalit, joilla pyritään herättämään keskustelua. Yhdessä tutkimuksessa voi olla useampia fokusryhmiä. Kunkin yhden fokusryhmän osallistujien on syytä olla keskenään jollain tapaa samanlaisia (Kuniavsky 2003, s. 209). Yhden tutkimuksen osallistujat voidaan jakaa kahteen ryhmään esimerkiksi siten, että toisessa on eksperttikäyttäjiä ja toisessa aloittelijoita.

Fokusryhmän osallistujamäärä on tyypillisesti viidestä kymmeneen henkeä. Ryhmän pitää olla tarpeeksi pieni, jotta jokaisella on mahdollisuus jakaa näkemyksiään, mutta toisaalta tarpeeksi suuri, jotta erilaisia näkökantoja tulee esiin. Pienempi ryhmä, neljästä viiteen henkeä, mahdollistaa paremmin ideoiden jakamisen. (Krueger ja Casey 2008, s. 6) Kuniavskyn (2003, s. 214) mukaan käyttäjäkokemusta tutkittaessa neljästä kahdeksaan henkeä on sopiva osallistujamäärä. Yksi ryhmäkeskustelusessio kestää yleensä kahdesta kolmeen tuntia.

Ryhmäkeskustelu käydään kasvokkain siten, että samassa tilassa ovat osallistujat ja keskustelun ohjaaja. Puoliläpäisevän lasin takana fokusryhmää voivat seurata myös toiset tutkijat tai yrityksen edustajat. Ryhmäsessio tallennetaan aina joko ääninauhalle tai videolle (Dumas ja Redish 1999, s. 45). Kuniavskyn (2003, s. 227) mukaan keskustelun ohjaajan tulee aina pitää tilanne kontrollissa, olla viemässä keskustelua eteenpäin, olla tuomitsematta mitään mielipiteitä, olla kunnioittava kaikkia osallistujia kohtaan ja olla hyvin valmistautunut.

Keskustelun jälkeen äänet litteroidaan tekstiksi. Litteroidun tekstin yhteyteen voidaan lisätä myös sellaiset huomiot itse tilanteesta, jotka eivät välity puheista, esimerkiksi henkilön fyysinen toiminta. Keskustelut voidaan analysoida samalla tavoin kuin luotainmenetelmän haastattelut, mutta myös erilaisia sähköisiä keskustelun analysoimist työkaluja on mahdollista käyttää.

Kuva 3. Fokusryhmämenetelmän prosessi.

2.3.3 Fokusryhmämenetelmän soveltuvuus

Morganin (1997, s. 8) mukaan fokusryhmämenetelmää ei tule käyttää yksilön käyttäytymisen selvittämiseen, vaan siihen sopii paremmin havainnointi. Jos tavoitteena on oppia jokaisesta yksilöstä yksityiskohtaisesti, on silloin hänen mukaansa parempi käyttää yksilöhaastattelua (Morgan 1997, s. 11). Yksilöhaastattelu on parempi myös tilanteissa, joissa halutaan saada elämäkerrallista tietoa (Morgan 1997, s. 11) ja tilanteissa, joissa halutaan ihmisten kertovan tarinoita (Barbour 2007, s. 18).

Fokusryhmä soveltuu Couragen ja Baxterin mukaan (2005, s. 250) tutkimusmenetelmäksi kun tarvitaan tietoa useammalta henkilöltä lyhyessä ajassa, kun tutkittavana on vain muutamia kysymyksiä eikä ole tarvetta syvälliselle ymmärtämiselle ja kun aiheet eivät ole sensitiivisiä tai alttiita vaikuttamaan toisten mielipiteistä. Dumas ja Redish (1999, s. 45) sanovat menetelmän soveltuvan käyttäjien asenteiden, uskomusten ja halujen luotaamiseen. Krueger ja Casey (2008, s. 19) sanovat että menetelmällä voi selvittää, millaisia ideoita ja tuntemuksia ihmisillä on tietyistä aiheista. He listaavat käyttösyiksi myös halun selvittää erityisesti ryhmästä kumpuavia ideoita eli halun hyödyntää synergiaa, joka syntyy osallistujien ollessa tekemisissä toistensa kanssa. Morgan (1997, s. 17) huomauttaa, että fokusryhmää kannattaa käyttää tilanteissa, joissa aiheesta keskustelemisen voidaan olettaa olevan aktiivista ja helppoa. Menetelmä sopii erityisesti ”Miksi ei?” tai ”Miksi et?” -tyyppisten kysymysten selvittämiseen Barbourin mukaan (2007, s. 24).

2.3.4 Vahvuudet ja haasteet

Fokusryhmämenetelmän useimmiten mainituksi vahvuudeksi mainitaan osallistujien potentiaalinen stimuloiva vaikutus toisiinsa (Benyon 2010, s. 164, Eskola ja Suoranta 2005, s. 94) tai synergian syntyminen osallistujien välillä, mikä mahdollistaa ideoinnin (Courage ja Baxter 2005, s.249). Eskola ja Suoranta (2005, s. 94) tarkentavat, että osallistujat voivat yhdessä muistella, toisten sanomat asiat voivat herättää mielikuvia ja osallistujat voivat tukea sekä rohkaista toisiaan. Toinen usein mainittu hyvä puoli on se, että fokusryhmällä saadaan paljon dataa lyhyessä ajassa (Proctor ja Vu 2003, Kuniavsky 2003, s. 201), verrattuna yksilöhaastatteluihin. Morgan (1997, s. 10) kiteyttää menetelmän hyväksi puoleksi sen, että sillä saa suoraan tietoa osallistujien mielipiteiden ja kokemusten samanlaisuuksista ja erilaisuuksista. Menetelmällä voidaan myös saada ryhmä keskustelemaan yksinkertaisesta aiheesta, josta yksilöhaastattelussa olisi vain vähän sanottavaa (Morgan, 1997, s. 11).

Fokusryhmästä saatava data on sitä, mitä osallistujat sanovat ajattelevansa, tarvitsevensa tai tekevänsä (Dumas ja Redish 1999, s. 45, Kuniavsky 2003, s. 204, Coughlan ja Sklar, teoksessa

Langford ja McDonagh 2003, s. 129). Ihmisten puheet ja teot eivät ole useinkaan täysin yhteneväiset, joten menetelmä ei anna tietoa käyttäjien todellisesta toiminnasta. Menetelmän yksi suuri haaste on kontekstuaalisen informaation puute (Proctor ja Vu 2005, s. 331). Todellisen elämän konteksti ei ole läsnä fokusryhmätilanteessa (Coughlan ja Sklar, teoksessa Langford ja McDonagh 2003, s. 129), joten osallistujien keskustelu voi jäädä yleiselle ja epämääräiselle tasolle (Coughlan ja Sklar, teoksessa Langford ja McDonagh 2003, s. 131). Proctor ja Vu (2005, s. 331) sanovat, että fokusryhmällä ei saada syvällistä tietoa siitä, miksi ihmiset tekevät tiettyjä asioita tai miksi heillä on tiettyjä tarpeita. Fokusryhmän osallistujien osallistumisen taso voi olla joko liian alhainen, jolloin tutkija saa vain vähän haluttua materiaalia, tai liian korkea, jolloin keskustelun ohjaajalla voi olla vaikeuksia kontrolloida keskustelua (Morgan 1997, s. 15). Yleisesti myönnetty haaste on, että ryhmän läsnäolo voi vaikuttaa siihen mitä ja miten ihmiset sanovat annetusta aiheesta (Morgan 1997, s. 15).

Haasteina voivat olla myös yleiset ryhmäilmiöt kuten konfliktien välttäminen eli samanmielisyys (Kuniavsky 2003, s. 233, Benyon 2010, s. 612), yksittäinen dominoiva henkilö (Kuniavsky 2003, s. 235, Langford ja McDonagh 2003, s. 5) ja todella puheliaat sekä toisaalta hiljaiset ihmiset (Kuniavsky 2003, s. 234–235). Harjaantunut keskustelun ohjaaja voi erilaisin keinoin pyrkiä pääsemään näistä haasteista yli.

2.3.5 Sähköiset versiot

Fokusryhmähaastatteluita on toteutettu kasvokkain tapahtuvien keskusteluiden lisäksi myös puhelinkeskusteluina ja verkkokeskusteluina. Puhelinkeskustelua ei välttämättä luokitella sähköiseksi versioksi menetelmästä, mutta kokemukset siitä ovat osittain verrattavissa verkkokeskusteluihin, joten versiosta kerrotaan lyhyesti.

Courage ja Baxter (2005, s. 545) sanovat, että jos ryhmä on pieni, viisi henkeä tai alle, voi fokusryhmän toteuttaa myös puhelimitse. Toteuttamiseen tarvitaan korkealaatuinen puhelinkokousjärjestelmä, joka mahdollistaa useamman osallistujan soittamisen samaan puheluun ja äänien selkeän kuulumisen. Puhelimen kautta tapahtuvan keskustelun haasteiksi Courage ja Baxter listaavat kaksi asiaa. Ensinnäkin osallistujat saattavat tehdä jotain muuta samaan aikaan, eivätkä keskity keskusteluun. Toiseksi ohjaaja ei näe henkilöiden kehonkieltä. Kehonkielen puuttuessa ohjaaja ei tiedä osallistujan ollessa hiljaa, onko kyseinen henkilö hiljaa, koska on eri mieltä, koska on tylsistynyt vai koska hänellä ei ole lisättävää kyseiseen asiaan. Rosaline Barbour (2007, s. 150) on tutkimuksessaan huomannut, että puhelinneuvottelussa yksilöt dominoivat vähemmän keskustelua kuin kasvokkain tapahtuvissa ryhmähaastatteluisa.

Sähköisessä muodossa fokusryhmiä on järjestetty lähinnä tekstimuotoisena keskusteluna, mutta niitä voidaan järjestää myös videokonferenssin muodossa. Tekstimuotoista keskustelua voidaan käydä sopivaa verkkokeskustelupalvelua käyttäen, mutta fokusryhmiä on järjestetty myös Second Life -virtuaalimaailmassa (esim. Houliez ja Gamble 2012). Murgado-Armenteros kollegoineen (2012) huomauttaa, että usein sähköistä fokusryhmää (online focus group) käytetään nimityksenä kaikista eri tavoista, vaikka sillä on suuri ero käydäänkö keskustelu reaaliaikaisena (kuten videokonferenssi tai chat-huone) vai viiveellä (kuten blogit, sähköposti tai nettisivut). Murgado-

Armenteros kollegoineen (2012) on sitä mieltä, ettei jälkimmäistä tulisi kutsua fokusryhmäksi, vaan siitä tulisi puhua omana menetelmänään. He huomauttavat myös, että reaaliaikaisessaan tekstimuotoisessa keskustelussa ei välttämättä toteudu kaksi peruslähtökohtaa: ryhmän läsnäolo (groupness) ja ihmisten välinen vuorovaikutus.

Barbour (2007, s. 150) toteaa verkkokeskustelun hyödyksi tutkijalle sen, että puhuttua ei ole tarpeen litteroida. Schneiderin ja kollegoiden (2002) tutkimuksessa saatiin tulokseksi, että verkossa toteutetussa fokusryhmäkeskustelussa osallistujat tuottavat useampia kommentteja kuin kasvokkain, mutta ne ovat lyhyempiä ja yksinkertaisempia. Verkkokeskustelussa osallistujat ilmaisevat useammin parilla sanalla olevansa samaa mieltä toisten osallistujien kanssa ja osallistujien osallistuminen on tasapuolisempaa kuin kasvokkain käydyissä keskusteluissa. (Schneider ym. 2002)

3 Luotain- ja fokusryhmämenetelmien yhdistämiseen

Tässä luvussa esitellään motivaatio yhdistelmämenetelmän luomiseen. Ensin käydään läpi kirjallisuudesta löytyviä esimerkkejä luotain- ja fokusryhmämenetelmän sovelluksista, jotka tukevat ajatusta näiden kahden menetelmän yhdistämisestä. Sen jälkeen tarkastellaan menetelmien nykyisiä vahvuuksien ja heikkouksien osalta menetelmien yhdistämistä.

3.1 Toteutettuja sovelluksia menetelmistä

Luotaimien ja fokusryhmän nykyisissä sovelluksissa on jo kuljettu suuntaan, jossa seuraava askel voisi olla menetelmien yhdistäminen. Muotoiluluotainmenetelmän tehtäväjakson jälkeen pidetään yksilönä tehtyjen tehtävien tuotosten läpikäymiseksi yksilöhaastattelu (Mattelmäki 2006, s. 86–88). Tehtyjen tehtävien tuotosten jatkotyöstämiseen voidaan kuitenkin käyttää myös ryhmähaastattelua, fokusryhmää tai työpajaa. Tehtäväjakson jälkeistä työpajaa ovat käyttäneet tutkimuksissaan ainakin Edwards, McDonald ja Zhao (2011) sekä Riche, Simpson ja Viller (2008) teknologialuotaimien kanssa. Fokusryhmämenetelmän yksi olennainen heikkous on kontekstuaalisen informaation puute (Proctor ja Vu 2005, s. 331). Tätä puutetta on pyritty paikkaamaan sillä, että osallistujille annetaan etukäteen päiväkiratehtävä (Kuniavsky 2003, s. 469–471, Coughlan ja Sklar, teoksessa Langford ja McDonagh 2003, s. 133) tai muita tehtäviä tehtäväksi (Coughlan ja Sklar, teoksessa Langford ja McDonagh 2003, s. 132, Courage ja Baxter 2005, s. 542). Mainittuja esimerkkejä esitellään seuraavaksi tarkemmin.

Edwards, McDonald ja Zhao (2011) tutkivat teini-ikäisten motivaatiota liikkumiseen henkilökohtaisten teknologialuotaimien avulla. Luotainjakson jälkeen osallistujat osallistuivat työpajaan, jossa ideoitiin millaiset teknologiset apuvälineet olisivat osallistujien mielestä houkuttelevia. Edwards kollegoineen toteavat artikkelin lopussa, että teknologialuotaimet ja innovaatiotyöpajat olivat menestyksellisiä keinoja käyttäjäkeskeisten suunnitteluideoiden tuottamiseen ja käyttäjien tarpeet tulivat niissä hyvin esille.

Riche, Simpson ja Viller (2008) tapasivat teknologialuotaintutkimuksensa osallistujat useamman kerran tutkimuksen aikana. Tutkimuksessa teknologialuotain tallensi työpaikan kahvihuoneessa videokuvaa sekä automaattisesti että käyttäjän valitsemana ja osallistujat pystyivät katsomaan kuvattuja videoita. Tutkimuksen aikana osallistujat pystyivät antamaan palautetta websovelluksen kautta. Tutkimuksen tapaamisia kutsutaan artikkelissa työpajoiksi, mutta kuvauksen perusteella tapaamisten tarkka luonne jää hieman epäselväksi. Aivan aluksi osallistujat tavattiin ryhmänä ja heille esiteltiin tutkimuksen aihe sekä teknologialuotaimen käyttö. Kahden viikon jälkeen osallistujat tapasivat uudestaan ja osallistujien tuntemuksia, huolia sekä palautetta kerättiin tässä tapaamisessa. Nettisivulla, jolla osallistujat antoivat palautetta, avattiin keskustelumahdollisuus. Kolme viikkoa tästä eteenpäin ryhmä tapasi jälleen. Tässä tapaamisessa osallistujille esiteltiin alustavia tutkimuksen tuloksia ja heillä oli mahdollisuus antaa palautetta niistä. Tämän jälkeen tutkimuksessa tehtiin vielä yksilöhaastatteluita.

Coughlan ja Sklar esittelevät kirjassa Focus Groups: Supporting effective product development (Langford ja McDonagh 2003, s. 129–135) eri keinoja, joilla konteksti saadaan paremmin mukaan

fokusryhmään. He mainitsevat fokusryhmän olennaiseksi haasteeksi sen, että ihmiset voivat sanoa asioita, mutta sanomisten kautta ei päästä kiinni todelliseen käyttäytymiseen. Ensimmäisenä tapana tuoda konteksti paremmin mukaan fokusryhmään, he mainitsevat erilaiset ennen sessiota tehtävät aktiviteetit: jonkin tavaran tuominen fokusryhmäsessioon paikanpäälle, valokuvien ottaminen fokusryhmän aiheesta ja päiväkirjan pitäminen. Coughlan ja Sklar sanovat, että aktiviteetin tekeminen voi olla tehokas tapa valmistautua fokusryhmäsessiota varten. Toisena tapana he mainitsevat itse fokusryhmän aikana tapahtuvat asiat: visuaaliset materiaalit ja fyysiset prototyypit, joita voi kokeilla, sekä tehtävät kuten kollaasin kokoaminen. Kolmantena tapana he mainitsevat fokusryhmän jälkeen tapahtuvan tavan: osallistujat veisivät kotiinsa tai paikkaan, jossa tuotetta käytetään, prototyypin ja käyttäisivät oikeassa kontekstissa ja pitäisivät päiväkirjaa asiasta. Ison tuotteen, kuten auton tapauksessa he olivat antaneet audiotallennusvälineen ja osallistujat tallensivat muistiinpanon kun käsitelty konsepti tuli mieleen. Tässä tapauksessa tarvitaan vielä toinen tapaaminen, jossa osallistujat voivat jakaa muistiinpanonsa.

Courage ja Baxter esittelevät kirjassaan *Understanding your users* (2005, s. 542–543) fokusryhmämenetelmän version, jossa osallistujat laitetaan tekemään yksilötehtävä fokusryhmän alussa ja sen jälkeen osallistujat keskustelevalle kokemuksistaan. Courage ja Baxter kertovat myös versiosta, jossa alkuun on ryhmäkeskustelu, sen jälkeen jokainen osallistuja tekee yksilötehtäviä ohjattuna ja lopuksi keskustellaan taas ryhmässä. Tämä vaatii useita ohjaajia tehtävien ajaksi, yhden per osallistuja. Menetelmän hyväksi puoleksi Courage ja Baxter mainitsevat sen, että tehtävien tekemisen jälkeiset keskustelut olivat monipuolisempia, kun osallistujat ovat todella käyttäneet tuotetta verrattuna siihen, että he muistelevat viime käyttökertaa tai kuvittelevat tuotteen käyttöä.

Kuniavsky esittelee kirjansa *Observing the user experience* (Kuniavsky 2003, s. 469–471) lopussa eri tutkimusmenetelmien yhdistämisistä ja sanoo menetelmien olevan yhdessä käytettyinä vielä tehokkaampia. Päiväkirjoja on yhdistetty fokusryhmien ja haastattelujen sarjaan. Päiväkirjat toimivat keskustelun herättäjinä ja tuo pitää tutkimuksen kontekstin aktiivisena fokusryhmien välillä. Esimerkissä haluttiin tietoa hakupalvelun käytön oppimisesta esiintyvistä ongelmista. Tutkimuksessa järjestettiin neljä peräkkäistä fokusryhmäsessiota, joiden välillä osallistujat täyttivät päiväkirjaa. Kuniavskyn mukaan päiväkirjojen käyttö yhdessä fokusryhmämenetelmän kanssa antoi kehittäjille rikkaamman ymmärryksen käyttäjien kohtaamista asioista ja kukin tuleva fokusryhmäsessio pystyttiin suunnittelemaan päiväkirjoista saatujen tietojen perusteella paremmin ja keskittymään selvennystä tarvittaviin asioihin.

3.2 Menetelmien yhteensopivuus vahvuuksien ja haasteiden osalta

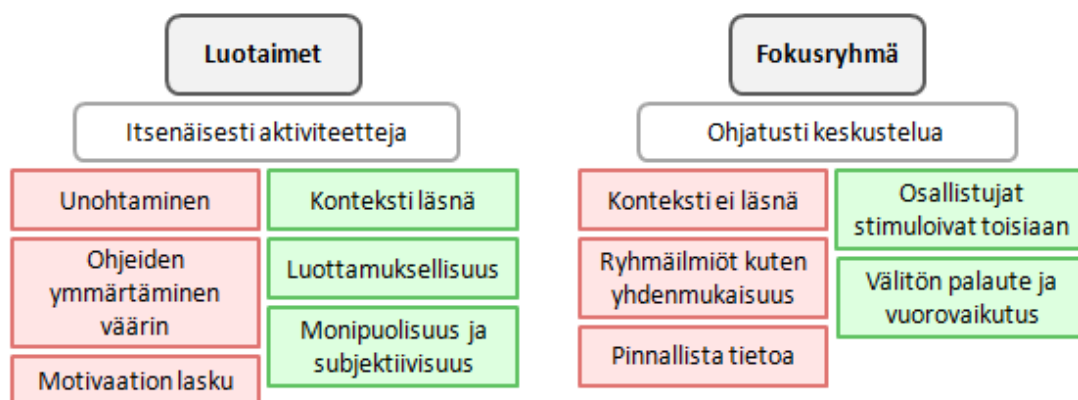
Luotainmenetelmän pääpiirteiden voisi tiivistää siihen, että menetelmässä osallistujat tekevät erilaisia aktiviteetteja itsenäisesti. Fokusryhmän pääpiirre on ryhmässä keskusteleminen ohjatusti. Luotain- ja fokusryhmämenetelmä ovat lähes täysin erilaisia luonteeltaan ja niiden vahvuudet ja heikkoudet ovatkin lähes vastakkaisia. Molempien menetelmien vahvuuksia ja haasteita on esitelty luvussa 2 tarkemmin ja seuraavaksi niistä osaa verrataan toisiinsa. Ensin käydään läpi

fokusryhmämenetelmän haasteita ja mitkä luotaimien vahvuudet voisivat vastata niihin. Tämän jälkeen käydään läpi sama asia, mutta toisin päin. Nämä ovat koottuna yhteen kuvassa 4.

Fokusryhmämenetelmän yksi suuri haaste on se, että todellinen konteksti ei ole läsnä keskustelutilanteessa. Luotainmenetelmässä taasen konteksti on vahvasti läsnä ja osallistujat joutuvat ajattelemaan aktiviteettien kautta käsiteltävää asiaa uusillakin tavoilla. Fokusryhmämenetelmässä keskustelu voi jäädä pinnalliseksi, eikä syvällisempiin henkilökohtaisiin tuntemuksiin ja asioiden syihin päästä käsiksi. Luotainmenetelmässä taasen voi syntyä luottamuksellinen ilmapiiri, mikä johtaa siihen, että osallistuja voi jakaa henkilökohtaisia asioita itsestään. Fokusryhmässä voi ilmetä erilaisia ryhmäilmiöitä, joista erityisesti yhdenmukaisuuden ilmiö voi johtaa siihen, että keskustelusta ei saada mitään uutta irti. Luotainmenetelmän yksi vahvuus on osallistujien subjektiivisten vastausten monipuolisuus. Mainittujen luotainmenetelmän vahvuuksien voi katsoa olevan lähes vastakkaisia fokusryhmämenetelmän listattuihin haasteisiin verrattuna.

Luotaimien itsenäisestä tekemisestä seuraa haasteina itsedokumentoinnin yleiset haasteet: mahdollinen aktiviteettien tekemisen unohtaminen, ohjeiden väärin ymmärtäminen ja motivaation lasku. Fokusryhmässä taasen keskustelun ohjaaja on koko ajan läsnä ja ohjaajan rooli on pitää huoli, että jokainen osallistuja tuntee olonsa mukavaksi, että jokainen osallistuu ja että keskustelussa pysytään tutkittavassa aiheessa. Tuomalla luotainmenetelmän tehtäväjaksoon hieman ohjaamista voitaisiin mahdollisesti vastata luotainmenetelmän haasteisiin. Molempien menetelmien haasteita ja vahvuuksia on koottuna rinnakkain kuvaan 4.

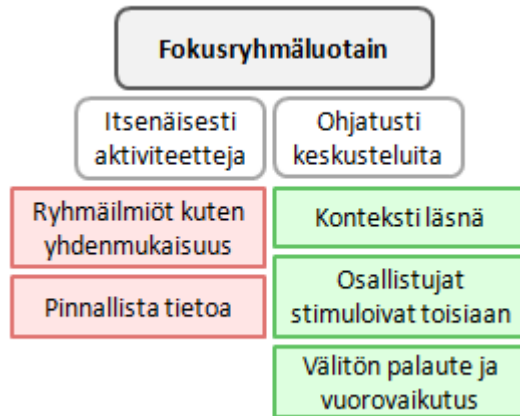
Pelkkien haasteisiin vastaavien vahvuuksien lisäksi myös muita menetelmien vahvuuksia voi olla mahdollista saavuttaa. Fokusryhmämenetelmän yksi selvä vahvuus on ryhmän jäsenten keskinäinen toisensa stimulointi. Kun joku ryhmässä sanoo jotain, voi joku toinen saada siitä uuden idean, joka ei olisi tullut mieleen muutoin. Tämä vahvuus on otettu mukaan myös tähän koontiin.

Kuva 4. Luotain- ja fokusryhmämenetelmän vahvuuksia ja haasteita.

Luotain- ja fokusryhmämenetelmän haasteet ja vahvuudet ovat siis lähes vastakkaisia. Ideaalitalanteessa menetelmät yhdistämällä molempien haasteet häviäisivät ja molempien vahvuudet toteutuisivat. Realistisemmasta näkökulmasta katsottuna todennäköisempää on, että

osa vahvuuksista toteutuu, mutta myös uusia haasteita voi tulla vastaan. Kuvaan 5 on koottu fokusryhmä- ja luotainmenetelmien yhdistämisellä saatavan menetelmän potentiaalisia haasteita ja vahvuuksia. Koonnin pohjana ovat kuvaan 4 kootut vahvuudet ja haasteet. Potentiaalisia vahvuuksia ovat kontekstin läsnäolo, osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa sekä ohjaamisesta johtuva välitön palaute ja vuorovaikutus. Potentiaalisia haasteita ovat ryhmäilmiöt ja saadun tiedon pinnallisuus.

Kuva 5. Fokusryhmäluotainmenetelmään potentiaalisia vahvuuksia ja haasteita.

4 Tutkimusote ja menetelmät

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen rajaus ja tutkimuksen periaatteet. Ensimmäisenä käydään läpi tutkimuskysymysten rajaukset ja taustat. Luvun toisessa osiossa esitellään tutkimuksen tyyppi sekä käytetyt tutkimusmenetelmät ja analysointimenetelmät.

4.1 Tutkimuskysymysten tarkennukset ja rajaukset

Fokusryhmäluotainmenetelmä perustuu sille, että siinä on yhdistetty luotain- ja fokusryhmämenetelmä. Näin ollen lähtöoletuksena on, että tutkittavassa menetelmässä toteutuu molempien lähtökohtana toimivien menetelmien piirteitä. Jotta menetelmää voi kutsua fokusryhmäluotainmenetelmäksi, on syytä tutkia toteutuvatko molempien menetelmien olennaisimmat piirteet menetelmässä ja saavutetaanko yhdistämisellä positiivisia tuloksia.

Fokusryhmäluotainmenetelmä eroaa luotain- ja fokusryhmämenetelmistä erityisesti juuri tehtäväjakson osalta. Näin ollen tutkimus keskittyy vain tehtäväjakson aikaisiin asioihin, eikä ota kantaa tehtäväjakson jälkeen tapahtuviin asioihin.

Työssä tarkastellaan fokusryhmäluotainmenetelmää kolmen tutkimuskysymyksen kautta:

- 1) Saadaanko menetelmää käyttämällä vastattua perinteisen luotainmenetelmän haasteisiin, jotka ovat tehtävien tekemisen unohtaminen, ohjeiden ymmärtäminen väärin ja motivaation heikentyminen?
- 2) Toteutuvatko menetelmää käytettäessä luotainmenetelmän vahvuudet, jotka ovat luottamuksellinen ilmapiiri ja vastausten monimuotoisuus?
- 3) Toteutuuko menetelmää käytettäessä fokusryhmämenetelmän vahvuus, joka on osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa?

Tutkimuskysymyksiä on avattu taulukossa 1. Taulukossa on listattu tutkittavaksi valitut luotainmenetelmän haasteet ja vahvuudet sekä fokusryhmämenetelmän vahvuus, näiden tarkempi kuvaus sekä potentiaalinen hyöty tai riski yhdistelmämenetelmän tapauksessa.

Taulukko 1. Tutkittavan menetelmän mahdolliset hyödyt ja riskit

Luotainmenetelmän haasteet		
	Kuvaus	Potentiaalinen hyöty yhdistämisessä fokusryhmään
Unohtaminen	Osallistuja voi unohtaa tehtävien tekemisen, jos häntä ei muistuteta asiasta.	Tutkijan läsnäolo sähköisessä ympäristössä ja toisten osallistujien aktiivisuus muistuttavat tehtävien tekemisestä.
Ohjeistuksen ymmärtäminen väärin	Osallistuja voi ymmärtää ohjeistuksen väärin ja tehdä tehtävät tavalla, josta ei ole hyötyä tutkijalle.	Tutkija on vuorovaikutuksessa osallistujiin ja voi ohjeistaa uudestaan tai tarkentaa ohjeistusta. Tutkija voi reagoida heti, jos huomaa ohjeistuksessa olevan parannettavaa.
Motivaation heikentyminen	Osallistujan motivaatio voi heiketä ja sen myötä hän voi jättää tehtäviä tekemättä tai tehdä ne huolimattomasti.	Tutkijan läsnäolo sähköisessä ympäristössä ja toisten osallistujien aktiivisuus motivoi tehtävien tekemiseen.
Luotainmenetelmän vahvuudet		
	Kuvaus	Potentiaaliset riskit yhdistämisessä fokusryhmään
Luottamuksellisuus	Luottamuksellinen suhde osallistujan ja tutkijan välillä rohkaisee osallistujaa olemaan avoin.	Osallistuja ei koe ryhmää luottamukselliseksi ja turvalliseksi, minkä johdosta hän jättää jotain kertomatta.
Monimuotoisuus	Subjektiiiviset tavat tehdä tehtäviä tuo rikkautta aineistoon ja yllättäviäkin huomioita.	Osallistujat ottavat toisiltaan mallia tiedostamatta tai tarkoituksella ja näin ollen materiaali jää suppeammaksi.
Fokusryhmämenetelmän vahvuus		
	Kuvaus	Potentiaalinen hyöty
Stimulointi	Osallistujat voivat saada ideoita ja ajatuksia siitä, mitä toiset osallistujat sanovat tai tekevät.	Saadaan enemmän tietoa kuin olisi saatu, jos osallistujat olisivat tehneet erillään tehtävät.

1) Saadaanko menetelmää käyttämällä vastattua luotainmenetelmän haasteisiin, jotka ovat unohtaminen, ohjeiden ymmärtäminen väärin ja motivaation heikentyminen?

Luotaimien haaste: Osallistuja voi unohtaa tehtävien tekemisen, jos häntä ei muistuteta asiasta.

Haasteena itsedokumentoinnissa on sen varmistaminen, että tehtävät tulevat tehtyä, sillä osallistujat saattavat inhimillisesti unohtaa tehtävien tekemisen (Bolger ym. 2003). Tehtävien tekemisestä voidaan muistuttaa luotainmenetelmässä muistuttajiesineen avulla. Esine voi olla esille laitettava tai mukana kuljetettava. (Mattelmäki 2006, s. 84) Tutkimuksessa tutkittavan fokusryhmäluotainmenetelmän potentiaalinen hyöty on se, että tutkijan läsnäolo sähköisessä ympäristössä ja toisten osallistujien aktiivisuus voivat muistuttaa tehtävien tekemisestä. Sähköisessä ympäristössä tutkija näkee heti, jos joku osallistujista ei ole palauttanut tehtävää määrääikaan mennessä ja voi helposti muistuttaa tehtävän tekemisestä. Tässä tutkimuksessa unohtamista tarkastellaan tapahtuneiden unohtamisten osalta.

Luotaimien haaste: Osallistuja voi ymmärtää ohjeistuksen väärin ja tehdä tehtävät tavalla, josta ei ole hyötyä tutkijalle.

Toinen olennainen haaste itsenäisessä tekemisessä on se, että osallistuja voi ymmärtää väärin annetut ohjeet (Bolger ym. 2003). Asia saattaa selvitä vasta kun tehtävä tai tehtävät palautetaan tutkijalle. Väärinymmärrys voi koskea tehtävän sisältöä, tekotapaa tai annetun välineen käyttöä. Fokusryhmäluotainmenetelmän potentiaalinen hyöty on se, että tutkija on vuorovaikutuksessa osallistujiin ja voi ohjeistaa uudestaan tai tarkentaa ohjeistusta. Tutkija voi myös reagoida heti, jos huomaa ohjeistuksessa olevan parannettavaa. Verkkokeskusteluun ja vuorovaikutukseen tarkoitettu sähköinen ympäristö myös tarjoaa helpon kanavan osallistujalle lisäohjeiden kysymiselle. Tutkimuksessa ei pyritä selvittämään ymmärsivätkö osallistujat tehtävänannot sanatarkasti, vaan suurempien selkeiden väärinymmärrysten kannalta.

Luotaimien haaste: Osallistujan motivaatio voi heiketä ja sen myötä hän voi jättää tehtäviä tekemättä tai tehdä ne huolimattomasti.

Luotaimia käytettäessä aina on epävarmuus osallistujan motivaatiosta ja aikomuksista käyttää luotainpakettia (Mattelmäki 2006, s. 57). Osallistujaa motivoi henkilökohtainen tapaaminen dokumentointijakson alussa (Mattelmäki, s. 70) ja luotaimien houkutteleva ulkonäkö (Mattelmäki 2006, s. 98), jonka perusteella osallistuja kokee, että luotaimien suunnitteluun on panostettu. Tutkittavassa menetelmässä tutkijan läsnäolo sähköisessä ympäristössä ja toisten osallistujien aktiivisuus voivat motivoida osallistujaa tehtävien tekemiseen. Motivaatiota tarkastellaan tutkimuksessa erittäin kapeasta näkökulmasta: kokeeko osallistuja muiden mukana olemisen motivoivana tekijänä tehtävien tekemiseen.

2) Toteutuvatko luotainmenetelmän vahvuudet luottamuksellinen ilmapiiri ja monimuotoisuus?

Luotaimien vahvuus: Luottamuksellinen suhde osallistujan ja tutkijan välillä rohkaisee osallistujaa olemaan avoin.

Luotainmenetelmässä syntyvä luottamuksellinen ilmapiiri johtaa siihen, että osallistuja on valmis jakamaan henkilökohtaisia kokemuksiaan, arvojaan, ideoitaan ja muita ajatuksiaan tutkijalle. Fokusryhmäluotainmenetelmässä osallistuja ei välttämättä koe ryhmää luottamukselliseksi ja turvallisiksi, mistä voi seurata se, että henkilö jättää jotain kertomatta. Tutkimuksessa asiaa tarkastellaan osallistujien kokemusten näkökulmasta.

Luotaimien vahvuus: Subjektiiiset tavat tehdä tehtäviä tuo rikkautta aineistoon ja yllättäviäkin huomioita.

Luotainmenetelmän yhtenä vahvuutena on osallistujien subjektiivisiin näkökulmiin kiinni pääseminen sen kautta, että jokainen osallistuja tekee tehtävät omalla tavallaan. Sovelletussa luotainmenetelmässä riskinä on, että osallistujat ottavat toisiltaan mallia tehtävien tekemiseen tiedostamatta tai tarkoituksella ja näin ollen materiaali jää suppeammaksi. Fokusryhmän yksi haaste on myös yhdenmukaisuuden ilmiö eli se, että ryhmän jäsenet haluavat olla tai ajautuvat olemaan samaa mieltä muun ryhmän kanssa tai osallistujat mahdollisesti eivät uskalla olla eri mieltä ja vältettävät konflikteja. Luotaintehtävien tapauksessa tämä tarkoittaisi sitä, että osallistujat seuraavat toisten esimerkkiä omissa tehtävien tuotoksissaan joko tarkoituksella tai alitajuisesti, sen sijaan että tekisivät alkuperäisen ajatuksensa tai ideansa mukaisesti. Tässä työssä asiaa tutkitaan tarkastelemalla osallistujien tekemien tuotoksien erilaisuutta ja kysymällä osallistujilta jälkikäteen ottivatko he mallia toisten osallistujien tehtävistä.

3) Toteutuuko fokusryhmämenetelmän vahvuus osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa?

Fokusryhmän vahvuus: Osallistujat voivat saada ideoita ja ajatuksia siitä, mitä toiset osallistujat sanovat tai tekevät.

Fokusryhmän ja ryhmähaastattelun yhtenä tärkeänä hyvänä puolena korostuu kirjallisuudessa osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa (Benyon 2010, s. 164, Eskola ja Suoranta 2005, s. 94). Toisten osallistujien sanomista asioista voi syntyä uusia ajatuksia ja tulla esiin sellaisia asioita, joita tutkijalle ei olisi tullut mieleen kysyä lainkaan. Fokusryhmäluotainmenetelmää käyttämällä voidaan potentiaalisesti saada enemmän tietoa, kuin jos osallistujat tekisivät luotain tehtävät erillään. Tutkimuksessa tarkastellaan tapahtuuko uusien ideoiden syntymistä vuorovaikutuksen myötä ja kokivatko osallistujat, että he saivat ideoita muiden sanomista asioista.

4.2 Tutkimuksen tyyppi, tutkimusmenetelmät ja analysointimenetelmät

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on, että fokusryhmäluotainmenetelmäksi nimettyä, luotaimien ja virtuaalisen fokusryhmän yhdistelmää, käytetään ensimmäisen kerran ja tavoitteena on selvittää kyseisen menetelmän ominaisuuksia. Tutkimuksessa alkuoletus on, että luotainmenetelmän yhdistäminen virtuaaliseen fokusryhmään tuo lisäarvoa eli että tutkimuskysymysten selvittävät asiat toteutuisivat positiivisina. Lähtöoletuksena on siis, että sovellettua menetelmää käyttäessä pystytään vastaamaan luotainmenetelmän haasteisiin, että luotainmenetelmän vahvuudet toteutuvat ja että fokusryhmämenetelmän vahvuus toteutuu myös sovelletussa menetelmässä. Koska sovellettu menetelmä toteutetaan ensimmäistä kertaa, ei näille väittämille ole todisteita aiemmista tapauksista. Yinin määritelmän mukaan (2009, s. 8) case-tutkimusta kuvaa kolme asiaa:

tutkimuksen pääkysymys on muotoa ”miten” ja / tai ”miksi”, tutkimuksessa ei kontrolloida osallistujien käyttäytymistä ja tutkimus keskittyy juuri tapahtuvaan asiaan. Tässä tutkimuksessa tavoitteena on selvittää miten sovellettu menetelmä toimii, tutkimuksessa ei kontrolloida asioita tavalla, joka tekisi siitä koetyyppisen tutkimuksen ja tutkimuksen alla on tapahtumien sarja, joka tapahtuu tutkimuksen aikana. Tämän tutkimuksen voisi katsoa olevan eksploraatiivinen case-tutkimus (Yin 2009, s. 9), sillä tutkimuksessa testataan uutta menetelmää.

Yinin mukaan (Yin 2009, s. 28) seuraavat viisi tutkimuksen suunnittelun osa-aluetta ovat olennaisia case-tutkimukselle: tutkimuskysymykset, lähtöoletukset, rajattu tutkittava tapaus, kerätyn datan looginen yhdistäminen lähtöoletuksiin ja kriteerit löydöksiä tulkitsemiseen. Aiemmin tässä luvussa on listattu tutkimuskysymykset ja lähtöoletukset. Tutkittava tapaus on myös selkeästi rajattu: sovelletun luotaintutkimuksen tehtäväjakso ja sen aikana tapahtuvat asiat. Kerätty data lajitellaan tutkimuskysymyksittäin ja siitä pyritään löytämään seikkoja, jotka vahvistavat lähtöoletuksia ja seikkoja, jotka ovat lähtöoletuksia vastaan. Lisäksi materiaalista pyritään löytämään seikkoja, jotka ovat tutkimuskysymysten ulkopuolelta, mutta vaikuttavat olevan mahdollisesti kiinnostavia tulevien aihetta koskevien tutkimusten kannalta.

4.2.1 Sähköisten tapahtumien havainnointi

Tutkimuksen toisena tutkimusmenetelmänä on sähköisten tapahtumien havainnointi. Sähköisten tapahtumien havainnointi ja havainnointien kirjaus on melko suoraviivaista, koska tapahtumat jäävät lähes aina talteen. Kuitenkin poikkeuksia on, esimerkiksi joku osallistujista voi poistaa kommenttinsa jälkikäteen, joten havainnointia ja tapahtumien kirjaamista on syytä tehdä sitä mukaa kun tapahtumia ilmenee.

Vahvuutena sähköisten tapahtumien havainnoinnissa on se, että havainnoitsijan vaikutus kerättyyn materiaaliin on pieni, koska havaitut asiat ovat valmiiksi sähköisessä muodossa tekstinä, kuvina ja tiedostoina. Sähköisessä vuorovaikutuksessa ei ole mukana henkilöiden ilmeitä, äänenpainoja tai muita kasvokkain tapahtuvan kanssakäymisen eleitä, joten materiaali on suppeampi kuin kasvokkain käydyn keskustelun materiaali. Tämän voi katsoa olevan etu, sillä tulkinnoille ei ole yhtä paljon vaihtoehtoja.

Sähköisten tapahtumien kerääminen on tämän tutkimuksen tapauksessa luonnollinen tapa kerätä tietoa. Kaikki vuorovaikutus osallistujien ja tutkijan välillä tapahtui sähköisesti tehtäväjakson aikana. Tässä tutkimuksessa sähköisistä tapahtumista kirjataan kaikki luotain-menetelmän tehtäväjaksoon ja tutkimusmenetelmään liittyvät sähköisessä ympäristössä tapahtuvat tapahtumat, kuten tehtävien palautukset, seinäkirjoitukset, kommentoinnit sekä virtuaaliset tykkäämiset ja sähköpostilla lähetetyt viestit. Tämä materiaali kootaan poimimalla yhteen taulukkoon kaikki sähköiset tapahtumat kuvauksineen minä päivänä, mihin aikaan, kuka, minkä kautta, mikä toiminto, toiminnon sisältö, mihin aiempaan toimintoon mahdollisesti liittyy ja viittaus mahdolliseen liitetiedostoon.

4.2.2 Kysely osallistujille

Toisena tutkimusmenetelmänä tutkimuksessa käytetään osallistujille tehtyä sähköistä kyselyä, jossa on suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Kysely valittiin toteutettavaksi henkilökohtaisen haastattelun sijaan.

Kasvokkain tapahtuvan haastattelun haasteena on se, että haastattelijan asenteet, mielipiteet ja odotukset voivat vaikuttaa haastattelun validiteettiin ja haastattelija saattaa kysyä johdattelevia kysymyksiä (Cohen ym. 2005, s. 121). Kyselyssä kysymykset ovat täysin samoja jokaiselle osallistujalle, kun taas haastattelussa haastattelija saattaa vahingossa muotoilla kysymyksen hieman eri tavoin. Kyselyllä saadaan kysyttyä kahdenlaisia kysymyksiä: numeerisia ja avoimia kysymyksiä. Kyselyn numeeristen kysymyksien vastaukset saadaan samaan skaalaan ja vastauksia voidaan vertailla paremmin kuin haastattelussa sanottuja asioita. Haasteena kyselyssä on se, että tutkija ei voi tarkistaa onko vastaaja ymmärtänyt kysymyksen oikein ja tarkoitettulla tavalla. Hyvä puoli kyselyssä on myös se, että vastaajat saavat itse valita ajankohdan, jolloin kirjaavat vastauksensa (Järvinen ja Järvinen 2004, s. 147)

Tutkimuksessa haluttiin, että osallistajat voivat vastata mahdollisimman rehellisesti esitettyihin kysymyksiin eli että vastauksien tilanne on mahdollisimman neutraali. Tutkijan tai toisten osallistujien läsnäolo olisi saattanut vaikuttaa saatuihin vastauksiin. Tutkimuksessa haluttiin välttää tutkijan ennako-oletuksista johtuva mahdollinen johdattelevuus kysymyksissä. Tarve oli saada vastauksia, joita voidaan vertailla toisiinsa. Koska tehtäväjakso tapahtui sähköisesti, voitiin myös loppuhaastattelu, eli tässä tapauksessa kysely, tehdä luontevasti sähköisenä.

Kyselyn toteuttamisessa pyrittiin noudattamaan seuraavia periaatteita:

- Vältetään johdattelevia kysymyksiä (Cohen ym. 2005, s. 248)
- Käytetään yksinkertaista ja selkeää kieltä (Cohen ym. 2005, s. 249)
- Kysymykset ovat sisällöltään yksinkertaisia (vältetään monimutkaisuutta) (Cohen ym. 2005, s. 249)
- Kysymyksissä ei käytetä kaksoisnegaatiota ja vältetään negatioita (Cohen ym. 2005, s. 249)
- Vältetään sanoja, jotka ovat monimerkityksisiä (Cohen ym. 2005, s. 249)
- Yhden kysymyksen tulisi sisältää vain yksi kysyttävä asia (vältetään kaksoiskysymyksiä) (Cohen ym. 2005, s. 250)

Suurin osa kyselyn kysymyksistä on luonteeltaan Likert-asteikon kysymyksiä, jossa asteikko on nollasta seitsemään. Nolla vastaa ”täysin erimielistä” ja seitsemän ”täysin samaa mieltä”. Arviointiasteikon avulla saadaan eri osallistujien vastaukset toisiinsa verrattaviksi. Asteikoksi valittiin seitsenportainen asteikko viisiportaisen sijaan sen takia, että mahdollistaa vastauksissa hieman suuremman variaation. Kyselyn lopussa on avoimia kysymyksiä, joilla pyritään selvittämään hieman tarkemmin henkilökohtaisia kokemuksia. Jos henkilöä olisi haastateltu kasvotusten, olisi samoja asioita kysytty haastattelussa. Kysymysten tyypiksi valittiin lauseen

täydennyskysymykset, jotta kysymyksiin olisi helppo vastata ja jotta saataisiin vastaukseksi kokonaisia lauseita.

4.2.3 Aineiston kerääminen, käsittely ja analysointi

Case-tutkimuksen analysointivaiheeseen on Yinin (2009, s. 130) mukaan neljä erilaista lähestymisstrategiaa. Ensimmäinen niistä on teoreettisiin lähtöoletuksiin tukeutuminen eli keskittyminen tutkimuksen lähtöoletuksia tukeviin ja lähtöoletuksia vastaan oleviin asioihin analysoinnissa. Toisena lähestymistapana case-tutkimuksissa on tapauskuvauksen kehittäminen. Tämä on Yinin mukaan vähemmän toivottava kuin aiemmin mainittu tapa. Kolmas lähestymistapa on laadullisen ja määrällisen datan käyttö. Neljäntenä lähestymiskulmana on kilpailevien selitysmallien tutkiminen. Tämän Yin sanoo toimivan kaikkien edellä mainittujen kanssa. (Yin 2009, s. 130–135) Tähän tutkimukseen lähestymistavaksi on valittu ensimmäiseksi mainittu eli tutkimuksen lähtöoletuksia tukeviin ja niitä vastaan oleviin havaintoihin keskittyminen.

Sähköisistä tapahtumista tehtiin kolme eri taulukkoa: yksi suuri taulukko, joka sisältää kaikki tapahtumat tapahtumajärjestyksessä, toinen taulukko, joka sisältää luotaintehtävittäin palautuksien tiedot tapahtumajärjestyksessä ja kolmas taulukko, johon on laskettuna eri tapahtumien määrät. Analysointiin käytettiin taulukointimetodia, jossa tiettyyn kategoriaan kuuluvat tapahtumat poimitaan aineistosta. Sähköisistä tapahtumista pyrittiin löytämään tutkimuskysymyksiä vastaavia tapahtumia: lähtöoletuksia vahvistavia ja niitä vastaan olevia tapahtumia.

Tehtäväjakson aikana tapahtuneita sähköisiä tapahtumia olivat sähköpostiviestit, Facebook-ryhmän seinälle lähetetyt viestit, kuvat sekä tiedostot, tykkäämiset, henkilökohtaiset viestit Facebookissa ja yhden kerran tapahtunut tiedoston luonti sekä tiedoston muokkaus ryhmässä. Tapahtumien kirjaaminen ja numerointi aloitettiin hetkestä, jolloin osallistujille lähetettiin luotainpaketin tehtävävihko. Ennen lähettämistä osallistujat oli liitetty Facebook-ryhmään jäseniksi. Tapahtumien kirjaaminen lopetettiin viimeisiin Facebook-ryhmässä tapahtuneeseen tapahtumaan, joka tapahtui päivää ennen lopuksi järjestettyä työpajaa. Numeroituja tapahtumia kerättiin 174 kappaletta.

Tehtäväjakson aikaisille tapahtumille määriteltiin kirjaamisvaiheessa millainen tapahtuma oli kyseessä. Nämä tapahtumatyypit olivat ennalta määritettyjä. Tutkijan toimia olivat ”ohjeet” (tehtävänannot, yleiset ohjeet, informaatio liittyen tutkimukseen), ”fasilitointi” (keskusteluun kannustaminen esim. antamalla palautetta, antamalla esimerkin ja kysymällä kysymyksiä), ”muistutus” ja ”ohjaus” (kun ohjeistetaan henkilökohtaisesti osallistujaa tekemään jotain eri tavalla). Tutkijan ja osallistujan molempien sama toimi oli ”positiivinen palaute”, joka tutkijalla osin on myös keskustelun fasilitoimista, mutta erotettiin omakseen koska käytetyssä sähköisessä ympäristössä ”tykkääminen” on usein tapahtuva toiminto. Osallistujien ennalta määritellyt toimintotyypit ovat ”tehtävä” (tehtävän palautus tai tehtävä olevaan keskusteluun osallistuminen, perässä numero mikä tehtävä kyseessä), ”kysymys” ja ”muu keskustelu”. Analysointivaiheessa materiaalista pyrittiin löytämään tutkimuskysymyksiä koskevia tapahtumia ja tapahtumaketjuja. Näitä merkittiin kategorioihin ”ohjeiden väärinymmärrys”, ”tehtävän tekemättä

jättäminen”, ”toisen henkilön sanomisen positiivinen kommentointi”, ”eri mieltä toisen henkilön kanssa” ja ”uusi idea keskustelun pohjalta?”. Osallistujien palauttamia tehtäviä tulkittiin kategorioihin ”etuajassa”, ”ajallaan”, ”myöhässä”, ”samankaltaisuus” ja ”omalaatuisuus”.

Taulukko 2. Tutkimuskysymyksiin liittyvät kategoriat sähköisten tapahtumien aineistossa

Tutkimuskysymys	Kysymykseen liittyvät kategoriat aineistossa
1. Luotainmenetelmän haasteisiin unohtaminen, ohjeiden väärinymmärrys ja motivaation lasku vastaaminen	muistutus, myöhässä, ajallaan kysymys, ohjeiden väärinymmärrys, ohjaus tehtävän tekemättä jättäminen
2. Luotainmenetelmän vahvuuksien luottamuksellinen ilmapiiri ja monipuolisuus ilmeneminen	Eri mieltä toisen henkilön kanssa, samankaltaisuus, omalaatuisuus
3. Fokusryhmämenetelmän vahvuuden, osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa, ilmeneminen	toisen henkilön sanomisen positiivinen kommentointi, eri mieltä toisen henkilön kanssa, uusi idea keskustelun pohjalta?

Lopuksi tapahtumien kategorioista laskettiin tutkimuksen tutkimuskysymyksiä positiivisesti vahvistavat ja negatiivisesti vahvistavat tapaukset.

Osallistujille lähetyn kyselyn vastaukset koottiin teemoittain taulukoihin. Kysely oli jo valmiiksi rakenteeltaan osittain tutkimuskysymyksiä vastaava. Kyselyn osiot olivat 1. Yleisiä kysymyksiä, 2. Kysymyksiä ilmapiiristä, 3. Muiden tuotokset ja omani, 4. Muiden vaikutus, 5. Motivaatio, 6. Muistaminen, 7. Ohjeistus, 8. Yleistä lopuksi ja 9. Lauseiden täydennys. Vastauksista koottiin tulokset siten, että jokaiseen yksittäiseen kysymykseen eli väittämään ryhmän vastaus on suhteessa tutkimuksen lähtöoletuksiin joko positiivinen, negatiivinen, neutraali tai hajaantunut. Positiiviseksi tulos yhden kysymyksen kohdalla laskettiin jos kaikkien neljän osallistujan numeeriset vastaukset olivat kolmen positiivisimman joukossa. Kolme positiivisinta olivat Likert-asteikolla joko 5-7 tai 1-3 sen mukaan esitettiinkö väittämä positiivisessa vai negatiivisessa muodossa. Lopuksi laskettiin kyselyn kysymyksistä kunkin tutkimuskysymyksen kohdalta positiiviset, negatiiviset, neutraalit ja hajaantuneiden väittämien määrä.

5 Fokusryhmäluotainmenetelmä

Tässä luvussa käydään läpi fokusryhmäluotainmenetelmä kokonaisuudessaan. Ensin esitellään luotaimien ja fokusryhmän yhdistämisen tapa lyhyesti ja perustelut yhdistämisen tavalle. Tämän jälkeen listataan fokusryhmäluotainmenetelmän tavoitteet ja toteutuksessa huomioitavia asioita. Lopuksi käydään vaihe vaiheelta läpi menetelmän etenemisen prosessi ja luotaintehtävien suunnittelun periaatteet.

5.1 Yhdistelmämenetelmän luomisen periaatteet

Luotaimien yhteydessä on jo aiemmin toteutettu tehtäväjakson lopuksi työpajoja ja fokusryhmäkeskusteluiden yhteydessä on käytetty erilaisia tehtäviä, kuten luvun kolme alkupuolella on esitelty. Vastaavanlaisella luotaimien ja fokusryhmän yhdistämisellä ei näin ollen saavutettaisi mitään uutta. Yhdistämisen tavan löytämiseksi onkin syytä katsoa luvun kolme toisessa osassa esiteltyä luotaimien ja fokusryhmän haasteiden ja vahvuuksien vastaavuutta toisiinsa.

Jotta luotainmenetelmän haasteisiin voidaan vastata, tulisi fokusryhmän vahvuus välittömän palautteen saamisesta ja ohjaamisesta tuoda luotainmenetelmän tehtäväjaksoon. Tämä tarkoittaa keskustelemisen ja tutkijan aktiivisen yhteydenpidon tuomista tehtäväjaksoon. Keskustelumahdollisuuden toteuttaminen sähköisesti on resurssien ja ajankäytön kannalta tässä tapauksessa järkevää. Toinen vaihtoehto olisi, että osallistujat tapaisivat tehtäväjakson aikana useamman kerran kasvokkain, mutta menetelmästä muodostuisi todella raskas niin tutkijalle kuin osallistujille. Luotain- ja fokusryhmämenetelmän yhdistämisen tavaksi näin ollen valikoitui se, että fokusryhmän keskusteluominaisuus toteutetaan luotainmenetelmän tehtäväjaksoon sähköisesti.

Luotaintehtävien tekemisen osalta luotaimien vahvuuksista halutaan säilyttää subjektiivisuus ja sitä kautta tuleva monimuotoisuus. Tämän subjektiivisuuden ja monipuolisuuden säilyttämiseksi on luotaintehtävien tekemisen osalta syytä säilyttää tehtävien tekeminen yksilöinä ja itsenäisesti. Toinen vaihtoehto olisi, että tehtäviä tehtäisiin jollain tapaa kollektiivisesti yhdessä, jolloin kuhunkin tehtävään saataisiin vain yksi kollektiivinen vastaus. Tällöin mielipiteiden moninaisuus voisi jäädä havaitsematta.

Kahdesta edellä mainitusta syystä, luotaimien haasteisiin vastaaminen ja luotaimien subjektiivisuuden ja monipuolisuuden säilyttäminen, yhdistäminen on päädytty toteuttamaan siten, että menetelmän tehtäväjakson aikana osallistujat tekevät annettuja tehtäviä yksin ja verkossa he jakavat toisilleen tekemiensä tehtävien tuotokset sekä keskustelevat niihin liittyen.

5.2 Fokusryhmäluotaimen tavoitteet ja periaatteet

Tavoitteena fokusryhmäluotainmenetelmässä on, että tehtäväjakson aikana osallistujat:

- listaavat omia kokemuksiaan, ajatuksiaan sekä ideoitaan aiheesta
- jakavat näitä kokemuksia, ajatuksia ja ideoita toisilleen
- miettivät aihetta myös itselle uusista näkökulmista

- tutustuvat toisiinsa
- tutustuvat toistensa kokemuksiin, ajatuksiin ja ideoihin
- keskustelevat toistensa kanssa aiheesta

Edellä mainitut tavoitteet perustuvat molempien alkuperäisten menetelmien luonteeseen: luotaimien eksploraatiivisuuteen ja fokusryhmän vuorovaikutukseen.

Luotainmenetelmän piirteistä toteutuu yhdistetyssä menetelmässä kolme seikkaa. Ensinnäkin luotainpaketti suunnitellaan samojen periaatteiden mukaan kuin luotaintutkimuksissa yleensä. Periaatteita ovat muun muassa paketin suunnittelu juuri kyseiseen aiheeseen, paketin visuaalisuus ja se, että osa tehtävistä voi olla erittäin kokeellisiakin. Toisena seikkana on se, että osallistujat tekevät luotainpaketin aktiviteetit itsenäisesti ja omista subjektiivisista näkökulmistaan. Tehtäviä ei siis ole tarkoitus tehdä yhdessä tai yhteistyössä muiden osallistujien kanssa. Kolmantena seikkana on se, että luotainpaketti eli tehtävänannot annetaan osallistujille yhtenä pakettina tehtäväjakson alussa.

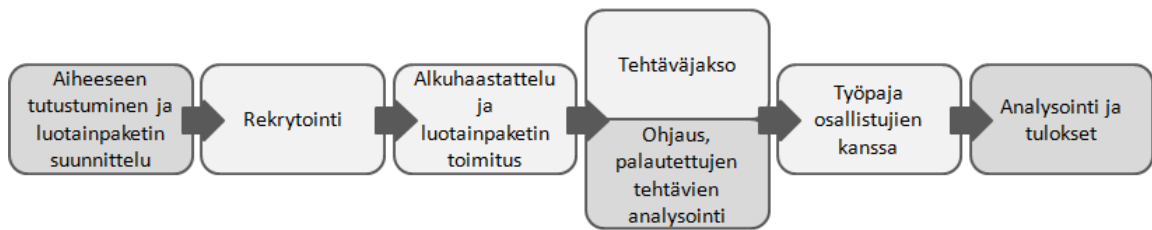
Fokusryhmämenetelmän ja sen virtuaalisen muodon piirteistä toteutuu fokusryhmäluotaimessa kolme piirrettä. Kokonaisuus alkaa osallistujien ja tutkijan henkilökohtaisella esittelyllä, tutkija ohjaa keskustelua ja esittää tarkentavia kysymyksiä tarvittaessa ja kolmantena piirteenä osallistujia kehoitetaan kommentoimaan toistensa sanomia asioita. Yleisistä käyttäjätutkimuksen ja käytettävyydetutkimuksen periaatteista fokusryhmäluotaimessa toteutuu ainakin kaksi toimintatapaa. Ensimmäinen periaate on, että osallistujille kerrotaan tutkimuksen alussa tutkimuksen tavoite, mihin tuloksia käytetään ja tutkimuksen luottamuksellisuus. Toinen periaate on, että osallistujille kerrotaan, että ei ole olemassa oikeita tai väriä vastauksia ja että tarve on kuulla heidän henkilökohtaisia kokemuksiaan.

Jotta kokemusten, ajatusten ja ideoiden jakaminen ja aiheesta keskusteleminen on mahdollista, tulee käytössä olla jokin näihin toimintoihin sopiva sähköinen palvelu. Palvelulta tarvittavat ominaisuudet määräytyvät tutkimuksen tehtävien perusteella. Tarvittavia ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi kuvien lähettäminen palveluun ja niiden näkyminen ilman erillistä tiedoston avaamista, kommentoinnin mahdollisuus niin keskusteluihin kuin kuvien yhteyteen. Jakamiseen käytettävän palvelun on syytä olla suljettu ulkopuolisilta, jotta vain tutkimukseen osallistuvat henkilöt sekä tutkija pääsevät käsiksi tutkimukseen liittyviin aineistoihin ja keskusteluihin.

5.2 Fokusryhmäluotaimen prosessi

Fokusryhmäluotainmenetelmän prosessi on hyvin samankaltainen yleisen luotainmenetelmän prosessin kanssa. Kuvassa 6 näkyy prosessin eri vaiheet. Prosessi alkaa aiheeseen tutustumisella ja luotainpaketin suunnittelulla. Samalla tulee suunnitella millaisia henkilöitä tutkimukseen halutaan osallistujiksi. Kun suunnitelmat on tehty, tulee rekrytoida osallistujat. Kaikkien osallistujien kanssa käydään lyhyt alkuhaastattelu ja heille toimitetaan luotainpaketti. Tehtäväjakson aikana osallistujat tekevät tehtäviä ja keskustelevat verkossa niihin liittyen. Tutkijan rooli on tehtäväjakson aikana toimia keskustelun ohjaajana. Tehtävien analysoimisen voi aloittaa jo

tehtäväjakson aikana. Kun tehtävät ovat ohi, on osallistujien kanssa työpaja tai ryhmäkeskustelu, jossa aiheeseen syvennyttään uudestaan. Kaiken tämän jälkeen analysoidaan kerätty materiaali.

Kuva 4. Fokusryhmäluotainmenetelmän prosessi.

Tutustuminen aiheeseen ja luotainpaketin suunnittelu

Aiheeseen tutustumisen voi tehdä monin eri tavoin: havainnoimalla nykytilaa, haastattelemalla asiasta tietäviä, lukemalla aiheesta ja mahdollisista olemassa olevista vaihtoehtoisista tavoista tai ratkaisuista ja kokeilemalla tai kokemalla itse. Aiheeseen tutustuminen fokusryhmäluotaimen osalta ei eroa muiden tutkimusmenetelmiin verrattuna.

Kun aiheeseen on perehdytty, on vuorossa luotainpaketin suunnittelu. Fokusryhmäluotainpaketin suunnittelussa on tulee huomioida samat asiat kuin luotainpaketin suunnittelussa yleensä:

- Grafiikkaan ja kuviin panostetaan, jotta paketti saisi aikaan positiivisia tunteita. (Mattelmäki 2006, s. 49, Gaver 1999)
- Ensimmäinen tehtävä ovat helppo, jotta se motivoi osallistujia seuraavien tehtävien tekemiseen (Wyeth ja Diercke 2006) ja viimeisenä on vapaamuotoisin tehtävä.
- Tehtävät on suunniteltu siten, että niihin on helppo ryhtyä, eikä niiden tekemiseen vaadita erityistaitoja.
- Osallistujia muistutetaan tutkimusjakson aikana tehtävistä ja niiden palauttamisesta.

Fokusryhmän luonteen vuoksi on huomioitava, että verkkokeskustelun tulee alkaa itsensä esittelyllä, jolla osallistujat saadaan tutustumaan toisiinsa ja saadaan rikottua jäätä (Kuniavsky 2003, s. 220). Paketin mukana kuljetettavuus tulee huomioitua sitä kautta, että tehtävänannot ja niihin tarvittavat materiaalit ovat saatavilla sähköisesti. Tällöin niihin pääsee käsiksi missä ja milloin tahansa.

Fokusryhmäluotaimen sähköisen luonteen vuoksi on hyvä miettiä tehtävien suunniteltaessa miten tehtävistä ja aktiviteeteista saa mielenkiintoisempia, kuin että ne olisivat vain verkossa ja vain tietokoneella tehtäviä. Aktiviteettien materiaalit voivat olla printattavia. Osallistuja printtaa materiaalin, tekee sen piirtämällä (ja kirjoittamalla) ja ottaa kuvan valmiista tehtävästä. Luotainpaketin aktiviteeteista voi osa olla verkkokeskusteluita. Tämä auttaa siihen, että osallistujat voisivat olla valmiimpia keskustelemaan myös tekemistään tehtävistä.

Osallistujien rekrytointi ja osallistujaprofiili

Rekrytinnin periaatteet ovat samat kuin muissakin tutkimuksissa: osallistujien tulee vastata profiililtaan sitä mitä etsitään. Tässä työssä määritellyn fokusryhmäluotainmenetelmän ominaispiirteitä ovat sähköinen jakaminen ja keskustelu, joten osallistujien tulee olla aiempaa kokemusta verkossa keskustelemisesta sekä tiedostojen lataamisesta verkkosivulle ja lähettämisestä sähköisesti.

Fokusryhmäluotainmenetelmän osallistujaprofiili:

- Tietokoneen käyttö on tuttua ja osallistujalla on käytettävissään Internet-yhteys sekä tietokone tai siihen verrattavissa oleva laite (tabletti, älypuhelin tai muu vastaava).
- Verkossa keskusteleminen on tuttua ja mahdollisesti myös valittu sähköinen ympäristö on tuttu.
- Digitaalisten valokuvauslaitteen (kamera, älypuhelin tai muu laite) käyttö ja digitaalisen valokuvan lähettäminen sähköiseen ympäristöön on tuttua.
- Osallistuja käyttää sähköpostia ja Internetiä lähes päivittäin.
- Tutkittavan aiheen tuomat rajoitukset

Alkuhaastattelu ja luotainpaketin toimitus

Alkuhaastattelussa selvitetään osallistujan taustoja tutkittavaan aiheeseen liittyen ja siinä on hyvä vielä varmistaa, että osallistuja vastaa profiililtaan sitä, mitä etsittiin. Alkuhaastattelun yhteydessä kerrotaan tutkimuksesta olennaisin osin: tutkimuksen tavoitteet, aikataulu ja tutkijan yhteystiedot. Luotainpaketti toimitetaan osallistujalle alkuhaastattelun yhteydessä.

Fokusryhmäluotain-menetelmässä tehtäväjakson aikainen kommunikaatio tapahtuu sähköisesti, joten myös alkuhaastattelu voi tapahtua sähköisesti, esimerkiksi sähköpostitse tai Internetin kautta tapahtuvana puheluna tai videopuheluna. Luotainpaketin lähettäminen sähköisesti voi tapahtua samalla kun alkuhaastattelukysymykset lähetetään. Alkuhaastattelukysymyksistä tosin saattaa selvitä, että henkilö ei vastaakaan etsittyä osallistujaprofiilia, joten voi olla parempi lähettää luotainpaketti vasta, kun henkilön vastaukset alkuhaastattelukysymyksiin saatu.

Tehtäväjakso: aktiviteettien tekeminen, osallistujien ohjaus ja tehtävien analysointi

Tutkijan rooli ohjaajana tehtäväjakson aikana on suurelta osin keskustelun ohjaajan rooli. Kuten fokusryhmissä yleensä, tutkija voi ohjata keskustelua esittämällä kysymyksiä, antamalla positiivista palautetta keskustelun mennessä hyvään suuntaan, tarjoamalla materiaaleja keskustelun herättäjiksi. Yksi rooli ohjaajana on myös tehtävien tekemisestä ja verkkokeskusteluun osallistumisesta muistuttaminen. Muistuttamiset voi tehdä verkossa henkilökohtaisesti, jolloin muistuttamisviestit eivät ole keskellä verkkokeskustelua ja mahdollisesti häiritse sitä.

Tutkijan on hyvä käydä tehtäviä läpi heti kun osallistujat niitä palauttavat, jotta saman tien tulee tarkistettua, onko henkilö ymmärtänyt tehtävänannon oikein. Samoin voi heti kysyä lisäkysymyksiä, jos osallistujan tekemästä tuotoksesta ei selviä kaikki tutkijaa kiinnostavat asiat. Tehtävien

alustavaa luokittelua ja analysointia voi aloittaa jo tehtäväjakson aikana. Ennen tehtäväjakson jälkeistä työpajaa tarvitsee tehtävistä koota jonkinlaista yhteenvetoa.

Työpaja tai ryhmäkeskustelu osallistujien kanssa

Tehtäväjakson lopuksi voi järjestää joko ryhmäkeskustelun eli perinteisen fokusryhmän tai työpajan, jossa osallistujat osallistuvat aktiivisemmin. Ennen ryhmätapaamista on hyvä toimittaa osallistujille jonkinlainen ennakkomateriaali ja selitys mitä asioita tapaamisessa käsitellään. Ennakkomateriaali voi olla kooste tehdyistä tehtävistä ja tutkijan näkemys verkossa käytyjen keskustelujen pääasioista tai tutkijan mielestä mielenkiintoisimpien aiheiden nostoja. Tehtäväjakson aikana voi osa tehtävistä olla melko kokeellisia ja avoimia, joten on hyvä selvittää mihin asioihin osallistujien halutaan keskittyvän tapaamisessa. Ennakkomateriaalin tulee tukea ryhmätapaamista.

Ryhmätapaamisessa voi esimerkiksi varmistaa tutkijan tekemiä alustavia tulkintoja, voi kysyä tarkennuksia, mutta voi käsitellä uusiakin asioita. Ryhmätapaaminen on hyvä suunnitella sillä tapaa jatkumoksi tehdyille tehtäville ja verkkokeskusteluille, että osallistujat kokevat tekemiensä tehtävien olleen merkityksellisiä lopputuloksen tai kokonaisuuden kannalta. Kuten fokusryhmät yleensä, voi ryhmätapaamiseni tallentaa videolle tai äänenä.

Tulosten koonti, analysointi ja toimitus

Fokusryhmäluotainmenetelmä ei itsessään määrittele millä menetelmillä ja miten sen avulla saatua aineistoa tulisi analysoida. Analysoimiseen sopivat samat menetelmät kuin luotain- ja fokusryhmämenetelmiinkin, esimerkiksi erilaiset aineiston luokittelut, ryhmittelyt ja samankaltaisuusdiagrammit.

6 Hommat Purkissa -luotaintutkimuksen toteutus

Tässä luvussa käydään läpi fokusryhmäluotainmenetelmän toteutus tässä tutkimuksessa. On hyvä huomioida, että toteutettu tapa ei ole ainoa tapa toteuttaa fokusryhmäluotainmenetelmää, vaan edellisen luvun alaluvussa 3.2 on kerrottuna menetelmän periaatteet, joita noudattamalla voi fokusryhmäluotaimen toteuttaa. Tutkimuksessa toteutetussa versiossa on toki pyritty noudattamaan mahdollisimman tarkkaa luvun 3.2 kuvausta menetelmästä. Tässä luvussa kerrotaan melko tarkasti tämänkertaisen fokusryhmäluotaintutkimuksen toteutus, jotta tutkimuksen lukija voi arvioida tutkimuksen toteutuksen sisältöä ja sitä, johtuivatko jotkut tapahtumista fokusryhmäluotain-menetelmän yleisestä luonteesta vai tämänkertaisesta toteutuksesta.

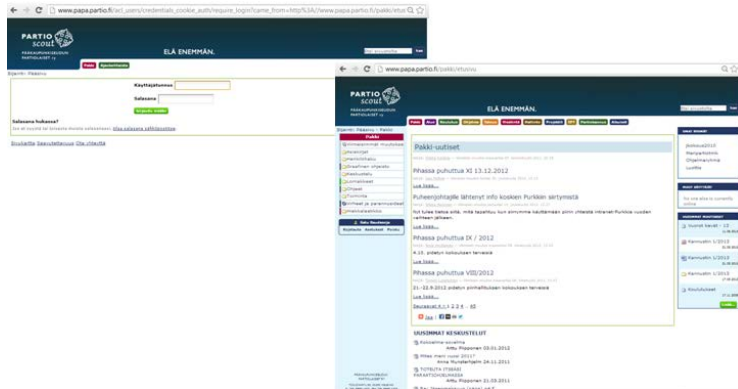
Luvussa esitellään ensin kontekstina toiminut extranet-järjestelmä Purkki ja sen käyttäjätaho Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry sekä Purkin kehityksen aiemmat vaiheet. Tämän jälkeen esitellään tutkimuksen osallistujien profiili, käydään läpi luotainpaketin tehtävät ja fokusryhmäluotainmenetelmän prosessin eteneminen tässä tapauksessa. Luvun lopussa esitellään lyhyesti myös menetelmällä saatuja Purkin kehittämisideoita. Tutkimuksen kontekstiksi löytynyt Purkki on olemukseltaan sähköinen palvelu, joten fokusryhmäluotainmenetelmän sähköinen muoto sopi hyvin asian tutkimiseen.

6.1 Pääkaupunkiseudun partiolaiset ja Purkki

Tutkimuksen kontekstina on Pääkaupunkiseudun partiolaisten Purkki-niminen extranet-järjestelmä, joka on otettu käyttöön 1.1.2013. Purkki-järjestelmää käyttävät Pääkaupunkiseudun partiolaisten noin kymmenen palkattua työntekijää, kymmenet piirin vapaaehtoistoimijat sekä piirin toiminnan kohteena olevat paikalliset partiolippukunnat ja niissä toimivat partiolaiset. Tämän tutkimuksen osallistujiksi on valittu piirin vapaaehtoistoimijat, jotka käyttävät aktiivisesti Purkkia piirin toiminnan toteuttamiseen.

Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry (lyhenne Päpa) on yksi seitsemästä partiopiiristä Suomessa. Päpa toimii pääkaupunkiseudulla paikallisten partiolippukuntien (n. 100 kpl) tukena ja edustaa pääkaupunkiseutulaisia partiolippukuntia kansallisen Suomen Partiolaisten suuntaan. Tukeakseen partiolippukuntia Pääkaupunkiseudun partiolaiset järjestää tapahtumia ja koulutuksia, julkaisee lehteä, omistaa leirialueita ja leirikeskuksia sekä pyrkii vaikuttamaan pääkaupunkiseutulaisia partiolippukuntia koskeviin asioihin. Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry:ssä toimii palkattu toiminnanjohtaja ja toimistolla 13 palkattua työntekijää, vapaaehtoistoimijoista koostuvat 10 hengen hallitus, 28 hengen piirineuvosto, aluetyön, ohjelman ja koulutuksen alan ryhmiä yhteensä noin 25 sekä projektiryhmiä. Vapaaehtoistoimijoita kutsutaan luottiksiksi (lyhenne luottamushenkilöstä) ja heitä on yhteensä yli 200 henkeä. Piirin luottikset toteuttavat tapahtumia, koulutuksia, piirin hallintoa, alueellisten partioyhistysten tukemista, muuta partiotoimintaa sekä partiotoimintaa tukevaa toimintaa ja käyttävät Purkki-järjestelmää yhtenä toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen työkaluna.

Pääkaupunkiseudun partiolaisilla on ollut ennen Purkkiä käytössään extranet-järjestelmä nimeltä Pakki ja sen seuraaja Pakki2. Kaikki nämä järjestelmät ovat olleet yksinkertaisia extranet-järjestelmiä, jossa käyttäjä voi luoda sivuja ja sivuille sisältöä. Purkki on samalla Pääkaupunkiseudun partiolaiset ry:n toiminnan ja tapahtumien ulkoiset nettisivut sekä sisäinen työskentelyalusta aktiivitoimijoille. Kirjautumaton käyttäjä voi selata rajattuja perustietoja. Julkaisujärjestelmää käyttääkseen tulee käyttäjän kirjautua sisään. Pääkaupunkiseudun partiolaisten IT-toimikunta on määritellyt Purkin toiminnalliset puitteet yhdessä piirin työntekijän kanssa ja ulkopuolinen yritys on toteuttanut järjestelmän. Edellinen extranet Pakki oli rakennettu luottiksien eli vapaaehtoistoimijoiden voimin ja sen päivittäminen tapahtui myös vapaaehtoisvoimin. Tästä haluttiin päästä eroon ja vapaaehtoisten sijaan järjestelmän tekijän ja ylläpitäjän haluttiin olevan ulkopuolinen yritys. Pakki ei myöskään mahdollistanut tunnuksien luomista isommalle ihmismäärälle. Yhdellä piirin toiminnan osa-alueella (aluetyö) oli myös noussut tarve sivuille, joihin saataisiin pääsy myös lippukunnanjohtajille, jotka eivät ole piirin luottamushenkilöitä eli luottiksia ja tämä ei ollut mahdollista Pakissa

Kuva 5. Vanha extranet-järjestelmä Pakki: kirjautumissivu ja etusivu kirjautumisen jälkeen.

Kuva 6. Uusi extranet Purkki: kirjautumissivu, etusivu kirjautumisen jälkeen ja yhden viidestä pääsivusta etusivu.

Purkin kehitysprojektin aikana vuonna 2012 Purkkia oli määrittelemässä IT-toimikunta, kaksi piirin työntekijää ja kaksi vapaaehtoistoimijaa, joista toinen oli piirin viestinnän puolelta ja toinen alueyön puolelta. Lisäksi yhdestä piirin toimikunnasta kysyttiin palautetta Purkista.

Edellisen järjestelmän Pakin käytön aikana käyttäjiltä tuli jonkin verran suoraan palautetta ja piirin luottiksien seminaarien yhteydessä ohjattujen työpajojen muodossa kerättiin palautetta ja ideoita tulevaa järjestelmää varten. Pääpiirteittäin Purkin kehityksen voidaan katsoa tapahtuneen siten, että järjestelmää tehtiin uudeksi versioksi edellisestä extranetistä, järjestelmää suunniteltiin itselle ja omista tarpeista lähtöisin, eikä suurempaa vaatimusmäärittelyä tehty.

Purkin kehittämisen tavoitteiksi on määritelty avoimuus, joka ilmenee siten, että Purkki on kaikille partiolaisille avoin ja asiat ovat helposti löydettävissä sekä kahdensuuntaisuus tiedonvälityksessä. Purkin haluttiin olevan myös helppokäyttöinen ja helppokäyttöisyys on määritelty ilmenevän seuraavin tavoin:

- Järjestelmä on graafisesti yksinkertainen ja selkeä.
- Kaikki muokkaus on niin yksinkertaista, että kaikki osaavat tehdä.
- Käyttäjiltä on piilotettu kaikki alla olevan teknisen alustan sellaiset ominaisuudet, joita he eivät tarvitse.
- Järjestelmä on kevyt ja sitä pystyy käyttämään älypuhelimella ja vanhoilla tietokoneilla.
- Rakenne on hierarkinen.

Yleiseksi periaatteena Purkin osalta on, että sitä kehitetään sitä mukaan kuin tarvetta tulee. Kehittämisen kannalta yllätyksenä IT-toimikunnalle tuli joulukuussa 2012, että entisistä sivuista luovutaan. Näin ollen Purkille tulikin uusia käyttötarkoituksia, joita ei alkuperäisissä suunnitelmissa ollut. Julkaisemisen jälkeen on tullut myös esiin tarpeita toiminnallisuuksille, joita järjestelmässä ei ole. Toisaalta saadun palautteen perusteella on IT-toimikunnan ollut vaikea arvioida, kuinka vakavasta puutteesta tai tärkeästä tarpeesta on kyse.

Voidaan katsoa, että suunnittelussa on osittain toteutunut käyttäjien kuuntelu, mutta varsinaista käyttäjätarpeiden selvittämistyötä ei ole tehty. IT-toimikunta myös sanonut, että kehitettävät asiat pitäisi priorisoida. Näin ollen tarvetta on saada selvitettyä todellisten käyttäjien kokemuksia järjestelmästä, heidän kohtaamiaan hankaluuksia, kehitysehdotuksia ja ideoita. Näihin kaikkiin pystytään vastaamaan luotainmenetelmällä. Koska kyseessä on sähköinen järjestelmä, on luontevaa, että myös tehtäviä voi tehdä sähköisesti ja että niiden palauttaminen, ja sovelletun jaettu luotainmenetelmän tapauksessa jakaminen, tapahtuu sähköisesti. Fokusryhmäluotainmenetelmä soveltuu tapaukseen hyvin myös siksi, että tulokseksi halutaan priorisoituja kehitysehdotuksia, sillä ideoiden ja ehdotusten priorisointi tapahtuu keskustelemalla ja menetelmä tukee osallistujien välistä keskustelemista.

6.2 Osallistujat

Purkin käyttäjistä osallistujiksi tutkimukseen valittiin aktiiviset vapaaehtoiset käyttäjät eli piirin luottikset. Osallistujien profiiliksi oli määritelty, että henkilö on piirin luottis, käyttää Purkkia

aktiivisesti (tunnukset ovat toiminnassa), sähköpostia sekä Facebookia ja henkilöllä on toimiva nettiyhteys. Osallistujia pyrittiin rekrytoimaan tiedotukseen käytettävän sähköpostilistan ja piirin luottisten Facebook-ryhmän kautta. Facebook-ryhmän kautta löytyi kaksi osallistujaa ja kolme löytyi henkilökohtaisesti kysymällä jonkun muun antaman vinkin perusteella. Tavoitteena oli löytää osallistujia kattavasti erilaisista toimijoista eli henkilöitä, joilla on erilaiset pestit ja jotka käyttävät eri sivuja Purkin sisällä. Tavoitteena oli myös, että osallistujat eivät olisi täysin tuttuja toisilleen, eivätkä olisi partion ulkopuolella tekemisissä toistensa kanssa. Molemmat tavoitteet täyttyivät osallistujien osalta.

Tutkimukseen osallistuivat lopulta yksi mies ja kolme naista, yhteensä neljä henkeä. Yksi mies suostui mukaan, mutta totesi melko pian alun jälkeen, ettei ehdi tehdä tehtäviä. Lisäksi pilottikokeilijaksi rekrytoitiin mies, joka valitettavasti ei ehtinyt kokeilla tehtäviä ennen kuin lähti matkalle pois Suomesta. Taustatietohaastattelussa kysyttiin henkilön käsityksiä Purkista, Purkin käytöstä ja sosiaalisen median käytöstä. Kaikilla osallistujilla oli realistinen käsitys Purkista ja kaikki osallistujat käyttävät arkisin päivittäin Facebookia. Kukaan osallistujista ei ollut osallistunut Purkin käyttöä koskevaan koulutukseen, vaan opetellut itse käyttämään sitä. Jokaisella oli jo valmiiksi vähintään yksi kehitettävä asia mielessä koskien Purkkia. Osallistujien vastauksia alkuhaastattelun kysymyksiin on koottu taulukkoon 3.

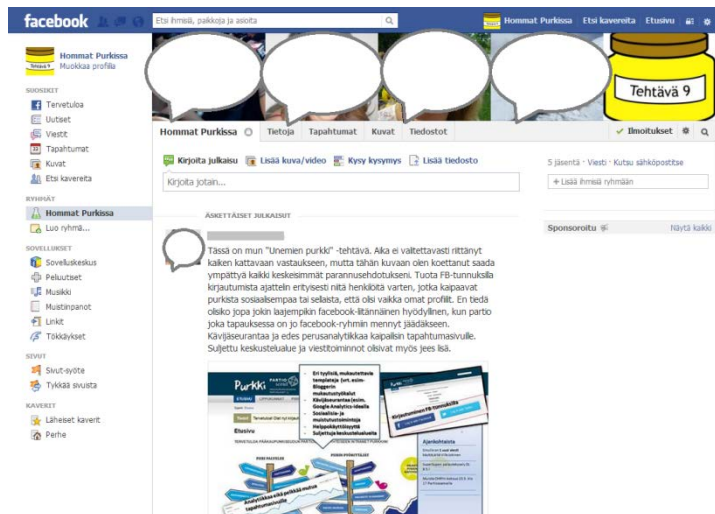
Taulukko 3. Osallistujat ja heidän roolinsa Purkki-järjestelmän käyttäjinä

	Suku-puoli	Ikä	Rooli Purkin käyttäjänä	Aiempi Purkin käyttö	Suhtautuminen Facebookiin
M1	M	31	Tapahtumia järjestävän toimikunnan jäsen, vastaa toimikunnan Purkki-sivuista	Sivujen teko ja dokumenttien laitto	”Hyvän maun rajoissa”
N1	N	24	Tapahtumia ja koulutusta järjestävän toimikunnan varapuheenjohtaja	Sivujen ja kansiorakenteen teko, dokumenttien laitto ja poisto, kuvan lisäys	Suodatus ja ryhmät eri kavereille, ei kaikkia päivityksiä kaikille
N2	N	28	Piirin lehden toimittaja, kouluttajana kursseilla	Tietojen muokkaus, dokumenttien laitto	Tiedot ja kuvat näkyvissä rajatusti
N3	N	27	Paikallisia yhdistyksiä tukevaa työtä tekevän toimikunnan puheenjohtaja	Tietojen muokkaus, dokumenttien laitto	Perustiedot, harvoin mitään henkilökohtaista

6.3 Sähköinen ympäristö

Sähköiseksi ympäristöksi tämän tutkimuksen osalta valittiin Facebook, koska tutkimuksen osallistujat käyttivät sitä jo aktiivisesti muihin asioihin. Tutkimuksessa haluttiin välttää uudesta ja erillisestä jakamisen paikasta johtuva riski välineen käyttöönoton ja muistamisen osalta. Facebookissa jakamisen ja keskustelun paikkana toimi suljettu ja salainen Facebook-ryhmä.

Ryhmän päätettiin olevan suljettu ja salainen, jotta vain ryhmässä jäsenenä olevat näkevät ryhmässä jaetut materiaalit. Ryhmä nimettiin Hommat Purkissa -nimiseksi luotainpaketin nimen mukaan. Facebookiin luotiin myös samanniminen hahmo, jonka nimissä tehtiin tehtävänantojen sekä tehtävien kuvauksien lähettämiset. Tämän hahmon profiilin kautta saatiin taltioitua ryhmässä tapahtuneita sähköisiä tapahtumia, sillä suurimmasta osasta ryhmässä tapahtuneista aktiviteeteista Facebook lähetti automaattisen sähköpostin hahmon profiiliin sähköpostiosoitteeseen.

Kuva 7. Jakamiseen ja keskustelemiseen käytetty Facebook-ryhmä. Palveluun kirjautuneena Hommat Purkissa - Facebook-hahmo.

6.4 Hommat Purkissa fokusryhmäluotaintutkimuksen toteutus

Hommat Purkissa -tutkimus tehtiin noudattaen luvussa 3.2 kuvattua fokusryhmäluotainmenetelmän tavoitteita, periaatteita ja prosessia. Prosessi lähti liikkeelle aiheeseen tutustumisella, mikä tällä kertaa oli Purkista vastaavan työntekijän ja luottamushenkilön haastattelemine sekä Purkin taustadokumenttiin tutustuminen. Lisäksi Purkin käyttö oli perustoimintojen, kuten sivun ja dokumentin lisäämisen, osalta tuttua. Ensimmäisen haastattelun perusteella koottiin teksti Purkin kehityksen taustasta ja kerätyt tiedot varmistettiin videopuhelun kautta tehdyssä haastattelussa, jossa oli läsnä kaksi kehittämisessä mukana ollutta henkilöä. Haastatteluissa tavoitteena oli aiheen ymmärtämisen lisäksi sen selvittäminen, mitä kehittäjät halusivat tutkimuksen avulla selvitettävän eli tutkimuksen tavoite.

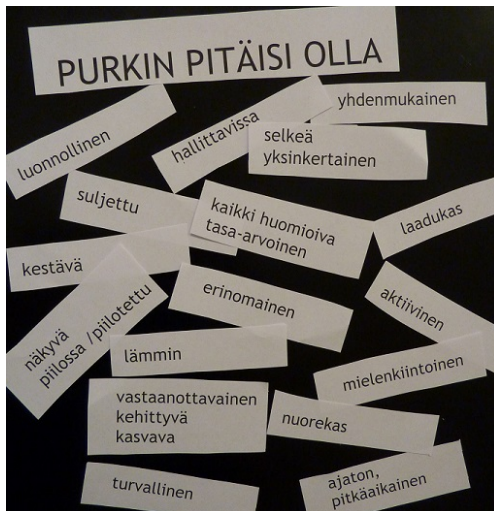
Päätavoitteeksi Hommat Purkissa -tutkimuksen lopputuloksen osalta määriteltiin kehitysehdotusten löytäminen ja niiden priorisointi. Jotta lopputulokseen päästäisiin, määriteltiin mitä kaikkea tutkimuksen aikana halutaan selvittää. Osallistujien taustoista haluttiin tietää henkilön rooli organisaatiossa, minkä verran on käyttänyt järjestelmää ja miten rooli organisaatiossa määrittelee järjestelmän käyttöä. Nykyisestä käytöstä haluttiin selvittää mitä järjestelmästä käytetään, mihin, miten ja miksi, millä laitteilla palvelua käytetään ja missä ympäristöissä ja tilanteissa, mitkä asiat on koettu hyviksi ja mitkä kehitettäväksi, koetut hyödyt, keiden kanssa ja kenelle sivuja ja tietoja järjestelmään laittaa sekä tietoa kokemuksista, ajatuksista

ja tuntemuksista. Käytön laajentamisen mahdollisuuksien kartoittamiseksi haluttiin selvittää mitä muita sähköisiä palveluita käytetään, mihin ja miksi (esim. sosiaalinen media, GoogleDrive ja Dropbox) ja miksi annettua järjestelmää ei käytetä näihin asioihin. Viimeisenä asiana haluttiin selvittää osallistujilla olevia odotuksia ja ideoita.

Luotainpaketin suunnittelussa tehtäviksi pyrittiin löytämään sellaisia tehtäviä, joiden avulla päästäisiin käsiksi faktatiedon lisäksi myös tuntemuksiin. Tutkimukseen valittiin varsinaisia luotaintehtäviä kuusi erilaista ja tutkimusjakson aikana käytiin kaksi ennalta suunniteltua verkkokeskustelua. Näiden lisäksi aivan aluksi osallistujat esittelivät itsensä toisilleen sähköisesti. Tehtävinä oli adjektiivien valinta, valokuvaus, sovellettu päiväkirjatehtävä, mindmap-tehtävä, sosiaalisen verkoston kuvaamistehtävä ja vapaamuotoinen tehtävä. Lähes kaikki tehtävät pystyi tekemään niin sähköisesti kuin perinteisellä tavalla. Perinteisellä tavalla tehdyistä tuotoksista osallistujat ohjeistettiin ottamaan valokuva ja lähettämään kuva ryhmään.

Fokusryhmäluotaimien toteutus eteni siten, että kun osallistujat oli rekrytoitu, he saivat sähköpostitse tervetuloa-viestin sekä alkuhaastattelukysymykset. Kun henkilö oli vastannut alkuhaastattelukysymyksiin, lähetettiin lähelle luotainpaketin vihkonen, jossa oli ohjeistus, tehtävien kuvaukset ja aikataulu. Osallistujat kutsuttiin Facebook-ryhmään, jossa aivan aluksi he esittelivät itsensä. Luotainvihkonen oli saatavilla Facebook-ryhmässä koko ajan ja ryhmään laitettiin saataville kaikki eri tehtävissä käytettävät materiaalit.

Tehtäväjakson jälkeinen kehitystyöpaja järjestettiin yhteiseksi Purkin kehittäjille ja luotaintutkimukseen osallistuneille. Paikalla oli tutkijan lisäksi kolme osallistujaa, Pääkaupunkiseudun partiolaisten työntekijä, joka vastaa Purkista, sekä Purkin kehittämisestä vastaavat kaksi luottamushenkilöä, jotka ovat tietotekniikan ammattilaisia. Työpajassa Purkin kehittäjät saivat suoraan palautetta kehitettävistä asioista ja pääsivät osin osallistumaan keskusteluun ja ideoiden priorisoimiseen. Yleisesti ottaen ei ole suositeltavaa tuoda päättäjiä saman pöydän ääreen käyttäjien kanssa, mutta kaikki työpajaan osallistuneet olivat saman harrastuksen aktiivitoimijoita ja työpaja toimi hyvin samalla käyttäjätiedon siirtymisen paikkana. Ennen työpajaa luotaintehtävistä saadut parannusehdotukset ja ideat koottiin yhteen ja jaettiin kaikille työpajaan osallistuville sähköpostitse.

Kuva 8. Työpajan materiaaleista adjektiivitehtävän "Purkin pitäisi olla" adjektiivit.

Kehitystyöpajan tavoitteena oli varmistaa tutkijan löydökset nykyisistä hyvistä ja kehitettävistä asioista, käydä läpi kehitysideat ja ideoida lisää sekä kolmantena priorisoida mitä pitäisi kehittää ensin ja mitkä ovat oikeasti tärkeitä asioita. Työpaja koostui viidestä osasta: Esittely, Yhteenveto Purkin nykyisestä käytöstä ja mahdollisesta käytöstä, Adjektiivitehtävän työstö, Kehitysideoiden priorisointi ja Vapaa keskustelu. Esittelyssä jokainen paikallaolija esitteli itsensä ja kertoi yhden hyvän asian Purkissa ja yhden kehitettävän asian. Osallistujien alkuhaastatteluiden, heidän tekemiensä luotaintehtävien ja verkossa käytyjen keskustelujen pohjalta oli koottu yhteenveto osallistujien tavoista käyttää Purkkia tällä hetkellä, esiin tulleet mahdollisuudet Purkin uusiin käyttötapoihin ja mihin Purkkia ei tule käyttää. Tämän jälkeen vuorossa oli adjektiivitehtävän jatkotyöstö. Osallistujien vastauksien perusteella adjektiivitehtävän adjektiiveista oli poimittu ne, jollaisia Purkki on tällä hetkellä, ne, jollaisia Purkin pitäisi olla ja ne adjektiivit, jotka kuvasivat osallistujien mukaan partiota yleisesti, mutta ei Purkkia. Kaikista adjektiivisryhmistä valittiin kolme tärkeintä adjektiivia ja mietittiin mihin niihin voitaisiin päästä. Tämän jälkeen otettiin käsittelyyn luotainjakson aikana löydetty kehitysideat. Kahdessa eri ryhmässä ideat järjestettiin nelikenttään siten, että vaaka-akselilla oli toteutuksen hankaluus tai vaadittava resurssimäärä ja pystyakselilla ehdotuksen tärkeys. Ideoita merkittiin tärkeyden mukaan joko vihreäksi (tärkeä), keltaiseksi (vähemmän tärkeä) tai punaiseksi (ei toteuteta). Kun jaottelu oli tehty, käytiin yhdessä kahden eri ryhmän jaottelut läpi. Lopuksi keskusteltiin vielä vapaasti niistä asioista, mitkä olivat nousseet esiin ja joista ei vielä ollut keskusteltu.

6.5 Hommat Purkissa -luotaimet

Luotaimien aktiviteeteista kaksi oli verkkokeskusteluita ja kuusi muunlaisia aktiviteetteja. Tehtävinä oli adjektiivien valinta, valokuvaus, sovellettu päiväkirjatehtävä, mindmap-tehtävä, sosiaalisen verkoston kuvaamistehtävä ja vapaamuotoinen tehtävä. Tehtävät oli värikoodattu siten, että tehtävänanto on erivärinen ja Facebookissa Hommat Purkissa -hahmon kuva vaihtuu myös tehtävän mukaan. Seuraavassa esitellään jokainen tehtävä lyhyesti siltä osin, mitä tehtävässä piti

tehdä, mitä sillä pyrittiin selvittämään, millaisia vastauksia saatiin, miten tehtävä onnistui ja mahdollisia muita huomioita.

0 Harjoitustehtävä: Mun Purkki -näkömä

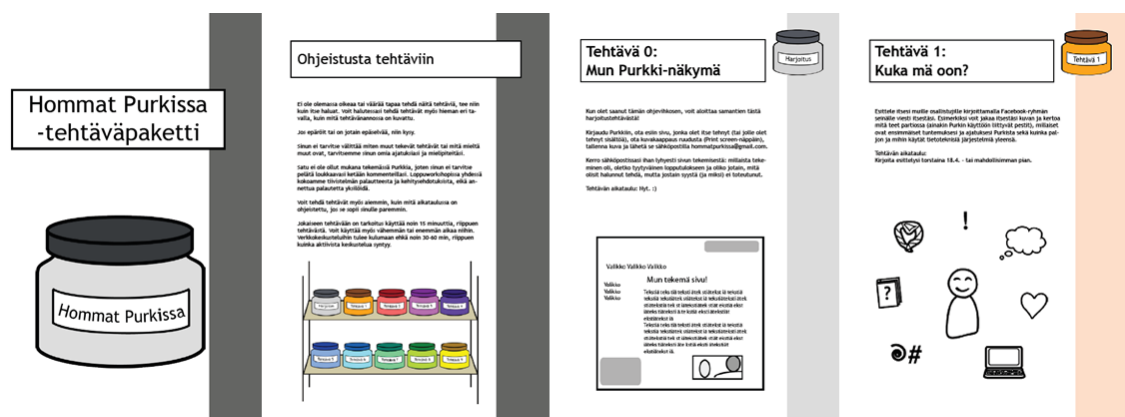
Harjoitustehtävässä osallistujan tuli ottaa kuvakaappaus sivusta, jonka on itse tehnyt Purkkiin, ja lähettää se sähköpostilla tutkijalle. Sähköpostiviestissä piti lisäksi kertoa lyhyesti millaista tekeminen oli, tyytyväisyys lopputulokseen ja oliko, jotain mikä jäi toteuttamatta sivulla. Tehtävällä pyrittiin selvittämään konkreettisesti mitä eri osallistujat ovat järjestelmällä tehneet ja heidän alustavia tuntemuksiaan järjestelmästä. Tehtävä onnistui hyvin, mutta sen olisi voinut toteuttaa myös siten, että osallistujat jakavat sivun toisilleen.

1 Esittely: Kuka mä oon?

Ensimmäisessä varsinaisessa tehtävässä osallistujan tuli esitellä itsensä Facebook-ryhmässä toisille lyhyesti. Ohjeena oli kertoa mitä tekee partiossa, millaiset ovat ensimmäiset tuntemukset ja ajatukset järjestelmästä sekä kuinka paljon ja mihin käyttää tietoteknisiä järjestelmiä yleensä. Tavoitteena oli saada aloitettua vuorovaikutus osallistujien välillä. Tehtävä oli helppo ja kevyt. Sitä olisi voinut jatkaa siten, että jokaisen tulisi kysyä yksi kysymys joltakulta toiselta, koska tällä kertaa kukaan ei kommentoinut toisten esittelyihin mitään.

2 Adjektiivitehtävä: Millainen Purkki on?

Adjektiivitehtävässä osallistujan tuli merkitä eri väreillä annettuun printattavaan adjektiivilistaan mitkä adjektiiveista kuvaa omasta mielestä partiota, mitkä Purkkia ja mitkä sitä, millainen Purkin tulisi olla. Valmiista tehtävästä ohjeistettiin ottamaan kuva ja lähettämään Facebook-ryhmään. Lisäksi tarjottiin mahdollisuutta vastata adjektiivitehtävään sähköisesti ja yksi henkilöistä tekikin näin. Tehtävällä tavoiteltiin pääsyä kiinni osallistujien tuntemuksiin järjestelmää kohtaan. Tehtävä onnistui hyvin ja toimi todella hyvin keskustelun herättäjänä lopuksi järjestetyssä työpajassa.

Kuva 9. Luotainvihkon kansi, ohjesivu, harjoitustehtävä ja ensimmäinen tehtävä.

3 Valokuvatehtävä: Millä ja missä?

Valokuvatehtävässä osallistujan tuli ottaa kuva jokaisesta välineestä, jolla käyttää järjestelmää siinä ympäristössä, jossa sitä käyttää. Tavoitteena oli saada tietoa mielenkiintoisella tavalla siitä

8 Keskustelu: Miksi ei Purkki?

Toinen ohjattu keskustelu oli aiheesta miksi Purkkia ei käytetä. Apukysymyksinä oli Mitä sellaista hyvää muissa järjestelmissä on, jota Purkissa ei ole? Mihin asioihin et käytä tällä hetkellä Purkkia ja miksi? Miten Purkkia pitäisi muuttaa, jotta käyttäisit Purkkia niihin asioihin, joita nyt teet muualla? Onko jotain sellaista, johon Purkki ei millään sovellu, jotain sellaista, joka on jatkossakin hyvä tehdä muualla? Tehtävän tavoite oli saada selville uudesta näkökulmasta käsin asioita, joita Purkissa ei ole, mutta joita siinä voisi olla.

9 Avoin tehtävä: Unelmien järjestelmä

Viimeisessä tehtävässä osallistujille annettiin vapaat kädet unelmien Purkin kuvailemiseen. Tavoitteena oli, että kaikista villeimmät ja epärealistisimmatkin ideat tulisi sanottua. Tehtävän tekemisessä oli paljon variaatiota: yksi osallistujista teki sähköisesti kuvan, yksi osallistujista piirsi käsin mindmapin ja yksi listasi asioita keskustelumuodossa. Yksi osallistujista jätti tehtävän kokonaan tekemättä.

Tehtävä 6: hyödyt, hankaluudet

Missä Purkin "hyödyt" selvittelemme nyt kaikkia sinulle tulleita vastauksia ja hankaluuksia. Vastauksia ei tarvitse kirjoittaa, vaan voit kirjoittaa ne suoraan vastauksien alla oleviin osioihin. Vastauksia ei tarvitse kirjoittaa, vaan voit kirjoittaa ne suoraan vastauksien alla oleviin osioihin. Vastauksia ei tarvitse kirjoittaa, vaan voit kirjoittaa ne suoraan vastauksien alla oleviin osioihin.

Tehtävä 7: Muut järjestelmät

Mitä kaikkea muuta järjestelmää käytät perheesi kanssa? Mitä kaikkea muuta järjestelmää käytät perheesi kanssa? Mitä kaikkea muuta järjestelmää käytät perheesi kanssa? Mitä kaikkea muuta järjestelmää käytät perheesi kanssa? Mitä kaikkea muuta järjestelmää käytät perheesi kanssa?

Tehtävä 8: Miksi ei Purkki? Mihin ei?

Purkkiin voi ei, sinäkin vastaa puolesta Keskustele Facebook-ryhmässä seuraavilla kysymyksillä:

- Miksi et käytä Purkkia?
- Miksi et käytä Purkkia?
- Miksi et käytä Purkkia?

Tehtävä 9: Unelmien järjestelmä

Voit vapaamuotoisesti kuvata unelmiesi unelmien Purkin. Voit piirtää sen, kirjoittaa, tai tehdä sen muutenkin. Voit myös kuvata unelmiesi unelmien Purkin. Voit piirtää sen, kirjoittaa, tai tehdä sen muutenkin. Voit myös kuvata unelmiesi unelmien Purkin. Voit piirtää sen, kirjoittaa, tai tehdä sen muutenkin.

Kuva 11. Luotainpaketin tehtävät 6, 7, 8 ja 9.

7 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen tulokset käydään läpi siten, että ensin on koottuna yleisiä havaintoja. Tämän jälkeen käydään tutkimuskysymyksittäin läpi aineistoa, aineiston pohjalta tehdyt päätelmät sekä tutkijan kokemukset. Luvun lopussa on myös tutkimuskysymysten ulkopuolisia havaintoja. Fokusryhmäluotainmenetelmän tehtäväjakson aikana yksittäisiä sähköisiä tapahtumia, kuten tehtävien palautuksia, seinäkirjoituksia ja virtuaalisia tykkäämisiä, kertyi kahden viikon tehtäväjakson aikana noin sataseitsemänkymmentä ja ne kaikki kerättiin yhteen taulukkoon. Tutkimuksen aineisto koostuu sähköisistä tapahtumista sekä osallistujien vastauksista kyselyyn.

7.1 Yleisiä havaintoja osallistumisesta

Fokusryhmäluotainmenetelmän tavoitteiksi tehtäväjakson ajalta listattiin luvussa 3 seuraavat asiat: osallistujat listaavat omia kokemuksiaan, ajatuksiaan sekä ideoitaan aiheesta ja jakavat niitä, osallistujat miettivät aihetta myös itselle uusista näkökulmista, he tutustuvat toisiinsa ja toistensa kokemuksiin, ajatuksiin sekä ideoihin ja keskustelevat toistensa kanssa aiheesta. Tutkijan näkökulmasta nämä kaikki asiat toteutuivat tutkimuksen aikana.

Osallistujat olivat keskenään erilaisia sen osalta kuinka huolellisia olivat, millä tyylillä tekivät tehtävät, pyrkivätkö olemaan ajoissa ja kuinka aktiivisesti osallistuivat. Osallistuja n3 oli kiireinen tutkimuksen aikaan ja palautti suurimman osan tehtävistä vasta tehtäväjakson aivan lopussa. Osallistuja m1 jätti kaksi tehtävää kokonaan palauttamatta. Taulukossa 4 on väreillä kuvattuna kunkin tehtävän kohdalta palautettiinko tehtävä ajoissa, hieman myöhässä vai myöhässä. Taulukossa on mukana kaikki tehtävää koskevat palautukset ja lisäkommentit. Tehtävät kuusi ja kahdeksan olivat keskustelutehtäviä, joten niissä on oletettavaakin, että tehtävän ”palautuksia” eli keskustelukommentteja on useampia jokaiselta henkilöltä. Tehtävien 2 ja 4 osalta osallistuja m1 palautti tehtävät ensin väärällä tavalla, joten siksi palautuksia on häneltä kaksi kertaa. Muissa tehtävissä osallistujat kommentoivat tekemäänsä tehtävää esimerkiksi lisäämällä vielä jonkin huomion.

Taulukko 5. Yleisiä kysymyksiä osallistujille

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
1.1 Koin, että osallistujista (minä mukaan lukien) muodostui yksi ryhmä tutkimuksen aikana.					2	1	1
1.2 Tunsin kuuluvani osallistujista muodostuvaan ryhmään.					1	1	2
1.3 Koin, että osallistujista muodostui kaksi tai useampia ryhmiä tutkimuksen aikana.		1	1	1	1		
1.4 JOS KYLLÄ kaksi tai useampia ryhmiä: Tunsin kuuluvani toiseen tai yhteen näistä ryhmistä.			1	1			
1.5 Pidin siitä, että verkkokeskustelut käytiin omilla nimillä ja kuvilla						1	3
1.6 Mielestäni verkkokeskustelut olisi pitänyt käydä täysin anonyymina	1	3					
1.7 Koin Facebook-ryhmässä ilmapiirin negatiivisena	3	1					
1.8 Koin Facebook-ryhmässä ilmapiirin positiivisena						1	3
1.9 Osallistuminen oli mukavaa						1	2
1.10 Osallistuminen oli raskasta / vaativaa		3			1		
1.11 Osallistuminen vaati sen verran aikaa kuin ennakoon ilmoitettiin					1	2	1
1.12 Koin, että kaikki osallistujat olivat yhtä aktiivisia			1	1	2		
1.13 Koin, että joku tai jotkut eivät osallistuneet yhtä aktiivisesti kuin muut		1	1	1	1		
1.14 Koin, että joku tai jotkut osallistujista dominoi tai dominoivat keskustelua negatiivisella tavalla	3	1					
1.15 Salainen Facebook-ryhmä toimi jakamisen ja keskustelun paikkana mielestäni hyvin.						2	2

7.2 Muistaminen, ohjeiden ymmärtäminen ja motivaation säilyminen

Muistaminen

Tutkimukseen osallistuneista henkilöistä kahta muistutettiin tehtävien tekemisestä henkilökohtaisesti yksityisviestillä ja kaikkia muita paitsi osallistujaa n1 muistutettiin kertaalleen tai kaksi seinäkirjoituksessa nimeltä. Taulukkoon 6 on tiivistetty tapahtuneet tehtävien palautukset ja muistuttamiset. Varsinaisten muistuttamisten lisäksi jokaisen tehtävän ohjeet lähetettiin aina seinäkirjoituksena Facebook-ryhmään ja usein kuvan kanssa. Tehtävät 6 ja 8 olivat keskusteluita ja verkkokeskusteluista muistutettiin heti henkilökohtaisesti, jos joku osallistujista vaikutti epäaktiiviselta, sillä keskustelua ei synny jos osallistujia on vain muutamia. Muistuttamisen ansiosta lähes kaikki osallistumiset keskusteluihin tapahtuivat ajallaan.

Taulukosta 6 voi nähdä, että osallistujia ei aluksi muistutettu lainkaan yksityisviestillä, ainoastaan seinäkirjoituksessa. Ohjaajan roolissa en halunnut olla koko ajan muistuttamassa tehtävien

Taulukko 6. Tehtävien palautukset ja niihin liittyvät muistutukset

Osallistujilta kysyttiin loppukyselyssä tehtävien tekemisen muistamisesta ja muistuttamisesta. Vastaukset kysymyksiin ovat taulukossa 7. Yhden osallistujan mielestä tehtäviä ei ollut helppo muistaa tehdä ajallaan. Huomioitavaa on, että ihmisten mieltymykset muistuttamisen tapaan vaihtelevat. Kysymykseen ”Kumpi on parempi henkilökohtainen muistuttaminen vai Facebook-ryhmän seinälle kirjoittaminen?” osallistujien vastaukset jakautuivat täysin. Tehtäväjakson aikana alkoi vaikuttaa siltä, että muistuttamista tarvitsee tehdä joka tapauksessa. Tämän takia osallistujilta kysyttiin loppukyselyssä myös millä tavalla he haluaisivat heitä muistutettavan jos uudestaan osallistuisivat tutkimukseen. Vastaukset muistuttamismieltymyksistä ovat taulukossa 8 siten, että tavan perässä oleva numero kertoo kuinka moni osallistujista valitsi vaihtoehdon.

Taulukko 7. Vastaukset kyselyn kysymyksiin koskien muistamista

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
6.1 Minusta oli helppoa muistaa tehdä tehtävät ajallaan.		1				2	1
6.2 Facebook-ryhmässä tapahtuvat asiat (esim. tutkijan ja osallistujien seinäkirjoitukset) muistuttivat minua tehtävien tekemisestä.						2	2
6.3 Pidän henkilökohtaista muistuttamista parempana kuin Facebookin ryhmän seinälle kirjoittamista.		1		1		1	1
6.4 Jos osallistuisin uudestaan tutkimukseen, haluaisin, että minua muistutetaan henkilökohtaisesti.				2		1	1
6.5 Jos käytössä ei olisi ollut Facebook-ryhmää (vaan kaikki tehtävät olisi palautettu sähköpostitse), niin olisin kaivannut henkilökohtaisia muistutuksia.				2		2	

Taulukko 8. Mieluisimmat tavat saada muistutus tehtävien tekemisestä, määrä kuinka moni valitsi vaihtoehdon

6.5 Mieluiten ottaisin vastaan muistutukset tehtävien tekemisestä	
Sähköpostitse viesti	3
Tekstiviesti	1
Facebookissa henkilökohtainen viesti	2
Facebook-ryhmän seinälle kirjoitettu viesti	2

Kyselyllä ei päästy kovin syvälle tähän kysymykseen, sillä tehtävien unohtaminen näkyy tapahtumista. Unohtamiseen liittyviä asioita olisi todennäköisesti tullut paremmin esille henkilökohtaisessa haastattelussa kuin kyselyssä. Johtopäätöksenä voi sanoa, että aktiivisille Facebookin käyttäjille ryhmässä tapahtuva aktiivisuus muistuttaa tehtävien tekemisestä, mutta ei kaikille. Osa osallistujista saattaa kaivata henkilökohtaista muistuttamista muodossa tai toisessa ja muistuttamisen tavasta olisi hyvä sopia tutkimuksen alussa jokaisen osallistujan kanssa henkilökohtaisesti.

Motivointi

Motivaation ymmärtäminen ihmisten teoista on oikeastaan mahdotonta, sillä motivaatio on henkilökohtainen asia, joka ei näy ulospäin. Motivaatiota pystyttiin tässä tutkimuksessa selvittämään vain kyselyn keinoin. Osallistujien vastaukset koskien motivaatiota koskevia kysymyksiä ovat taulukossa 9. Osallistujien motivaatiota pyrittiin tehtäväjakson aikana pitämään yllä positiivisella palautteella. Tässä työssä ei perehdytty motivaatioteorioihin eikä motivaatiotutkimukseen, joten asian käsittely jäi pinnalliseksi raapaisuksi. Tavoitteena oli selvittää kokeeko osallistuja muiden mukana olemisen motivoivana. Näin ollen taulukon 9 kysymys 5.3 ”Olin motivoituneempi, kun muita osallistujia olisi mukana, kuin jos Facebook-ryhmää ei olisi ollut” on ainoa suoraan tutkimuskysymykseen vastaava kysymys. Kaksi neljästä vastasi kyseiseen väittämään positiivisesti ja kaksi neutraalisti.

Taulukko 9. Motivaatiota koskevat kysymykset kyselyssä

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
5.1 Sain kannustavaa palautetta tai kannustavia kommentteja tutkimusjakson aikana tutkijalta (eli Sadulta).				1			3
5.1.1 (Jos sait niin) Tutkijalta saamani kannustava palaute /kommentit motivoivat minua.					1	1	2
5.2 Sain kannustavaa palautetta tai kannustavia kommentteja muilta osallistujilta tutkimusjakson aikana.				1	1	2	
5.2.1 (Jos sait niin) Muilta osallistujilta saamani kannustava palaute /kommentit motivoivat minua.				1		2	1
5.3 Olin motivoituneempi kun muita osallistujia oli mukana, kuin jos Facebook-ryhmää ei olisi ollut.				2		1	1
5.5 Yhtenä tekijänä minua motivoi tehtävien tekemiseen se, että muut olivat "läsnä" Facebook-ryhmän kautta.	1			1	1		1
5.5 Yhtenä tekijänä minua motivoi tehtävien tekemiseen se, että tiesin muiden tekevän samoja tehtäviä.				1	2		1
5.5 Yhtenä tekijänä minua motivoi tehtävien tekemiseen se, että näin muiden tekevän samoja tehtäviä (kun he palauttivat omat tuotoksensa Facebook-ryhmään.)				2		1	1
5.6 Yhtenä tekijänä minua motivoi tehtävien tekemiseen se, että tiesin muiden osallistujien mahdollisesti lukevan ne.		1			1	2	
5.7 Koin positiivista sosiaalista painetta tehtävien tekemiseen						2	2
5.8 Koin negatiivista sosiaalista painetta tehtävien tekemiseen.	1	2		1			

Osallistujilta kysyttiin myös avoin kysymys motivaatiosta. Taulukossa 10 on koottuna saadut vastaukset. Yksi osallistujista jätti vastaamatta kaikkiin kyselyn avoimiin kysymyksiin. Erityisesti avoimen kysymyksen vastauksien perusteella voidaan nähdä, että osallistujilla on aivan erilaiset lähtömotivaatiot tutkimukseen osallistumiseen. Alkumotivaation jälkeen motivaatio voi joko pysyä yllä tai hiipua.

Taulukko 10. Vastaukset avoimeen kysymykseen motivaatiosta

5.9 Minua motivoivat tehtävien tekemiseen seuraavat asiat:

Purkin kehittäminen tarpeita vastaavaksi. Autan yleensä mielelläni tutkimuksissa, koska muistan vielä hyvin kuinka vaikeaa omalle lopputyölle oli saada riittävän laajaa otantaa.

- se että tiesin mielipiteiden tulevan kuulluksi
- omat mahdollisuudet oppia extranetin kehittämisestä
- positiivinen sosiaalinen paine
- palkinto

Minua motivoivat mahdollisuus päästä vaikuttamaan Purkin parantamiseen sekä muiden ideat, joita pystyin itsekin kehittämään eteenpäin.

Jotta tutkimuskysymykseen olisi saatu parempi vastaus, olisi pitänyt kysyä erikseen mikä motivoi alun perin osallistumaan, pysyikö omasta mielestä oma motivaatio yllä tutkimuksen ajan ja mitkä tekijät vaikuttivat motivaation heikentävästi ja vahvistavasti. Tämän tutkimuksen tavat selvittää osallistujien motivaatiota olivat vaillinaiset, joten tutkimuksessa ei saatu selvää vastausta kysymykseen motivaatiosta.

Ohjeiden ymmärtäminen

Tehtäväjakson aikana tapahtui kolme jonkinasteista väärinkäsitystä koskien tehtävänantoa. Nämä tapahtumat on koottu taulukkoon 11. Ainoastaan yksi henkilö ymmärsi yhden kerran tehtävänannon täysin väärin. Ensimmäisellä tehtävien palautuskerralla, tehtävien kaksi ja neljä osalta, sama henkilö palautti tehtävät väärällä tavalla. Molemmilla kerroilla henkilö itse tajusi tehneensä eri tavalla kuin muut. Ensimmäisellä kerralla henkilö otti yhteyttä tutkijaan Facebookin yksityisviestillä ja kysyi asiasta. Toisella kerralla henkilö teki tehtävän viisi uudestaan tajuttuaan itsenäisesti tehneensä virheen. Hän poisti vanhan version ja palautti uuden version. Kolmas väärinkäsitys tapahtui siten, että sama henkilö ymmärsi annetun ohjeistuksen tavoiteltua suppeampana.

Taulukko 11. Tehtäväjakson aikana tapahtuneet väärinymmärrykset

Väärinymmärrys 1: Väärä palautustapa				
22.4.	m1	s-sposti	tehtävä 2	[otsikko] Tehtävä 2 [viesti] Moi.[rinvaihto, tyhjä rivi] Liitteenä tehtävä 2 [rinvaihto, tyhjä rivi] Ystävällisin terveisin [osallistuja m1, s-postin allekirjoitus]
22.4.	m1	s-sposti	tehtävä 4	[otsikko] Tehtävä 4 [viesti] Moi.[rinvaihto, tyhjä rivi] Liitteenä tehtävä 4 [rinvaihto, tyhjä rivi] Ystävällisin terveisin [osallistuja m1, s-postin allekirjoitus]
22.4.	m1	viesti	kysymys	Moi. [rinvaihto] Eihän se haittaa että palautin tehtäviä siihen gmail osoitteeseen? [rinvaihto]Vai saiko minusta sellaisen kuvan että en ymmärtänyt ohjeviikkosen ohjeita... :D :D
22.4.	tutkija	viesti	vastaus/ ohjaus	ei haittaa, mä voin laittaa ne tonne FB-ryhmään :)
22.4.	tutkija	viesti	ohjaus	Hei, pystyisitkö kuitenkin itse lisäämään tuon mindmap-tehtävän tuonne ryhmän tiedostoihin kuitenkin, jotta se näkyisi sun laittamana siellä?
22.4.	m1	seinäkirjoitus	tehtävä 4	Tehtävä 4
	tutkija	tykkääminen	positiivinen palaute	
22.4.	m1	seinäkirjoitus	tehtävä 2	[tiedosto] Tehtävä 2.doc
22.4.	tutkija	tykkääminen	positiivinen palaute	
Väärinymmärrys 2: Tehtävä tehty väärin				
22.4.	m1	seinäkirjoitus	tehtävä 5	Toimikuntalaiset ja toimintaa kaiken ikäisille partiolaisille
24.4.	tutkija	viesti		ehditko osallistumaan keskusteluun Purkin hyvisät & kehitettävistä asioista?
24.4.	m1	viesti		se mitä siinä ryhmässä käydään nyt? [rinvaihto] mä yritän just piirtää paperille sitä 5 tehtävää.. jonka ymmärsin ensin väärin... :D
24.4.	m1	seinäkirjoitus	tehtävä 5	Tehtävä 5
Väärinymmärrys: Ohjeistuksen tulkitseminen				
25.4.	tutkija	viesti	m1:lle	ehditkö laittaa viel tän päivän puolella listaa mitä eri järjestelmiä käytät partiohommiin?
25.4.	m1	viesti		just laitan... :D
25.4.	tutkija	viesti		Jee :)
25.4.	m1	viesti		onko pakko "avata" niitä ranskalaisia viivoja? vai riittääkö yleisesti?
25.4.	tutkija /Satu	viesti		joku yleinen kommentti riittää
25.4.	m1	viesti		:D
25.4.	m1	seinäkirjoitus	tehtävä 7	Seuraavat järjestelmät joita käytän Purkin lisäksi [rinvaihto, tyhjä rivi] Sähköposti: -toimikunta -lippukunta[rinvaihto, tyhjä rivi] Nettisivut -lippukunta [rinvaihto, tyhjä rivi] Facebook -lippukunta -toimikunta

Kaikki väärinymmärrykset koskivat yhtä ja samaa henkilöä, joten tapahtumista herää kysymys, lukiko henkilö ohjeet todella huolimattomasti. Tapahtumien perusteella voisi vetää johtopäätöksen, että muiden ihmisten toiminnan näkeminen auttaa siihen, että osallistuja voi itse tajuta tehneensä jonkin asian vastoin ohjeita. Osallistujaa ei välttämättä tarvitse ohjata korjaamaan toimintaansa, vaan henkilö voi oma-aloitteisesti tehdä niin. Keskustelun ohjaajana pyrin antamaan tehtävistä esimerkkejä ja pohjia, joihin oman tehtävän voi tehdä, jotta tehtävänanto olisi helppo ymmärtää.

Kyselyssä kysyttiin osallistujilta viisi kysymystä liittyen ohjeisiin. Kysymykset ja vastaukset ovat taulukossa 12. Kaikki osallistujat suhtautuivat positiivisesti tehtävien ohjeiden kertaamiseen Facebook-ryhmässä ja puolet oli sitä mieltä, että pelkkä sähköpostilla aluksi lähetetty pdf-ohjevihko ei olisi riittänyt ainoaksi ohjeistukseksi tehtävien tekemiseen.

Taulukko 12. Ohjeisiin liittyvät kysymykset kyselyssä

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
7.1 Aluksi saatu Hommat Purkissa -tehtävävihko (pdf-muotoinen, lähetettiin sähköpostilla) olisi riittänyt ainoaksi ohjeistukseksi tehtävien tekemiseen.		1	1		2		
7.2 Minulle oli hyödyllistä, että tehtävien ohjeistusta kerrattiin Facebook-ryhmässä					2	1	1
7.3 Koin tutkimusjakson aikana, että Facebook-ryhmän kautta voin tarvittaessa saada tarkennusta ja lisäohjeistusta tehtävien tekemiseen helposti.						1	3
7.4 Koin tutkimusjakson aikana, että Facebook-ryhmän kautta voin tarvittaessa saada tarkennusta ja lisäohjeistusta tehtävien tekemiseen nopeasti.						2	2
7.5 Mielestäni Facebook-ryhmässä asioiden kysyminen tehtävänantoihin liittyen on parempi tapa kuin sähköpostitse kysyminen.				2		1	1

Tutkijan näkökulmasta oli erittäin hyvä että osallistujat palauttivat tehtäviä pikkuhiljaa ja tuotokset pääsi näkemään heti. Jos tehtävät olisi palautettu vasta koko tehtäväjakson loppuksi, olisi väärin tehtyjen tehtävien osalta tullut kiire ohjeistaa osallistujia tekemään ne oikein ja osallistujalle kiire niiden uudestaan tekemisen kanssa ennen lopputyöpajaa. Jos kaikki tehtävät olisi palautettu yhdellä kertaa, olisi ollut myös kiusallista pyytää henkilöä tekemään jotain uusiksi erittäin tiukassa aikataulussa.

Johtopäätökset tutkimuskysymyksestä

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen väittämiä vahvistavat ja vastaan olevat havainnot on koottu taulukoihin 13, 14 ja 15. Unohtamisen haasteeseen menetelmä ei itsessään vastaa. Taulukosta voi nähdä, että tutkimuksella löydettiin kolme havaintoa, jotka ovat alkuperäistä väittämää vastaan ja vain yksi havainto, joka tukee väittämää. Näin ollen voidaan todeta, että fokusryhmämenetelmä ei vastaa muistamisen haasteeseen.

Taulukko 13. Väittämää tukevat ja sitä vastaan olevat havainnot

1.1 Menetelmällä voidaan vastata luotainmenetelmän haasteeseen unohtaminen	
	<div>Puolesta</div> <div>Vastaan</div>
Tapahtumat	<p>Yksi osallistujista teki lähes kaikki tehtävät vasta lopuksi.</p> <p>Kahta osallistujaa muistutettiin henkilökohtaisesti tehtävien tekemisestä.</p>
Kysely	<p>Kyselyssä kaikki osallistujat vastasivat kysymykseen 6.3 että Facebook-ryhmässä tapahtuvat aktiviteetit muistuttavat tehtävien tekemisestä (Taulukko 7)</p> <p>2/4 osallistujista toivoi, että heitä muistutettaisiin henkilökohtaisesti jos osallistuisivat uudelleen (kysymys 6.4. Taulukko 7)</p>
Tutkijan huomiot	

Motivaatiota koskien ei tutkimuksessa saatu selvää tulosta juuri siihen, että vastaako menetelmä motivaation laskun haasteeseen. Löydöksiä oli kaksi havaintoa puolesta ja kolme vastaan. Kyselyssä osallistujat vastasivat neutraalisti ja positiivisesti motivaatiota koskeviin väittämiin, mutta väittämällä ja kysymyksillä ei päästy aiheeseen tarpeeksi syvälle. Motivaation osalta ei näin ollen tällä tutkimuksella pystytty sanomaan tarkkaa vastausta.

Taulukko 14. Väittämää tukevat ja sitä vastaan olevat havainnot

1.3 Menetelmällä voidaan vastata luotainmenetelmän haasteeseen motivaation lasku	
	<div>Puolesta</div> <div>Vastaan</div>
Tapahtumat	<p>Lähes kaikki palauttivat viimeisen tehtävän myöhässä.</p> <p>Yksi osallistujista ei palauttanut viimeistä tehtävää. (Tosin saman henkilö jätti palauttamatta myös tehtävän 3.)</p>
Kysely	<p>Osallistujat olivat selvästi positiivisia 2 /8 väittämään ja neutraaleja tai positiivisia 4 /8 väittämään ryhmästä johtuvasta motivaatiosta</p> <p>Yksi osallistujista vastasi avoimeen kysymykseen muiden ideoiden olevan motivoivia, toinen vastasi positiivisen sosiaalisen paineen motivoivan.</p> <p>Osallistujien mielipiteet olivat hajaantuneet 2 /8 väittämään ryhmästä johtuvasta motivaatiosta</p>
Tutkijan huomiot	

Menetelmää käyttäessä yksi henkilö ymmärsi ohjeet väärin useamman kerran. Tämä ei kuitenkaan muodostunut ongelmaksi, sillä henkilö itse tajusi kahdella kerralla tehneensä virheen ja korjasi oma-aloitteisesti asian. Ohjeiden väärin ymmärtämisen haasteeseen vastaamista tukevia havaintoja löytyi tutkimuksessa kolme. Tämän perusteella voidaan sanoa, että alkuperäinen väittäjä pitää paikkansa.

Taulukko 15. Väittämää tukevat ja sitä vastaan olevat havainnot

1.2 Menetelmällä voidaan vastata luotainmenetelmän haasteeseen ohjeiden ymmärtäminen väärin		
	Puolesta	Vastaan
Tapahtumat	Henkilö, joka ymmärsi ensin tehtävänannon väärin, huomasi asian itse ja teki tehtävän uudestaan.	
Kysely	Kyselyssä kaikki kokivat tehtävänantojen kertaamisen seinäkirjoituksina hyvänä asiana. (Kysymys 7.2 taulukossa 12)	
Tutkijan huomiot	Ohjaaja pystyy antamaan lisäohjeistusta ja esimerkkejä heti jos huomaa sille tarvetta.	

7.3 Luottamuksellisuus ja monimuotoisuus

Luottamuksellisuus

Luottamuksellisuuden kokemista on hankala havainnoida tapahtumista, sillä kokeminen on henkilökohtaista. Näin ollen luottamuksen kokemisesta tietoa kerättiin tässä tutkimuksessa lähinnä vain kyselyllä. Ihmisten toiminnasta voidaan havainnoida sitä tuovatko henkilöt kommentteissaan mielipiteitä, jotka ovat selvästi ristiriidassa jonkin toisen osallistujan mielipiteen kanssa. Siitä, että osallistujat tuovat esiin vastakkaisia mielipiteitä, voidaan vetää johtopäätös, että ainakin osallistujat kokevat voivansa avoimesti ilmaista mielipiteitään. Mielipiteiden avoin ilmaiseminen taas voidaan nähdä yhtenä luottamuksellisuuden seurauksena. Taulukkoon 16 on koottu tehtäväjakson aikana ilmenneet erimielisyydet.

Taulukko 16. Tehtäväjakson aikana ilmenneet erimielisyydet

			Tavallaan mä ymmärrän [m1]:n ajatuksen tuosta henkilöhaku-ominaisuudesta, mutta sitten toisaalta: miettikää kuinka laajasti päpalaisilla on purkki-tunnuksia. Onko kaikilla tosiaan relevanttia olla omat profiilit kuvineen? Ja jos on, niin haetaanko sillä facebookin kaltaista sosiaalista yhteisöllisyyttä? Jos kyllä, niin mikä on todennäköisyys, että jengi oikeasti hyödyntäisi tuota ominaisuutta esimerkiksi facebookin sijaan - varsinkin kun seuraa miten aktiivisia partioporukat täällä ovat. Keskeisillä piiripesteissä toimivilla henkilöillä tällainen profiili voisi olla, mutta toisaalta eikö senkin tarpeen voisi helpommin täyttää "ketä meitä on"-tyyppisellä esittelysivulla kuvineen?
n1	Facebook-ryhmä	kommentti	
			[leikkaus] Oon kyllä myös [n1]:n tavoin vähän ristiriitaisin fiiliksin siitä mitä kaikkea Purkillä tarvitsisi tehdä, et onko tällainen "yhteisön" pyörittäminen siellä se juttu..
n3	Facebook-ryhmä	kommentti	

Huomattavaa on, että erimielisyyttä ilmeni vain yhden idean osalta. Ideoiden jalostamisen kannalta työpaja oli olennainen, sillä kasvokkain tapahtuvassa työpajassa vastakkaisia mielipiteitä ilmeni enemmän kuin verkkokeskustelussa. Toisaalta työpajassa oli enemmän ihmisiä paikalla, kuin mitä verkkokeskusteluihin osallistui.

Kyselyssä luottamuksellisuuden kokemista pyrittiin selvittämään kysymyksillä kyselyn osiossa 2 ja 3. Osion kaksi kysymykset ja osallistujien vastaukset ovat taulukossa 17 ja osion kolme kysymykset ja vastaukset taulukossa 19. Kysymykset koskivat henkilön kokemuksia voiko avoimesti ja rehellisesti sanoa mielipiteensä. Ainoa kysymys, jossa oli selvä ero osallistujien välillä, oli kysymys siitä, voiko avoimesti kertoa omista tunteista, arvoista ja mielipiteistä. Kaksi henkilöä vastasi kysymykseen neutraalisti ja kaksi positiivisesti. Toisaalta tämänkertaiseen aiheeseen liittyen osallistujien ei tarvinnut jakaa todella henkilökohtaisia asioita.

Taulukko 17. Luottamuksellisuutta koskevat kysymykset ja osallistujien vastaukset niihin

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
2.1 Tutkimuksen aikana halusin kertoa kaiken olennaisen.					1		3
2.2 Tieto siitä, että muut osallistujat näkevät tekemäni tehtävät, sai minut rajoittamaan tekemiäni tuotoksia.	2	2					
2.3 Tutkimusjakson aikana koin, että voin luottaa toisiin osallistujiin (eli Facebook-ryhmän jäseniin)						2	2
2.4 Tutkimusjakson aikana koin, että voin jakaa kaikkia tutkimukseen liittyviä mielipiteitäni ja tuotoksiani Facebook-ryhmässä.						2	2
2.5 Koin, että voin puhua Facebook-ryhmässä avoimesti tunteistani, arvoistani ja mielipiteistäni.				2			2
2.6 Pelkäsin, että joku on eri mieltä kanssani.	2	2					
2.7 Pelkäsin, että minut ymmärretään väärin.	1	2			1		
2.8 Luotin, että muut osallistujat eivät jaa minun tuotoksiani tai sanomisiani ryhmän ulkopuolelle, vaan jaettu tieto pysyy ryhmän sisällä.						2	2
2.9 Koin muiden osallistujien kanssa keskustelemisen Facebook-ryhmässä helpoksi					1	1	2

Monimuotoisuus

Monimuotoisuus linkittyy osin luottamukselliseen ilmapiiriin. Sen voidaan katsoa ilmenevän tapahtumissa siten, että ihmiset uskaltavat olla eri mieltä toistensa kanssa ja vastakkaisia mielipiteitä tulee esiin. Tapahtuneet erimielisyyden esiintymiset on koottu taulukkoon 16. Monimuotoisuuden vastakohta on yhdenmukaisuus, joka tarkoittaa sitä, että osallistujat olisivat

samaa mieltä asioista, eivät uskaltaisi tuoda omia mielipiteitään esiin ja tehtävien vastauksissaan olisivat samantyyppisiä kuin toisilla. Taulukkoon 18 on koottuna kaikkien tehtävien osalta tapa, millä osallistuja tehtävän teki, tieto käyttikö henkilö annettua pohjaa tehtävässä ja oliko palautettu tehtävä samankaltainen aiemmin palautettujen tehtävien kanssa. Palautukset ovat taulukossa henkilöittäin siinä järjestyksessä kuin lopulliset palautukset tapahtuivat. Samankaltaisuutta ei tarkasteltu ensimmäisenä palautetusta tehtävästä, vaan ainoastaan suhteessa aina edeltäviin palautuksiin.

Taulukkoon 18 on loppuun listattu määrät samankaltaisuuksista ja selvästi erilaisista tavoista. Kahdestakymmenestä kahdesta tehtävän palautuksesta seitsemän oli samankaltaisia ja yhdeksän selvästi erilaisella tavalla tehtyjä. Samankaltaisuutta esiintyi lähinnä niissä tapauksissa kun kaikki osallistujat tekivät tehtävän annetun esimerkin tapaisesti. Eli samankaltaisuutta oli suhteessa esimerkkiin, ei niinkään suhteessa toisten tekemiin tuotoksiin.

Taulukko 18. Osallistujien tekemät tehtävät ja niiden samankaltaisuudet

hlö	tekotapa	käyttikö annettua pohjaa	saman- kaltaisuus?
Tehtävä 0 - kuvakaappaus			
m1	tietokoneella	-	-
n1	tietokoneella	-	-
n2	tietokoneella	-	-
n3	tietokoneella	-	-
Tehtävä 1 - esittely			
kaikki	seinäkirjoitus	-	-
Tehtävä 2 - adjektiivit			
n1	käsin	kyllä	-
n2	käsin	kyllä	ei
m1	tietokoneella	ei	-
n3	Googledokumenttiin	- (ei)	-
Tehtävä 3 - valokuva			
n2	yksi valokuva	-	-
n1	kolme valokuvaa	-	ei
n3	yksi valokuva	-	ei
m1	ei palauttanut	-	-
Tehtävä 4 - mindmap			
n2	käsin	kyllä	-
m1	tietokoneella	ei	ei
n1	tietokoneella	ei	ei
n3	käsin	ei	ei
Tehtävä 5 – sosiaalinen kartta			
n1	tietokoneella	kyllä	-
n2	käsin	hieman	kyllä
m1	käsin (ensin väärinymmärrys)	hieman	kyllä
n3	käsin	ei	kyllä
Tehtävä 6 – hyvät ja huonot puolet			
kaikki	keskustelu	-	-
Tehtävä 7 – muut järjestelmät			
kaikki	seinäkirjoitus	-	kyllä
Tehtävä 8 – mitä ei Purkkiin			
kaikki	keskustelu	-	-
Tehtävä 9 – unelmien Purkki			
n2	kommenttina tehtävänantoon	-	ei
n3	käsin, mindmap	-	ei
n1	tietokoneella, kuva	-	ei
m1	ei palauttanut	-	-
Yht			
22	tehtävän palautusta (keskustelut eivät mukana)		
7	samankaltaisuutta		
9	selvästi erilaisia		
6/12	käytti annettua pohjaa kun saatavilla		

Kyselyssä monimuotoisuutta pyrittiin selvittämään kysymyksillä, jotka koskivat yhdenmukaisuuden ilmiön esiintymistä eli sitä, että ihmiset ajautuvat olemaan toistensa kanssa samaa mieltä. Osittain kysymyksien voidaan katsoa liittyvän myös luottamukselliseen ilmapiiiriin eli siihen, kokevatko osallistujat että voivat sanoa, mitä ajattelevat. Ryhmän vaikutusta koskevat Likert-asteikon kysymykset ovat taulukossa 19 ja monivalintakysymysten vastaukset taulukossa 20.

Osallistujista kaksi neljästä vastasi kyselyssä katsoneensa muiden vastauksia ennen kuin teki omansa. Heistä toinen sanoi käyttäneensä toisten tuotoksia esimerkkeinä tai pohjina omille tehtävilleen.

Taulukko 19. Kyselyn kysymykset koskien ryhmän vaikutusta

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
3.1 Toin oman mielipiteeni esiin, vaikka se olisi ollut ristiriidassa muiden osallistujien mielipiteitten kanssa.						1	3
3.2 Jätin sanomatta tai tekemättä jotain tutkimusjakson aikana, koska ajattelin muiden olevan siitä eri mieltä.	3	2					
3.3 Ajauduin kerran tai useammin muuttamaan mielipidettäni ryhmässä toimimisen myötä.	1	1			2		
3.4 Jätin sanomatta jotain, koska en halunnut provosoida.	4						
3.5 Kun luin muiden tekstejä tai katsoin muiden tuotoksia, unohdin toisinaan alkuperäisen ajatukseni.		1	1		2		

Taulukko 20. Osallistujien vastaukset monivalintakysymyksiin koskien muiden vaikutusta

3.6 Luin muiden kommentteja ennen kuin itse osallistuin verkkokeskusteluun	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
				Yleensä aina, jos joku muu oli ehtinyt vastata, koska silloin oli mahdollista myös kommentoida jo sanottua.
3.6.1 Jos kyllä, kuinka usein:	Kyllä, pyrin tuomaan sellaisia huomioita esiin, joita ei vielä ollut tullut esiin keskustelussa	Kerran tai kaksi Kyllä, pyrin tuomaan sellaisia huomioita esiin, joita ei vielä ollut tullut esiin keskustelussa	melkeinpä aina Kyllä, pyrin tuomaan sellaisia huomioita esiin, joita ei vielä ollut tullut esiin keskustelussa	Kyllä, pyrin tuomaan sellaisia huomioita esiin, joita ei vielä ollut tullut esiin keskustelussa
3.6.2 Muiden kommentit vaikuttivat minuun				
3.7 Katsoin muiden vastauksia tehtäviin, eli muiden tuotoksia, ennen kuin tein omani.	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei
3.7.1 Jos kyllä, kuinka usein:		Kerran	pari kertaa	
3.7.2 Muiden tuotokset vaikuttivat minuun	Eivät vaikuttaneet	Eivät vaikuttaneet	Kyllä, käytin muiden tuotoksia esimerkkeinä tai pohjana omilleni	Eivät vaikuttaneet

Johtopäätökset tutkimuskysymyksestä

Toisen tutkimuskysymyksen väittämiä vahvistavat ja vastaan olevat havainnot on koottu taulukoihin 21 ja 22. Luottamuksellisuuden osalta tutkimuksessa tukeudutaan lähinnä kyselyyn. Kyselyn perusteella ilmapiiri koettiin tutkimuksessa luottamukselliseksi.

Taulukko 21. Luottamuksellisuuden esiintymistä vahvistavat ja vastaan olevat havainnot

2.1 Menetelmää käytettäessä toteutuu luotainmenetelmän vahvuus luottamuksellisuus	
	Puolesta
	Vastaan
Tapahtumat	Osallistujista kaksi ilmaisi olevansa eri mieltä toisen osallistujan ideasta. (Taulukko 16)
Kysely	Eriäviä mielipiteitä oli todella vähän.
Tutkijan huomiot	Kaksi henkilöä vastasi neutraalisti kysymykseen 2.5 koskien tunteiden, arvojen ja mielipiteiden avointa ilmaisua. (Taulukko 17)

Monimuotoisuuden esiintymistä vahvistavia havaintoja löydettiin neljä ja sitä vastaan olevia havaintoja yksi. Tutkijan näkökulmasta oli jopa yllättävää kuinka monella eri tavalla osallistujat tekivät annettuja tehtäviä. Tutkimuksen väittämä siitä, että monimuotoisuus toteutuu fokusryhmämenetelmässä, pitää paikkansa.

Taulukko 22. Monimuotoisuuden esiintymistä vahvistavat ja sitä vastaan olevat havainnot

2.2 Menetelmää käytettäessä toteutuu luotainmenetelmän vahvuus monimuotoisuus	
	<div>Puolesta</div> <div>Vastaan</div>
Tapahtumat	<div> <p>Palautetuista tuotoksista 9 /22 oli selvästi erilaisia verrattuna muihin</p> <p>Vaikka osallistujille oli annettu valmiiksi tehty pohja osassa tehtävistä, sitä käytettiin vain 4/12 palautuksessa ja 2/12 oli otettu mallia pohjasta</p> </div> <div> <p>Palautetuista tuotoksista 7 /22 oli jollain tapaa samankaltainen toisen palautetun tuotoksen (lähinnä esimerkin) kanssa</p> </div>
Kysely	<div> <p>Kaikki osallistujat vastasivat, että pyrkivät keskusteluissa tuomaan esiin sellaisia huomioita, joita ei ollut vielä tullut esiin.</p> <p>3/5 väittämää oli vahvasti positiivisia (Taulukko 17)</p> </div> <div></div>
Tutkijan huomiot	

7.4 Osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa tehtäväjakson aikana

Osallistujien stimuloivaa vaikutusta toisiinsa ilmenee silloin, kun osallistujat saavat ideoita ja ajatuksia toisten sanomista asioista. Taulukkoon 23 on kootut jokaisen osallistujan osalta henkilön sanomat ideat alkuhaastattelussa, itsenäisesti ilmenneet ideat verkkokeskustelussa ja ideat, joiden voidaan olettaa syntyneen toisten henkilöiden sanomista ideoista. Varsinaiset tapahtumaketjut löytyvät liitteestä 3. Näiden tapahtumien lisäksi voi olla, että muutkin toisten osallistujien sanomat asiat tai heidän tehtäviensä sisällöt ovat vaikuttaneet stimuloivalla tavalla, mutta niitä ei pystytä todentamaan. Osallistujista m1 ei paljoa kommentoinut muiden ideoita eikä lähtenyt kehittämään uusia ideoita muiden sanomisten pohjalta. Osallistujat n1, n2 ja n3 taas keskustelivat aktiivisemmin ja ottivat enemmän kantaa toistensa ideoihin.

Taulukko 23. Osallistujien omat ideat ja keskustelun kautta syntyneet ideat

M1 alkuhaastattelussa	M1 itse sanomat ideat	M1 keskustelussa syntyneet?	mihin viittaus?
Käyttäjien hakutoiminto	Ulkoinen osio johon toimikunta/lippukunta voisi rakentaa ns. nettisivut		
Käyttäjien omat profiilit	Sivujen siirtäminen esim. aikajärjestykseen		
Sivujen siirtäminen valikoissa helpommaksi			
N1 alkuhaastattelussa	N1 itse sanomat ideat	N1 keskustelussa syntyneet?	mihin viittaus?
Tapahtumasivuille kävijäseuranta	Etusivun tienviitan lisäys toisten osioiden omalle ns. etusivulle	Oikean tapahtumakalenteriversion löytäminen selkeämmäksi	Epäselvät osiot (tutkija)
	Ryhmäkohtaiset keskustelualueet	Uusimman tiedostoversion löytäminen helpommaksi	Epäselvät osiot (tutkija)
	Yksikkökohtaiset, ulkopuolisilta suljetut sivut	"Ketä meitä on" esittelysivu kuvineen	Profiilit (m1)
	Salasanasuojattu dokumentti	FB-tunnuksilla kirjautuminen	Sosiaalisuus
	Kuvia enemmän		
	Erityyisiä templateja		
	Muistutusominaisuus		
	Sosiaalisia toimintoja, jakopainikkeet		
	Näköislehti		
N2 alkuhaastattelussa	N2 itse sanomat ideat	N2 keskustelussa syntyneet?	mihin viittaus?
Etusivu selkeämmäksi ei-kirjautuneille	Tapahtumakalenterista suora linkki ko. tapahtuman sivuille.	Pestilista	Profiilit (m1)
	Kuvat esim. uutisiin		
	Kansioita ideoiden jakamiseen		
N3 alkuhaastattelussa	N3 itse sanomat ideat	N3 keskustelussa syntyneet?	mihin viittaus?
Sivun päivittäjän nimi näkyviin	Taulukon ns. streamaus toiselle sivulle	Lippukuntien etusivulla voisi olla uudestaan kartta	Tienviitat-idea (n1)
	Viestien lähettäminen tietyille kohderyhmälle	Etusivun pupu ja lintu muillekin sivuille	Tienviitat-idea, visuaalisuus (n1)
	Kommenttien kirjoitusmahdollisuus sivuille		

Kokemuksista liittyen muiden stimuloivaan vaikutukseen kysyttiin kyselyssä neljä eri kysymystä. Kyselyn kysymykset ja vastaukset ovat taulukossa 24. Kysymyksistä kahteen ensimmäiseen yksi henkilö vastasi negatiivisesti. Sama henkilö vastasi kysymyksiin ”Sain uuden idean (tai useampia) muiden sanomisista tai tekemistä asioista” ja ”Muiden mukana olo inspiroi minua” neutraalisti ja hieman positiivisesti (asteikon vastaukset 4 ja 5). Kyselyyn vastattiin nimettömänä, mutta tarkasteltaessa eri osallistujien ideoita taulukossa 23 voidaan olettaa että kyseessä on sama

henkilö, joka ei osallistunut keskusteluihin yhtä aktiivisesti kuin muut ja jonka ideoista yksikään ei muodostunut keskustelun perusteella.

Taulukko 24. Osallistujien stimuloivaa vaikutusta koskevat kysymykset

skaala 1 - täysin eri mieltä, 7 - täysin samaa mieltä	1	2	3	4	5	6	7
4.1 Jos olisin ollut tutkimusjakson aikana yhteydessä vain tutkijaan (eikä muihin osallistujiin lainkaan), niin minulle ei olisi tullut mieleen yhtä paljon asioita aiheeseen liittyen.	1				1	2	
4.2 Jos huomasin jonkun muun ajatelleen tai tehneen samaa, kuin mitä itselläni oli mielessä, pyrin löytämään jonkun uuden idean tai lähestymistavan.	1			1	2		
4.3 Sain uuden idean (tai useampia) muiden sanomista tai tekemistä asioista.				1	1	2	
4.4 Muiden mukanaolo inspiroi minua.					1	2	

Johtopäätökset tutkimuskysymyksestä

Taulukkoon 25 on koottu havainnot, jotka vahvistavat ja jotka ovat sitä vastaan, että osallistujilla olisi ollut stimuloiva vaikutus toisiinsa. Havaintoja ei kertynyt montaa, mutta niiden perusteella voidaan sanoa, että menetelmää käytettäessä osallistujat stimuloivat toisiaan.

Taulukko 25. Tutkimuskysymyksen 3 väittämää vahvistavat ja vastustavat havainnot materiaalissa

3 Menetelmää käytettäessä toteutuu fokusryhmämenetelmän vahvuus osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa		
	Puolesta	Vastaan
Tapahtumat	Keskustelun pohjalta syntyneitä ideoita 7 kpl / 30 kpl (Taulukko 23)	
Kysely	Kyselyn väitteistä 2/4 täysin positiivisia (Taulukko 24)	Yksi henkilö eri mieltä kyselyn 2/4 väitteistä. (Taulukko 24)
Tutkijan huomiot		

7.5 Osallistujien palaute menetelmästä

Osallistujien palaute tutkimusmenetelmästä oli positiivista kaikin puolin. Palautetta saatiin lyhyesti työpajassa ja hieman enemmän kyselyn avoimissa kysymyksissä. Taulukossa 26 on avoimiin kysymyksiin vastanneiden osallistujien vastaukset. Henkilö, joka jätti vastaamatta kyselyyn oli sama, joka oli vähemmän aktiivinen verkkokeskusteluissa ja sama henkilö, joka ei päässyt osallistumaan työpajaan.

Taulukko 26. Osallistujien vastaukset kyselyn avoimiin kysymyksiin

9.1 Osallistuminen tähän tutkimukseen oli mielestäni...	Tärkeää ja johtaa toivottavasti toimivaan ja hyvin palvelemaan purkkiin.	Mukavaa, mutta yllättävän työlästä.	innostavaa ja mielenkiintoista.
9.2 Tehtävät olivat mielestäni...	Hyvin suunniteltuja ja mielekkäitä.	Hyviä, mutta toistivat välillä itseään. Esim käyttötarkoit- ja kohderyhmätehtävät olisi voinut yhdistää. Samoin kehittämiskohteita kysyttiin useammassa tehtävässä.	Hyvin ohjeistettuja ja selkeitä. Aikataulu tosin oli aika tiukka ja sattui keväällä aika kiireiseen hetkeen.
9.3 Facebook-ryhmässä käydyt keskustelut olivat mielestäni...	Lisäarvoa tuovia ja inspiroivia.	Rakentavia ja inspiroivia, vaikka kaikki ei niihin samalla panoksella osallistunut.	hyviä ja asiallisia ja niistä heräsi uusia ajatuksia.
9.4 Se, että tehtävien tuotokset jaettiin osallistujien kesken oli mielestäni...	Hyvä idea, koska sillä tavalla moni idea jalostui edelleen, kun useampi ihminen oli mukana brainstormaamassa.	Hyvä. Inspiroiduin toisten vastauksista ja kehitelin asioita eteenpäin. Samalla sain uusia näkökulmia.	oli ehdottomasti hyvä asia.
9.5 Tieto siitä, että muut osallistujat tulevat näkemään tekemieni tehtävien tuotokset, sai minut...	Valmistelemaan kommenttini ja perusteluni huolellisesti, koska ihmiset olivat minulle ennestään vieraita.	Positiivisesti jännittyneeksi. Halusin panostaa niiden selkeyteen.	yrittämään antamaan jotain uutta näkökulmaa tai ideoita.
Jos on jotain muuta, mitä haluat sanoa tutkimusmenetelmään liittyen, niin kerro toki!	Hyvin laadittu kokonaisuus ja tarpeellinen tutkimus. Toivottavasti sen pohjalta päästään tekemään myös käytännön ratkaisuja purkin hyväksi.	Hyvä että ajanjakso oli lyhyt vaikka tehtävien palautus meni välillä viime tippaan. Kiitos että pääsin mukaan!	Tutkimusmenetelmä oli mielestäni varsin mainio. Todella tuntui siltä, että hommaa tehdään yhdessä.

Osallistujilta kysyttiin myös muita yleisiä kysymyksiä, joiden perusteella voidaan sanoa, että osallistujat kokivat osallistumisen tutkimukseen positiivisena ja tehtävien tuotoksien jakamisen positiivisena asiana. Omilla nimillä ja kuvilla keskusteleminen koettiin hyväksi asiaksi ja salainen Facebook-ryhmä koettiin hyväksi jakamisen ja keskusteluiden paikaksi.

7.6 Menetelmän vahvuudet ja haasteet

Tutkimuksen perusteella, tutkijan näkökulmasta katsottuna fokusryhmäluotainmenetelmän selkeitä vahvuuksia näyttävät olevan:

- Osallistujille syntyy tunne siitä, että he kehittävät tutkimuksen alla olevaa tuotetta tai palvelua yhdessä muiden kanssa.
- Luotaintehtävät toimivat hyvänä lähtökohtana keskustelemiselle.

- Lopuksi järjestettävässä työpajassa keskustelu lähtee liikkeelle nopeammin ja voidaan jatkaa keskustelua siitä, mihin se jäi sähköisessä ympäristössä. Näin ollen lyhyemmässä ajassa päästään tuloksiin tai päätelmiin.
- Luotaintehtävien tuotokset ja tehtäväjakson aikaiset keskustelut ovat valmiiksi sähköisessä muodossa ja näin ollen tutkijalle helpompia käsitellä.
- Tutkijalla on aikaa tutustua osallistujiin ja heidän maailmaansa useamman päivän verran ennen lopputyöpajaa.
- Luotaintehtävien analysointia voi aloittaa jo tehtäväjakson aikana ja siksi kaikkia tehtäviä ei tarvitse analysoida samaan aikaan juuri ennen työpajaa.

Haasteina menetelmän käytössä ovat osallistujien sopiva ohjaaminen verkkokeskusteluissa ja tutkijan oleminen koko ajan perillä mitä verkossa tapahtuu. Keskustelun ohjaaminen vaatii taitoa ja hyvä olisi olla tietoa juurikin verkkokeskusteluiden ohjaamisesta. Tutkijan olisi hyvä olla koko ajan verkossa, jotta on valmiina reagoimaan kaikkeen mitä tapahtuu. Joku osallistujista voi toki kirjoittaa kommenttinsa keskellä yötä, joten aina verkossa oleminen ei ole mahdollista. Haastavaa voi olla kaiken tapahtuneen huomaaminen siltä ajanjaksolta, kun ei ole ollut läsnä.

7.7 Menetelmän soveltuvuus käyttäjätutkimukseen

Fokusryhmäluotainmenetelmää käytettiin Purkki-nimisen extranet-järjestelmän käyttäjien tarpeiden ja kehitysideoiden luotaamiseen ja tutkimuksen lopuksi järjestetyn työpajan tuloksena saatiin priorisoituja kehitysehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Osallistujilta saadun palautteen, tutkimuksen kontekstina olleen Purkin kehittäjiltä saadun palautteen ja tutkijan kokemusten perusteella tutkimuksessa käytetty sovellettu luotainmenetelmä sopi erittäin hyvin tutkimuksen kohteena olleen aiheen tutkimiseen. Näin ollen menetelmää voidaan suositella käytettäväksi muidenkin vastaavien tutkimusaiheiden tutkimiseen.

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että fokusryhmäluotainmenetelmä soveltuu tilanteisiin, joissa:

- Osallistujan ei tarvitse paljastaa itsestään mitään todella henkilökohtaista
- Osallistujajoukko on jollain tapa yhteisestä kontekstista (esimerkiksi harrastusryhmä tai työpaikka)
- Osallistajat käyttävät (lähes) päivittäin tietokonetta
- Tutkimuksen kohteena on työväline (järjestelmä), jota kaikki osallistajat käyttävät
- Tutkimuksen tavoitteena on kerätä ja luoda parannusideoita olemassa olevaan tuotteeseen tai palveluun
- Osallistajat tapaavat toisensa jossain vaiheessa tutkimusta (aluksi, lopuksi tai sekä että)
- Erityisesti jo tutkimusjakson lopuksi tai jälkeen järjestetään työpaja

Toteutuneessa tapauksessa tutkimusmenetelmän onnistumiseen näyttivät vaikuttavan positiivisesti se, että keskustelut käytiin omilla nimillä ja kuvilla ja se, että osallistajat käyttivät jo valmiiksi aktiivisesti (päivittäin) palvelua, jossa keskustelut käytiin ja tehtävien tuotokset jaettiin.

Tässä tapauksessa erityistä oli se, että osallistujat käyttivät tutkimuksen kohteena olevaa Purkki-järjestelmää omalla nimellään ja jakavat siellä toiminnastaan tietoa. Näin ollen tutkittavan asian toimintamalli on samanlainen kuin itse tutkimusmenetelmän ja tutkimusmenetelmän voidaan katsoa sopineen siksi erityisen hyvin tähän tutkimuksen aiheeseen.

Tutkimuksen perusteella ei voida sanoa, että fokusryhmäluotain ei sopisi myös muunlaisiin tutkimuskonteksteihin, jotka eivät ole tämän tutkimuksen tapauksen kaltaisia. Näin ollen sitä on syytä kokeilla erilaisiin tutkimusaiheisiin ja erilaisilla kohderyhmillä, jotta saadaan lisää tietoa menetelmästä. Kiinnostavaa olisi käyttää menetelmää kuluttajatuotteen parissa ja yleisemmän käyttäjätutkimuksen parissa.

7.8 Parannusehdotuksia

Tutkimuksen toteutuksen osalta aivan kaikki asiat eivät toteutuneet suunnitelmien mukaan ja joidenkin asioiden osalta vasta tutkimuksen aikana tai sen jälkeen selvisi, että ne olisi syytä ollut tehdä toisin. Fokusryhmäluotainmenetelmää ensimmäistä kertaa käytettäessä opittiin joitain asioita, jotka on hyvä huomioida seuraavan kerran menetelmää käytettäessä.

Tutkimuksen toteutus

Loppukysely oli alun perin tarkoitus toimittaa osallistujille tehtäväjakson lopuksi, ennen lopussa järjestettyä työpajaa. Näin ollen työpajan aluksi tai lopuksi olisi voitu keskustella tehtäväjakson aikaisista kokemuksista. Harmillisesti kävi niin, että viimeiset tehtävien palautukset tapahtuivat edellisenä päivänä ennen työpajaa ja toisaalta kysely ei ollut vielä lopullisessa muodossaan. Halusin lähettää kyselyn kaikille samaan aikaan heti kun tehtäväjakso olisi ohi. Työpajan alussa ihmiset olivat halukkaita kertomaan tuntemuksistaan liittyen tutkimusmenetelmään. En halunnut että asiasta keskusteltaisiin paljoa, jotta kyselyyn vastattaisiin vielä henkilökohtaisien näkemyksien perusteella. Näin ollen menetin hyvän keskusteluhetken.

Tutkimuksen aineistoa tarkasteltaessa tuli selvästi esille, että jotkin monimutkaisemmat asiat ja kokemuksiin liittyvät asiat olisi parempi kysyä henkilökohtaisessa kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa kuin kyselyllä. Sillä, että valittiin kysely toiseksi tutkimusmenetelmäksi, menetettiin mahdollisten syvempien ymmärryksien saaminen. Paras tapa olisi ollut kyselyn teettäminen heti tehtävien jälkeen, keskusteleminen työpajan aluksi ja vielä lyhyt henkilökohtainen kasvokkain tapahtuva haastattelu lopuksi.

Tutkimuksessa oli alun perin osallistujina viisi henkilöä, mutta yksi osallistujista joutui toteamaan, ettei ehdi osallistua. Hänen kohdallaan alkuperäisessä rekrytoinnissa ei ilmeisesti selvitetty tarpeeksi hyvin sitä, mistä tutkimuksessa on kyse, joten hän ei tiennyt tarkalleen mihin oli lupautumassa. Aikataulu oli tiukka osallistujien löytämisen osalta ja osittain ajankohta ehkä huono, joten lopputuloksena osallistujia oli vain neljä henkilöä. Osallistujien määrä vaikutti menetelmän tutkimisen kannalta siihen, kuinka paljon aineistoa tutkimukseen oli saatavilla.

Yinin mukaan (Yin 2009, s. 69) hyvällä tutkijalla on seuraavia taitoja: esittää hyviä kysymyksiä, on hyvä kuuntelija, sopeutuva ja joustava, osaamista tutkittavasta asiasta, herkkä ja

vastaanottavainen myös vastakkaisille todisteille. Näihin kaikkia olen pyrkinyt tutkimuksen aikana olemaan, mutta koska fokusryhmäluotainmenetelmä on oma ideani, saatan olla hieman puolueellinen sitä tutkiessa, vaikka kuinka yrittäisin olla objektiivinen.

Fokusryhmäluotainmenetelmän käyttäminen

Tehtävien jakamisen olisi voinut tehdä myös Purkissa. Toisaalta osallistujat eivät käytä järjestelmää joka päivä ja Purkissa ei pysty rajaamaan näkymistä rajatulle joukolle, vaan kaikki vastaukset olisivat olleet kaikkien Purkin käyttäjien saatavissa. Jos Purkia olisi käytetty, olisi samalla tullut testattua järjestelmän helppokäyttöisyyttä ja toimivuutta. Toisaalta Purkissa ei ole keskustelualueita, eikä järjestelmä kannusta keskustelemiseen eikä sitä toisaalta ole siihen suunniteltu eikä sitä haluta kehittää siihen suuntaan.

Yhdeltä osallistujalta tuli palautetta, että loppupään tehtävät tuntuivat hieman toistavan itseään, koska kaikista tuli lopputulokseksi kehitysideoita. Tehtäviä ei valitettavasti ehditty testaamaan pilottitestillä ennen tehtäväjakson alkua. Luotaintehtävien suunnittelemassa olisi aina hyvä olla kaksi tai useampia henkilöitä. Useamman henkilön voimin tehtävistä olisi voinut tulla hieman mielikuvituksellisempia, kuin mitä ne olivat. Yksin toimiessa tulee harvoin kyseenalaistettua omia ideoita. Luotaintehtävistä ei syntynyt lähes lainkaan keskustelua. Osallistujia olisi voinut kannustaa kommentoimaan toisten tehtäviä, jotta erilaiset ajattelutavat olisivat tulleet paremmin esille.

Adjektiivitehtävän tulokset toimivat hyvin keskustelun herättäjänä työpajassa, kun paikalla oli myös Purkin kehittäjiä. Kehittäjien tuominen työpajaan oli käytännön kannalta tehty ratkaisu. Kehittäjiltä saataisiin heti palautetta mitkä ideat ovat toteutettavissa ja mitkä ei. Toisaalta voitiin olettaa, että kehittäjät sitoutuvat enemmän kun pääsevät osallistumaan keskusteluun, kuin jos heille annettaisiin vain valmiit tulokset. Nyt he osallistuivat ja näkivät osallistujat ja keskustelivat heidän kanssaan. Työpajassa saatiin tehtyä kaikki se, mitä oli suunniteltu tärkeimmiksi tehtäviksi. Loppuun jätetty mahdollinen keskustelu jäi pitämättä koska käytettävissä oleva aika loppui.

Verkkokeskustelun ohjaamisesta olisi minulla pitänyt olla enemmän tietoa ennen menetelmän käyttöä. En ollut perehtynyt aiheeseen, joten en välttämättä toiminut kaikista parhaalla tavalla ohjaajana. Sähköisiä tapahtumia jälkikäteen läpi käydessäni havaitsin, että toimintani verkkokeskustelun ohjaajana ei ollut täysin järjestelmällistä.

Tässä tutkimuksessa yhteydenpito osallistujiin tapahtui vain sähköisesti siihen asti, kunnes heidät tavattiin lopuksi järjestetyssä työpajassa. Jos on mahdollista, olisi alkuhaastattelu ja luotainpaketin antaminen ja alkuohjeistus hyvä tehdä kasvokkain. Kasvokkain tapahtuvassa tapaamisessa olisi helpompi saada varmistettua, että osallistuja ymmärtää ohjeet ja tietää mihin on sitoutunut.

Tutkimuksen lopuksi selvisi, että osa osallistujista olisi mahdollisesti tarvinnut muistuttamista tehtävien tekemisestä myös käytetyn Facebook-ryhmän ulkopuolella. Muistuttamiskäytäntöjä olisi hyvä miettiä jo tutkimusta suunniteltaessa. Alkuhaastattelussa on syytä varmistaa osallistujilta kunkin henkilökohtaiset toivomukset muistuttamisesta ja käydä läpi muistuttamiskäytännöt:

kuinka usein ja missä tilanteissa osallistujaa tullaan muistuttamaan. Tällä tavalla toimimalla niin tutkija kuin osallistuja tietäisi muistuttamisen säännöt, eikä tutkijan tarvitse tutkimuksen aikana miettiä, pitäisikö jotakuta muistuttaa ja miten muistuttaminen olisi hyvä tehdä.

8 Johtopäätökset

Luotaimien ja fokusryhmän yhdistäminen samaan menetelmään on erittäin mielenkiintoista, koska menetelmien ominaisuudet, vahvuudet ja heikkoudet ovat varsin erilaiset. Jotta yhdistelmämenetelmää voidaan arvioida suhteessa lähtökohtana toimiviin menetelmiin, poimittiin tutkimukseen tutkittavaksi luotainmenetelmän heikkouksien ja vahvuuksien sekä fokusryhmämenetelmän vahvuuden toteutuminen.

8.1 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen lähtökohtana olivat seuraavat tutkimuskysymykset:

- 1) Saadaanko menetelmää käyttämällä vastattua perinteisen luotainmenetelmän haasteisiin, jotka ovat tehtävien tekemisen unohtaminen, ohjeiden ymmärtäminen väärin ja motivaation heikentyminen?
- 2) Toteutuvatko menetelmää käytettäessä luotainmenetelmän vahvuudet, jotka ovat luottamuksellinen ilmapiiri ja vastausten monimuotoisuus?
- 3) Toteutuuko menetelmää käytettäessä fokusryhmämenetelmän vahvuus, joka on osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta työssä tultiin siihen lopputulokseen, että tehtävien unohtamiseen ei pystytty vastaamaan, ohjeiden väärin ymmärtämiseen menetelmä auttaa ja motivaation osalta tutkimuksessa ei päädytty selvään tulokseen. Tehtävien tekemisestä on tarve muistuttaa tavalliseen tapaan, sillä osalle ihmisistä käytettävässä verkkopalvelussa tapahtuva aktiivisuus ei itsessään toimi muistuttajana. Osallistujat ymmärtävät ohjeita väärin tämänkin menetelmän tapauksessa, mutta osallistuja voi muiden toimintaa seuraamalla tajuta itse tehneensä tehtävän väärällä tavalla. Tutkimuksella ei saatu kattavaa vastausta motivaation osalta, mutta osallistujien vastaukset olivat positiivia aiheeseen liittyen.

Luotainmenetelmän vahvuudet, luottamuksellisuus ja monipuolisuus, toteutuivat menetelmää käytettäessä siltä osin, mitä aiheeseen liittyen oli tarve. Tutkimuksen perusteella ei pystytty sanomaan soveltuisiko käytetty menetelmä henkilökohtaisempien asioiden tutkimiseen, mutta käytetyssä kontekstissa saavutettiin tarvittava luottamuksellisuus ja monipuolisuus.

Fokusryhmän vahvuus, osallistujien stimuloiva vaikutus toisiinsa, toteutui fokusryhmäluotainmenetelmää käytettäessä siltä osin, mitä sitä tässä tutkimuksessa pystyttiin käytetyillä tutkimusmenetelmillä selvittämään.

8.2 Fokusryhmäluotainmenetelmän ominaisuudet ja huomioitavaa toteuttamisessa

Fokusryhmäluotainmenetelmä on yksilönä tehtävien luotaintehtävien tuotoksien jakamista verkossa sekä verkkokeskusteluita. Menetelmän lopuksi on kasvokkain tapahtuva työpaja tai

fokusryhmäkeskustelu, joka perustuu verkossa jaetuille tehtäville ja käydyille keskusteluille. Fokusryhmäluotaimen tärkeimmät ominaisuudet ovat se, että luotaintehtävillä saadaan uusia näkökulmia aiheeseen, tehtävien kautta konteksti on tutkimuksessa mukana, osallistujien välinen tutustuminen sekä keskustelu alkavat tehtäväjakson aikana, osallistujilla on aikaa miettiä asioita ja lopuksi järjestettävässä työpajassa tai keskustelussa saadaan koottua kaikki yhteen ja syvennettyä tarpeellisiin asioihin.

Menetelmä soveltuu tutkimuksen perusteella osallistujien käyttämän sähköisen järjestelmän käyttämisen tutkimiseen ja parannusehdotusten löytämiseen. Menetelmän voidaan olettaa soveltuvan käyttäjätutkimukseen laajemminkin tutkimuksiin, joissa kyseessä on olemassa olevan, osallistujien käyttämän tuotteen käyttöä koskeva tutkimus. Fokusryhmäluotain ei välttämättä sovellu todella henkilökohtaisten asioiden tutkimiseen, koska menetelmässä jaetaan henkilökohtaiset tuotokset koko ryhmälle. Toisaalta fokusryhmämenetelmästä on sanottu samaa, mutta silti sitä on käytetty intiimienkin asioiden tutkimiseen.

Tutkimuskysymyksien vastausten ja niiden ulkopuolisten huomioiden perusteella voidaan sanoa, että fokusryhmäluotain menetelmän vahvuudet ovat sen ominaispiirteet: eksploratiiviset luotaintehtävät, vuorovaikutteinen luonne, rauhallinen eteneminen kohti yhdessä tuotettua lopputulosta. Haasteina taas menetelmässä on luotainmenetelmän ja fokusryhmämenetelmän perinteisiä haasteita: miten saada kaikki osallistumaan, osallistumaan yhtä aktiivisesti ja pysymään aktiivisina. Näihin haasteisiin voi pyrkiä vastaamaan ohjaajan toiminnalla osallistujien motivoinnin, muistuttamisen ja ohjaamisen keinoin sekä mielenkiintoisilla tehtävillä.

Menetelmän käyttämisestä opittiin tämän tutkimuksen kokeilussa seuraavia asioita. Ensinnäkin tutkijalla tulee olla jonkin verran osaamista verkkokeskusteluiden ohjaamisesta. Vähintään on syytä tietää verkkokeskustelun ohjaamisen periaatteet. Osallistujille annettavat tehtävät on hyvä pilotoida yhden henkilön kanssa, jotta tehtävistä saataisiin palautetta ja niitä voidaan kehittää ennen varsinaisille osallistujille antamista. Luotaintehtävien luomisprosessissa on hyvä olla useampia kuin yksi henkilö, jotta tehtävistä saataisiin tarpeeksi monipuolisia ja mielenkiintoisia. Jos on mahdollista, on osallistujat hyvä tavata kasvokkain, kun luotainpaketti toimitetaan. Tällöin saataisiin varmistettua paremmin osallistujan sitoutuneisuus tehtävien tekemiseen ja ohjeiden ymmärtäminen. Muistuttamiskäytännöt on hyvä miettiä jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa ja ne olisi hyvä käydä osallistujan kanssa henkilökohtaisesti läpi. Tämä helpottaisi tehtäväjakson aikana tutkijan toimintaa muistuttamisen osalta. Menetelmän käyttöä harkitessa on myös syytä huomioida se, että osallistujien tulee olla aktiivisia tietokoneen käyttäjiä ja verkossa keskustelemisen tulisi olla heille jossain määrin luontevaa. Muutoin keskustelujen aikaan saaminen voi olla entistä haastavampaa.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyyys

Yleisesti tutkimuksen valideettiä kostuu neljästä seuraavasta osa-alueesta: a) rakenteellinen valideetti b) sisäinen valideetti c) ulkoinen valideetti ja d) luotettavuus. (Yin 2009, s. 41) Yin kehottaa, että case-tutkimuksen ollessa kyseessä olisi hyvä olla vähintään kaksi casea, sillä se

auttaa myös tutkimuksen validiteettiin. (Yin 2009, s. 24) Tässä työssä pystyttiin toteuttamaan vain yksi tutkimustapaus aikataulullisista syistä.

Yinin mukaan (2009, s. 43) rakenteellisen validiteetin rakentamiseen tarvitaan kaksi asiaa ennen tutkimuksen tekemistä: tutkittavan asian määrittäminen tarpeeksi tarkasti ja mitattavien asioiden identifioiminen. Tiedonkeruun aikana tulee tietoa kerätä useammalla eri tutkimusmenetelmällä. Raportissa pitää olla näkyvillä todistusketju eli pitää olla selkeää mihin kerättyyn dataan mikin päätelmä perustuu. Olennaisimmat osallistujien tulisi tarkistaa tutkimusraportin ensimmäisen versio. (Yin 2009, s. 114) Tässä tutkimuksessa tutkittava asia on määritetty ja mitattavat asiat on rajattu. Tietoa kerättiin kahdella eri tavalla, jotka on kuvattu kohdassa Tutkimusmenetelmät. Todistusketju on pyritty rakentamaan näkyväksi ja on mahdollisimman kattavasti esillä luvussa Tutkimustulokset. Kaikki tapahtuneet tapahtumat ovat koottuna yhteen dokumenttiin, joka on saatavissa pyydettäessä. Tutkimuksen tuloksia ei tarkastettu osallistujilla ajanpuutteen vuoksi.

Sisäiseen validiteettiin voi Yinin mukaan (2009, s. 41) pyrkiä poimimalla tiettyä mallia toteuttavat havainnot, rakentamalla selittäviä malleja, tutkimalla myös kilpailevien selitysmallien toteutuminen ja käyttämällä loogisia malleja. Järvinen (2004, s. 54) esittää, että tutkimuksesta puuttuu sisäinen validiteetti jos tulokset ovat monitulkintaisia tai jos ne voidaan selittää tekijöillä, jotka eivät liity tutkimuksessa tutkittuihin asioihin. Tässä tutkimuksessa on tuloksien osalta pyritty tuomaan esille kaikki kohdat, joissa havaintoja voidaan tulkita myös muutoin kuin tutkimuksen lähtöoletuksia vahvistaen.

Ulkoinen validiteetti tulee siitä, ovatko tutkimuksen tulokset yleistettävissä myös muihin tapauksiin. Case-tutkimuksen osalta määritellään millä alalla ja millaisin rajoituksin tutkimuksen löydökset voidaan yleistää (analyttinen yleistys). Jotta case-tutkimuksen tuloksia voidaan yleistää, tulisi toistoja olla useampia. (Yin 2009, s. 43–44) Tässä tutkimuksessa on tuloksien osalta määriteltä millaisin rajoituksin löydöksiä voidaan yleistää. Tämän tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä osallistujien käyttämän sähköisen järjestelmän käyttämisen tutkimiseen ja parannusehdotusten löytämiseen. Sähköisen järjestelmän lisäksi tutkimus saattaa soveltua tutkimuksiin, joissa tutkitaan sähköisen järjestelmän sijaan jotakin muuta kaikkien osallistujien käyttämän tuotteen käyttämistä ja pyritään löytämään siihen parannusehdotuksia. Koska tutkimus on ainutkertainen tapaus, ei tutkimuksen tuloksia voida varmuudella yleistää.

Tutkimus on luotettava jos tutkimuksen tapahtumat ovat toistettavissa ja ne toistamalla saataisiin samalla tutkimusasetelmalla samanlaiset löydökset ja tulotisiin samanlaisiin loppupäätelmiin. (Yin 2009, s. 45) Luotettavuuden päämääränä on minimoida virheet ja puolueellisuus tutkimuksessa. Yin listaa case-tutkimuksen osalta luotettavuuden lisäämisen keinoiksi case-tutkimuksen protokollan käytön ja tietokannan kehittämisen. (Yin 2009, s. 45) Case-tutkimuksen protokollaa ei tässä tutkimuksessa ole tarve käyttää, sillä tutkijoita ei ollut useampia. Tietokanta on tutkimuksessa luotu taulukko tapahtuneista sähköisistä tapahtumista. Tapahtumat pyrittiin kirjaamaan mahdollisimman tarkasti. Tässä työssä on kokonaisuudessaan pyritty siihen, että tämän työn antamilla tiedoilla voi fokusryhmäluotainmenetelmän toteuttaa ja toistaa menetelmän tutkimisen.

8.4 Jatkotutkimusaiheita

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että fokusryhmäluotainmenetelmä vaikuttaa lupaavalta menetelmältä tilanteisiin, joissa luotainjakson lopuksi on osallistujien yhteinen työpaja, jossa asiaa käsitellään yhdessä. Menetelmä soveltuu sellaiseen kontekstiin ja tutkimustapaukseen, johon sitä tällä kertaa käytettiin: osallistujien käyttämän sähköisen järjestelmän käyttämisen tutkimiseen ja parannusehdotusten löytämiseen. Tämän perusteella voidaan olettaa, että menetelmä soveltuisi käyttäjätutkimukseen laajemminkin tutkimuksiin, joissa kyseessä on olemassa olevan, osallistujien käyttämän tuotteen tai palvelun käyttöä koskeva tutkimus. Kuitenkin, jotta tämän tutkimuksen tuloksille saataisiin vahvistusta, tulisi menetelmää käyttää useammissa erilaisissa tutkimustapauksissa.

Tässä tapauksessa kontekstina oli osallistujien yhteinen harrastus, joten menetelmää olisi syytä käyttää myös yhteisen työpaikan kontekstissa. Menetelmää voisi kokeilla myös tapauksessa, jossa yhteinen nimittäjä osallistujille on vain saman tuotteen tai palvelun käyttö. Tällä kertaa osallistujat olivat sähköisen palvelun, extranetin, käyttäjiä ja tavoitteena oli löytää siihen parannusehdotuksia. Jotta menetelmän soveltuvuus muunlaisten tuotteiden ja palveluiden tutkimiseen selviäisi, olisi sitä hyvä kokeilla myös jonkin muun kuin sähköisen palvelun tapauksessa.

Jos fokusryhmäluotainmenetelmää käytettäisiin useamman kerran eri yhteyksissä, voisi selvittää paremmin myös se, mitä täysin sille ominaisia piirteitä, vahvuuksia ja haasteita menetelmällä on. Toistaiseksi löydetty seikat voidaan löytää alkuperäisten menetelmien, muotoiluluotaimien ja fokusryhmän, piirteiden, vahvuuksien ja haasteiden joukosta.

8.5 Päätössanat

Tässä tutkimuksessa käytettiin fokusryhmäluotainmenetelmäksi nimettyä sovellettua luotainmenetelmää ensimmäistä kertaa. Menetelmän kehittämisen pohjalla on tarkastelu siitä, että muotoiluluotainmenetelmän ja fokusryhmän vahvuudet ja haasteet ovat lähes vastakkaisia. Näin ollen kaksi menetelmää yhdistämällä voidaan saada luotua uudenlainen mielenkiintoinen sovellus menetelmistä. Yhdistelmämenetelmän ominaisuuksista, vahvuuksista ja haasteista ei ollut mitään varmuutta ennen ensimmäistä kokeilua.

Kokeilemisen jälkeen voidaan sanoa, että uusi menetelmä sopi erittäin hyvin tapaukseen, jossa sitä kokeiltiin: sähköisen järjestelmän kehitysehdotusten löytämiseksi. Vaikka menetelmä oli menestyksellinen tässä tapauksessa, oletuksena on silti, ettei kehitetty menetelmä kuitenkaan sovi kaikkiin tutkimusaiheisiin ja konteksteihin. Jotta saataisiin selville mihin se sopii ja mihin ei, tulisi menetelmää käyttää yhä uudestaan.

Toivon, että tässä tutkimuksessa toteutettu luotainmenetelmän ja virtuaalisen fokusryhmämenetelmän yhdistelmä ei jää ainoaksi käyttökerraksi. Tästä tutkimuksesta saatujen kokemusten perusteella menetelmä vaikuttaa lupaavalta kaikkiin tutkimuksiin, joissa harkitaan fokusryhmämenetelmän käyttöä osallistujien jo käytössä olevan tuotteen tai palveluun liittyvien kokemusten ja ideoiden keräämiseksi. Toista kertaa menetelmää käytettäessä voidaan välttää

ensimmäisellä kerralla löydettyjä haasteita ja toimia löydettyjen kehitysehdotusten mukaisesti, joten tulokset voivat olla entistä hedelmällisempiä.

Tämä tutkimus ei täysin aukottomasti vahvistanut kaikkia tutkimuskysymyksien lähtöoletuksia. Luotaimien ja fokusryhmän yhdistämisellä ei päästä kaikkiin mahdollisiin positiivisiin tuloksiin. Kuitenkin yhtenä tärkeimpänä löydöksenä lienee se, että osallistujat kokivat menetelmän mukavaksi sekä onnistuneeksi ja he kokivat, että järjestelmän kehittämistä tehtiin yhdessä. Myös tilaajaosapuoli koki, että menetelmän käytöllä päästiin juuri haluttuihin tuloksiin: priorisoituihin kehitysideoihin.

Lähteet

- Barbour, R. 2007. Doing Focus Groups. Iso-Britannia. 168 s. ISBN 978-0-7619-4978-7.
- Benyon, D. 2010. Designing interactive systems: a comprehensive guide to HCI and interaction design. Toinen painos. Italia. 712 s. ISBN: 978-0-321-43533-0.
- Berkovich, M. 2009. Perspective Probe: Many Parts add up to a Whole Perspective. CHI 2009. ACM.
- Boehner, K., Vertesi, J., Sengers, P. & Dourish, P. 2007. How HCI Interprets the Probes. CHI 2007. ACM.
- Bolger, N. & Davis, A. & Rafaeli, E. 2003. Diary Methods: Capturing Life as it is Lived. Annu. Rev. Psychol. 2003. 54:579–616.
- Carter, S. & Mankoff, J. 2005. When participants do the Capturing: The Role of Media on Diary Studies. CHI 2005. ACM.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2005. Research methods in education. Viides painos. Iso-Britannia. 446 s. ISBN 0-415-19541-1.
- Coughlan, P. & Sklar, A. Luku 8: Bringing Real World Context into the Focus Group Setting. Sivut 129–135. Teoksessa Langford, J. & McDonagh, D. 2003. Focus Groups – Supporting Effective Product Development. 240 s. ISBN 0-415-26208-9.
- Courage, C. & Baxter, K. 2005 Understanding your users: A Practical guide to User Requirements, Methods, Tools, and Techniques. Kiina. 704 s. ISBN 1-55860-935-0.
- Dumas, J. & Redish J. 1999. A practical guide to Usability testing. Cromwell Press. Iso-Britannia. 405 s. ISBN 1-84150-020-8.
- Edwards, H. M., McDonald, S. & Zhao, T. 2011. Exploring teenagers' motivation to exercise through technology probes. BCS-HCI '11. UK. ACM.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Seitsemäs painos. Tampere. 266 s. ISBN 951-768-035-X.
- Forlizzi, J. & McCormack, M. 2000. Case Study: User Research to Inform the Design and Development of Integrated Wearable Computers and Web-Based Services. DIS '00. Brooklyn, New York. ACM.
- Gaver, W., Dunne, A. & Pacenti, E. 1999. Cultural Probes. Interactions 6, 1 (Jan. 1999), 21–29.
- Gaver, W., Boucher, A., Pennington, S. & Walker, B. 2004. Cultural Probes and the Value of Uncertainty. Interactions, Sep. and Oct. 2004, 53–56.

Horst, W., Bunt, T., Wensveen, S. & Cherian, L. 2004. Designing Probes for Empathy with Families. ACM.

Houliez, C. & Gamble, E. 2012. Augmented Focus Groups: On Leveraging the Peculiarities of Online Virtual Worlds when Conducting In-World Focus Groups. Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research. 7.2 Aug 2012, 31–51.

Hulkko, S. & Mattelmäki, T. & Virtanen, K. & Keinonen, T. 2004. Mobile Probes. NordiCHI '04. Tampere, Finland. ACM.

Huotari, P. & Laitakari-Svärd, I. & Laakko, J. & Koskinen, I. 2003. Käyttäjäkeskeinen tuotesuunnittelu. Käyttäjätiedon keruu, mallittaminen ja arviointi. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 74. Saarijärvi. 87 s. ISBN 951-588-121-4.

Hyysalo, S. 2009. Käyttäjä tuotekehityksessä: Tieto, tutkimus, menetelmät. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 97. Keuruu. 320 s. ISBN 978-951-558-300-0.

Isomursu, M. & Kuutti, K. & Väinämö, S. 2004. Experience clip: method for the user participation and evaluation of mobile concepts. In: Proceedings of the participatory design conference, s.83–92.

Järvinen, P & Järvinen, A. 2004. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan kirja. 211 s. ISBN: 951-99233-2-5.

Jääskö, V. & Keinonen, T. 2004. Käyttäjätieto konseptoinnissa. Kirjassa Tuotekonseptointi, toim. Keinonen, T. ja Jääskö, V. Teknologiaateollisuus ry. s. 92–94. ISBN 951-817-832-1.

Jääskö, V. & Keinonen, T. 2006. User Information in Concepting. Kirjassa Product Concept Design: a Review of the Conceptual Design of Products in Industry, toim. Keinonen, T. ja Takala, R. Springer. ISBN 978-1-84628-125-9.

Krueger, R. & Casey, M. A. 2008. Focus Groups: A practical guide for applied research. Neljäs painos. SAGE Publications. Yhdysvallat. 240 s. ISBN 978-1-4129-6947-5.

Kuniavsky, M. 2003. Observing the User Experience – A Practitioner's Guide to User Research. Elsevier Science. USA. 560 s. ISBN 1-55860-835-4.

Leppä, M. Industrial Designer. LINK Design and Development Oy. Myyrmäentie 2B, 01600 Vantaa, Finland. Haastattelu 30.03.2010.

Mannonen, P. Kuoppala, H. & Nieminen, M. P. 2003. Photography Based Artefact Analysis. INTERACT'03. IOS Press, IFIP, 2003, 833–836.

Mattelmäki, T. & Battarbee, K. 2002. Empathy Probes. Participation and Design, Malmö.

Mattelmäki, T. 2006. Design Probes. Publication series of the University of Art and Design Helsinki A 69. Helsinki. 219 s. ISBN 951-558-212-1.

Morgan, D. 1997. Focus Groups as Qualitative Research. Toinen painos. Yhdysvallat. 88 s. ISBN 0-7619-0342-9.

Murgado-Armenteros, E.M., Torres-Ruiz, F. J. & Vega-Zamora, M. 2012. Differences between Online and Face to Face Focus Groups, Viewed through Two Approaches. Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research. 7.2 Aug 2012, 73–86.

Palen, L. & Saltzman, M. 2002. Voice-mail diary studies for naturalistic Data Capture under Mobile Conditions. CSCW 02.

Proctor, R. & Vu, K-P. 2005. Handbook of human factors in Web design. Lawrence Erlbaum Associates. USA. 743 s. ISBN 0-8058-4611-5.

Riche, Y., Simpson, M. & Viller, S. 2008. Zebra : Exploring user's engagement in fieldwork. DIS 2008, February 25-27, 2008, Cape Town, South Africa, ACM.

Saslis-Lagoudakis, G., Cheverst, K., Dix, A.J., Fitton, D. & Rouncefield, M. 2006. Hermes@Home: supporting awareness and intimacy between distant family members. OZCHI 2006: 23-30. ACM.

Sharp, H. & Rogers, Y. & Preece J. 2007. Interaction design: beyond human-computer interaction. John Wiley & Sons Ltd, Englanti. s. 294–297. ISBN 978-0-470-01866-8.

Schneider, S., Kerwin, J., Frechtling, J. ja Vivari, B. A.2002. Characteristics of the Discussion in Online and Face-to-Face Focus Groups. Social Science Computer Review, Vol. 20 No. 1, Spring 2002 s. 31-42. Artikkelin verkossa: <http://ssc.sagepub.com/content/20/1/31>

Stewart, D.W., Shamdasani, P.N. & Rook, D.W. 2007. Focus Groups. Yhdysvallat. 200 s. ISBN 0-7619-2583-X.

Voida, A. & Mynatt, E. D. 2005. Conveying User Values Between Families and Designers. CHI 2005, April 2-7. 2005, Portland, Oregon, Yhdysvallat. ACM.

Wyeth, P. & Diercke, C. 2006. Designing Cultural Probes for Children. OZCHI 2006, November 20–24, 2006, Sydney, Australia. ACM.

Yin, R. K. 2009. Case Study Research: Design and Methods. Neljäs painos. Yhdysvallat. 240 s. ISBN 978-1-4129-6099-1.

Ylirisku, S. & Buur, J. 2007. Designing with Video: Focusing the User-Centred Design Process. Springer. 243 s. ISBN 978-1-84628-960-6.

ISO 9241-210. 2010. Ergonomics of human-system interaction. Part 210: Human-centred design for interactive systems. Sveitsi: ISO copyright office. 20 s. + liit. 11 s.

Liitteet

Liite 1. Tehtävien palautukset

Liite 2. Luotainpaketti

Liite 3. Osallistujien toisiltaan saamat ideat keskusteluissa

Liite 1. Tehtävien palautukset

koodi	vkonpv	päivä	kello	kuka			
Tehtävä 0							
6	ke	17.4.	18:35	m1	projektin Gmail	s-posti	tehtävä 0
9	ke	17.4.	21:32	n1	projektin Gmail	s-posti	tehtävä 0
11	ke	17.4.	22:19	n2	projektin Gmail	s-posti	tehtävä 0
145	ma	29.4.	12:18	n3	projektin Gmail	s-posti	tehtävä 0
Tehtävä 1							
7	ke	17.4.	18:44	m1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 1
10	ke	17.4.	21:39	n1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 1
12	ke	17.4.	22:34	n1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	kommentti
13	ke	17.4.	22:37	n2	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 1
14	to	18.4.	12:51	n3	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 1
Tehtävä 2							
32	pe	19.4.	22:45	n1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 2
35	la	20.4.	22:34	n2	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 2
43	ma	22.4.	22:14	m1	projektin Gmail	s-sposti	tehtävä 2
51	ma	22.4.	22:47	m1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 2
147	ti	30.4.	14:41	n3	Googledokumenttiin		tehtävä 2
Tehtävä 3							
38	ma	22.4.	20:12	n2	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 3
45	ma	22.4.	22:34	n1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 3
148	ti	30.4.	15:02	n3	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 3
				m1	ei palauttanut		
Tehtävä 4							
40	ma	22.4.	20:32	n2	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 4
44	ma	22.4.	22:22	m1	projektin Gmail	s-sposti	tehtävä 4
49	ma	22.4.	22:47	m1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 4
55	ti	23.4.	10:29	n1	Facebook-ryhmä	tiedosto	tehtävä 4
56	ti	23.4.	10:30	n1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 4
161	to	2.5.	23:33	n3	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 4
Tehtävä 5							
54	ma	22.4.	23:35	m1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 5
61	ti	23.4.	21:17	n1	Facebook-ryhmä	tiedosto	tehtävä 5
62	ti	23.4.	21:23	n1	Facebook-ryhmä	tiedosto	tehtävä 5
64	ti	23.4.	21:24	n1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 5
66	ke	24.4.	11:16	n2	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 5
98	ke	24.4.	21:59	m1	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 5
163	to	2.5.	23:33	n3	Facebook-ryhmä	seinäkirjoitus	tehtävä 5
Tehtävä 6							
68	ke	24.4.	11:25	n2	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 6
72	ke	24.4.	13:33	n1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 6
77	ke	24.4.	13:58	n2	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 6

83	ke	24.4.	14:32	n3	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 6
85	ke	24.4.	14:36	n3	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 6
97	ke	24.4.	21:41	m1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 6
Tehtävä 7							
104	to	25.4.	15:40	n2	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 7
106	to	25.4.	22:34	n1	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 7
115	to	25.4.	23:19	m1	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 7
117	pe	26.4.	0:23	n3	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 7
Tehtävä 8							
118	pe	26.4.	10:16	n1	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 8
127	pe	26.4.	14:14	n1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
131	la	27.4.	22:33	n2	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
133	su	28.4.	13:27	m1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
134	su	28.4.	13:29	m1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
137	su	28.4.	23:52	n1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
138	su	28.4.	23:54	n1	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
150	ti	30.4.	15:10	n3	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
151	ti	30.4.	15:15	n3	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 8
Tehtävä 9							
155	to	2.5.	21:22	n2	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 9
157	to	2.5.	21:24	n2	Facebook-ryhmä	kommentti	tehtävä 9
165	su	5.5.	17:17	n3	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 9
168	su	5.5.	20:11	n1	Facebook-ryhmä	postaus	tehtävä 9
				m3	ei palauttanut		

	etuaajassa
	ajallaan
	hieman myöhässä
	myöhässä
	todella myöhässä

Liite 2. Luotainpaketti

Hommat Purkissa -tehtäväpaketti

Tervetuloa “Hommat Purkissa” tutkimukseen!

Unohda vakavamieliset tutkimukset - nyt saa osallistua rennolla meiningillä, sellaisella millä partiossa muutoinkin teemme hommia.

Mitä sinun pitää tehdä?

Sinun hommasi on tehdä näitä tehtäviä noin puolentoista viikon ajan ja jakaa tuotoksesi muille osallistujille Facebook-ryhmässä nimeltä “Hommat Purkissa”. Ryhmässä käydään pari ennakoon suunniteltua keskustelua (jotka on listattuna myös tehtäviksi tähän vihkoon), mutta vapaa keskustelu ja kommentointi on myös kaikinpuolin tervetullutta!

Mikä tässä on tavoitteena?

Yhtenä tavoitteena on saada Purkin kehittäjille tietoa, millaisia tarpeita, toiveita ja ideoita Purkin käyttäjillä oikein on. Toisena tavoitteena on saada Satu Raudasoja tietoa siitä, miten tässä tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä toimii. Tutkimusmenetelmä on siis tehtävien tekemistä ja omien tuotoksien jakamista toisille osallistujille. Tehtäväjakson jälkeen saat kyselyn, jossa kysellään tarkemmin kokemuksiasi tässä tutkimuksessa käytetystä menetelmästä.

Mihin tehtävien tuotoksia käytetään?

Tekemäsi tehtävien “vastaukset” (valokuvia, tekstejä, keskusteluita) jaat itse Facebook-ryhmässä muille tutkimuksen osallistujille ja niitä käytetään loppuworkshopin valmistelussa. Koska materiaalit jaetaan Facebookissa (vaikkakin salaisessa, suljetussa ryhmässä), on hyvä huomioida, että jakamissasi materiaaleissa ei ole mitään sellaista, jota et voisi jakaa Facebook-palvelussa muutoinkin.

Diplomityössä kuvituksena mahdollisesti käytettävien tuotoksien osalta tullaan kysymään lupa julkaisemiseen henkilökohtaisesti.

Aikataulu?

18.4.-28.4. tehdään näitä tehtäviä ja keskustellaan Facebook-ryhmässä (Saat muistutuksia Facebookin kautta näistä.)

28.4.-3.5. tulee täyttää netissä kysely tutkimusmenetelmästä

6.5 tai 7.5. tapaamme workshopissa Partioasemalla klo 17:30-20:30

Mitähäh? Kysyttävää?

Facebook: Satu Kristiina Raudasoja

puhelin:0400-489847

Skype: satu.raudasoja

sähköposti: satu.raudasoja@gmail.com

Facebookissa: Hommat Purkissa -ryhmä

Ohjeistusta tehtäviin

Ei ole olemassa oikeaa tai väärää tapaa tehdä näitä tehtäviä, tee niin kuin itse haluat. Voit halutessasi tehdä tehtävät myös hieman eri tavalla, kuin mitä tehtävänannossa on kuvattu.

Jos epäröit tai on jotain epäselvää, niin kysy.

Sinun ei tarvitse välittää miten muut tekevät tehtävät tai mitä mieltä muut ovat, tarvitsemme sinun omia ajatuksiasi ja mielipiteitäsi.

Satu ei ole ollut mukana tekemässä Purkkia, joten sinun ei tarvitse pelätä loukkaavasi ketään kommentteillasi. Loppuworkshopissa yhdessä kokoamme tiivistelmän palautteesta ja kehitysehdotuksista, eikä annettua palautetta yksilöidä.

Voit tehdä tehtävät myös aiemmin, kuin mitä aikataulussa on ohjeistettu, jos se sopii sinulle paremmin.

Jokaiseen tehtävään on tarkoitus käyttää noin 15 minuuttia, riippuen tehtävästä. Voit käyttää myös vähemmän tai enemmän aikaa niihin. Verkkokeskusteluihin tulee kulumaan ehkä noin 30-60 min, riippuen kuinka aktiivista keskustelua syntyy.

Tehtävä 0: Mun Purkki-näkymä

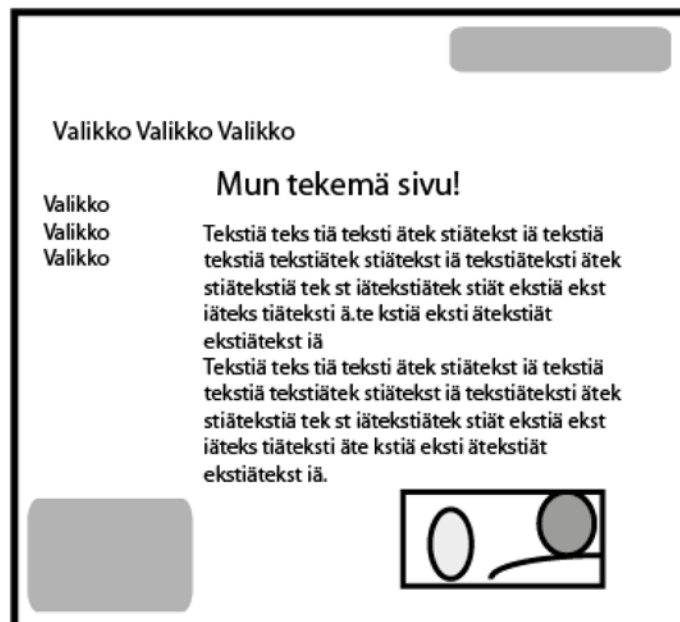

Kun olet saanut tämän ohjevihkosen, voit aloittaa samantien tästä harjoitustehtävästä!

Kirjaudu Purkkiin, ota esiin sivu, jonka olet itse tehnyt (tai jolle olet tehnyt sisältöä), ota kuvakaappaus ruudusta (Print screen-näppäin), tallenna kuva ja lähetä se sähköpostilla hommatpurkissa@gmail.com.

Kerro sähköpostissasi ihan lyhyesti sivun tekemisestä: millaista tekeminen oli, oletko tyytyväinen lopputulokseen ja oliko jotain, mitä olisit halunnut tehdä, mutta jostain syystä (ja miksi) ei toteutunut.

Tehtävän aikataulu: Nyt. :)

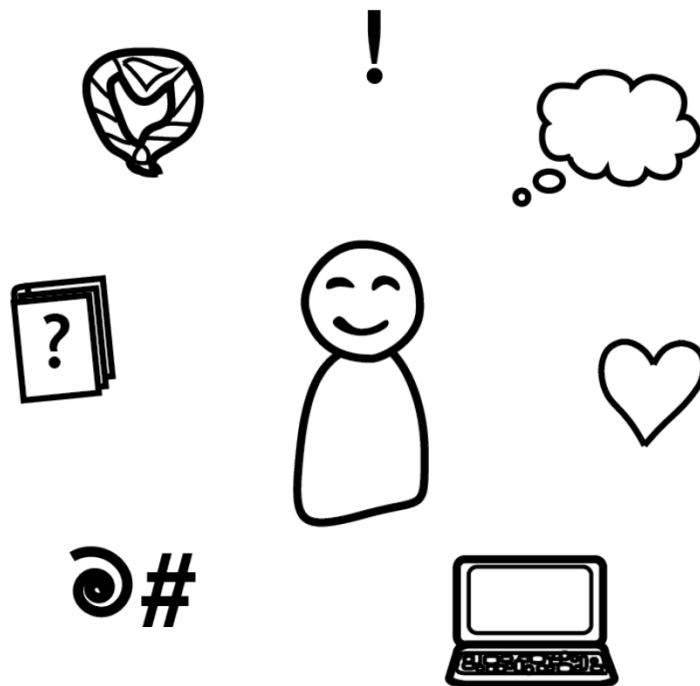
Tehtävä 1: Kuka mä oon?

Esittele itsesi muille osallistujille kirjoittamalla Facebook-ryhmän seinälle viesti itsestäsi. Esimerkiksi voit jakaa itsestäsi kuvan ja kertoa mitä teet partiossa (ainakin Purkin käyttöön liittyvät pestit), millaiset ovat ensimmäiset tuntemuksesi ja ajatuksesi Purkista sekä kuinka paljon ja mihin käytät tietoteknisiä järjestelmiä yleensä.

Tehtävän aikataulu:

Kirjoita esittelysi torstaina 18.4. - tai mahdollisimman pian.

Tehtävä 2: Millainen Purkki on?

Saat sähköpostiisi (saatavilla myös Facebook-ryhmässä) pdf-tiedoston, jossa on listattuna erilaisia adjektiiveja. Tehtävänäsi on merkitä adjektiiveista

- keltaisella ne, jotka kuvaavat mielestäsi partiota
- sinisellä ne, jotka kuvaavat mielestäsi Purkkia
- vihreällä ne, jollainen Purkin mielestäsi pitäisi olla.

Ota valokuva paperista kun olet tehnyt merkinnät ja lähetä valokuva Facebook-ryhmään.

Tehtävän aikataulu: Lähetä kuva perjantaina 19.4.

KAUNIS? RUMA? UPEE? KAAMEE? ROHKEE? NÖSSÖ?

ANKEA? MIELENKIINTOINEN? MOTIVOIVA? AHDISTAVA?

RUSKEA? PUNAINEN? VIHREE? SININEN? VALKOINEN?

KORKEE? MATALA? LEVEE? LAIHA?

AURINKOINEN? SYDÄMELLINEN? SALAINEN?

BYROKRAATTINEN? VAPAA?

SELLAINEN? TÄLLAINEN? JUSTHYVÄ?

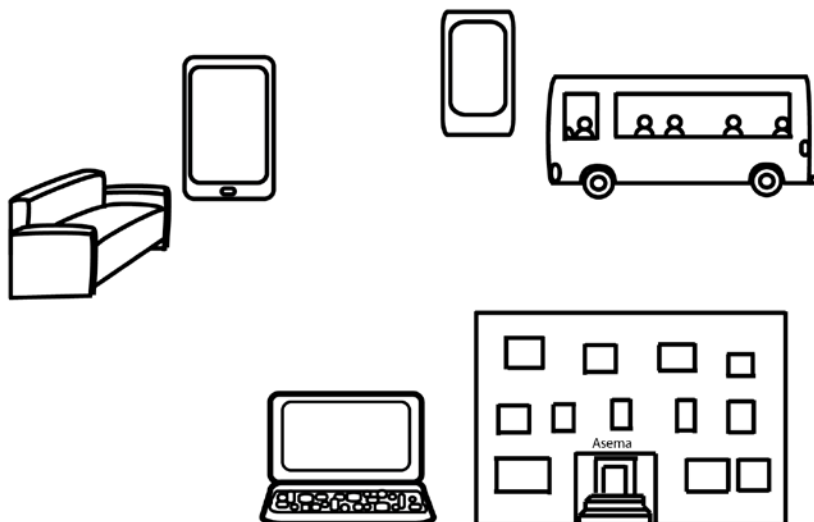
Tehtävä 3: Millä ja missä?

Ota kuva jokaisesta välineestä, jolla käytät Purkkia (esim. älypuhelin, tabletti, kannettava, pöytäkone...) siinä ympäristössä, jossa sitä käytät. Jos sinulle tulee vastaan tilanteita, joissa käytät Purkkia, ota myös kuva tilanteesta tai voit pyytää jotakuta muuta ottamaan kuvan, jossa olet käyttämässä Purkkia.

Halutessasi voit koostaa kuvat yhdelle powerpoint slidelle tai kuvaksi. Voit myös jakaa ne Facebook-ryhmässä kansioon, jonka nimeät esim. "Sadun kuvat". Kirjoita tekstinä lyhyesti kuvan yhteyteen missä käytät mitään välinettä ja miksi käytät siinä ympäristössä. Puhelimen kameralla otetut kuvat ovat laadultaan aivan riittäviä tähän tehtävään.

Tehtävän aikataulu: Kerää kuvia neljän päivän ajan ja lähetä lopulliset kuvat / kooste kuvista maanantaina 22.4. Facebook-ryhmään.

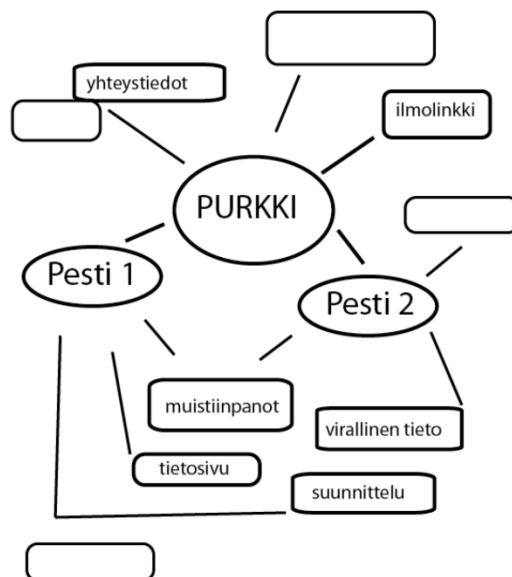
Tehtävä 4: Miten käytän Purkkia?

Saat sähköpostitse mindmapin, johon on koottu alkuhaastattelun pohjalta mihin asioihin käytät Purkkia. Saat mindmapin tulostettavaksi tarkoitettuna pdf-tiedostona sekä sähköisenä CMapTools-ohjelman tiedostona.

Voit joko tehdä tehtävän sähköisesti tai piirtämällä paperille. Voit tulostaa pdf-mindmapin ja lisätä kynällä merkintöjä sen mukaan, mitä muuta teet järjestelmällä. Kun olet mielestäsi täydentänyt kaiken, ota kuva paperista, tai skannaa se, ja lähetä kuva Facebook-ryhmään. Voit vaihtoehtoisesti ladata itsellesi ilmaisen CMapTools-ohjelman ja tehdä mindmapin sillä ja käyttää export-toimintoa mindmapin muuttamiseksi kuvaksi, jonka voit jakaa Facebookissa.

Tehtävän aikataulu: Kerää merkintöjä neljän päivän ajan ja lähetä kuva lopullisesta mindmapista maanantaina 22.4. Facebook-ryhmään.

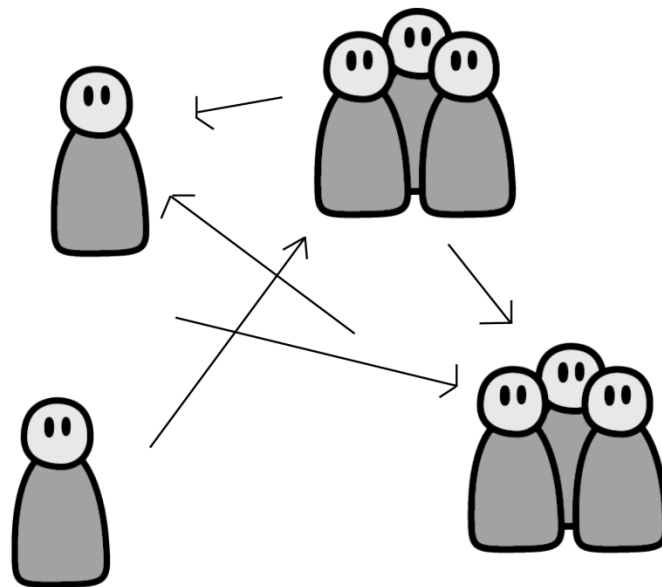
Tehtävä 5: Kenen kanssa

Saat sähköpostiisi (myös saatavilla Facebook-ryhmässä) kuvan, johon voit täydentää keiden kaikkien kanssa käytät Purkkia, ketkä ovat tekemäsi sivujen kohderyhmää, keiden tekemiä sivuja sinä luet jne.

Voit joko ottaa valmiista kuvasta valokuvan ja lähettää sen Facebook-ryhmään tai tehdä tehtävän sähköisesti ja jakaa ryhmään jpeg-tiedoston tai linkin.

Tehtävän aikataulu: Jaa kuva tiistaina 23.4.

Tehtävä 6: hyödyt, hankaluudet

Mene Purkkiin “seikkailulle” selailemaan mitä kaikkea sinulle tulee vastaan ja kokeilemaan erilaisien asioiden tekemistä noin 5 minuutiksi. Tämän jälkeen voit listata vastauksia alla oleviin apukysymyksiin tai listata mielestäsi 3-5 hyvää asiaa ja 3-5 kehitettävää asiaa Purkista. (Noin 10 minuuttia)

Tämän tehtyäsi keskustele Facebook-ryhmässä muiden osallistujien kanssa.

Tehtävän aikataulu: Keskustele aiheesta keskiviikkona 24.4.

HYVIÄ

- Paras sivu Purkissa? (voit jakaa linkin FB-ryhmässä)
- Hyödyllisimmät toiminnot? Eniten käyttämäsi toiminnot?
- Mistä tulee hyvä fiilis?

KEHITETTÄVIÄ

- Mitä et ymmärrä tai osaa tehdä? Mikä on hankalaa? Mikä on ongelmallista?
- Ärsyttäviä asioita? Asioita, jotka ei vaan toimi?
- Mitä haluaisit muuttaa?
- Mitä haluaisit lisää? Mitä vähemmän? Mitä puuttuu?

MUITA KYSYMYKSIÄ

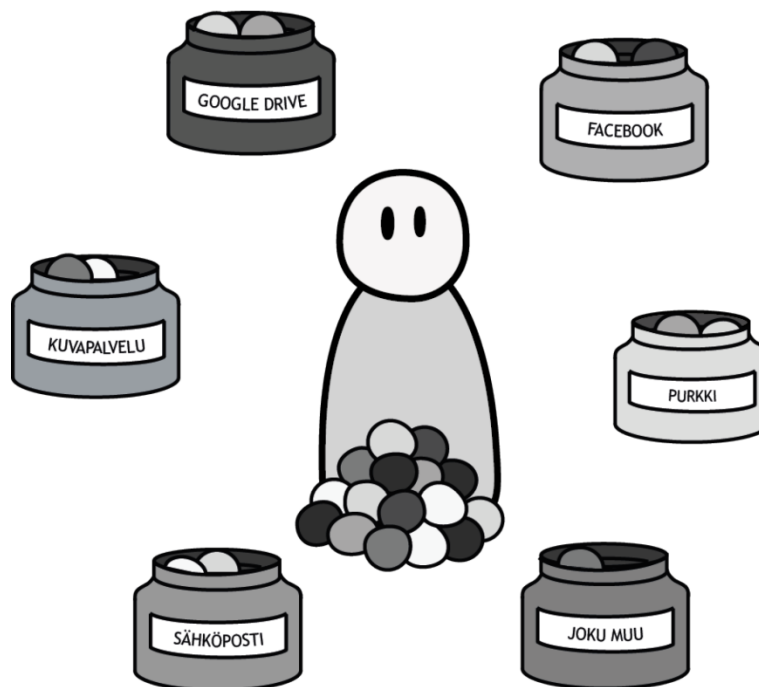
- Löydätkö Purkista sen mitä etsit?
- Onko navigointi sujuvaa ja loogista?

Tehtävä 7: Muut järjestelmät

Mitä kaikkia muita järjestelmiä käytät partioasioiden hoitamiseen? Tee käyttämästäsi järjestelmästä jonkinlainen mindmap tai listaus, jossa on nimettynä eri järjestelmät (esim. GoogleDrive, Skype, Facebook, Dropbox, sähköposti) ja niiden alla tai ympärillä listattuna mihin niitä käytät. Voi tehdä tehtävän millä tavalla itse haluat.

Tehtävän aikataulu: Jaa valmis listaus Facebook-ryhmässä torstaina 25.4.

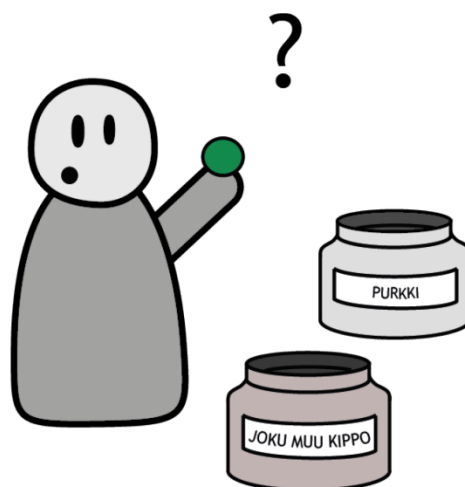
Tehtävä 8: Miksi ei Purkki? Mihin ei?

Purkkiin vai ei, siinäpä vasta pulma! Keskustele Facebook-ryhmässä seuraavista asioista:

- Mitä sellaista hyvää muissa järjestelmissä on, jota Purkissa ei ole?
- Mihin asioihin et käytä tällä hetkellä Purkkia ja miksi?
- Miten Purkkia pitäisi muuttaa, jotta käyttäisit Purkkia niihin asioihin, joita nyt teet muualla?
- Onko jotain sellaista, johon Purkki ei millään sovellu, jostain sellaista, joka on jatkossakin hyvä tehdä muualla?

Tehtävän aikataulu: Keskustele torstaina 25.4. ja/tai perjantaina 26.4. Keskustelua voi jatkaa myös sunnuntaihin 28.4. asti.

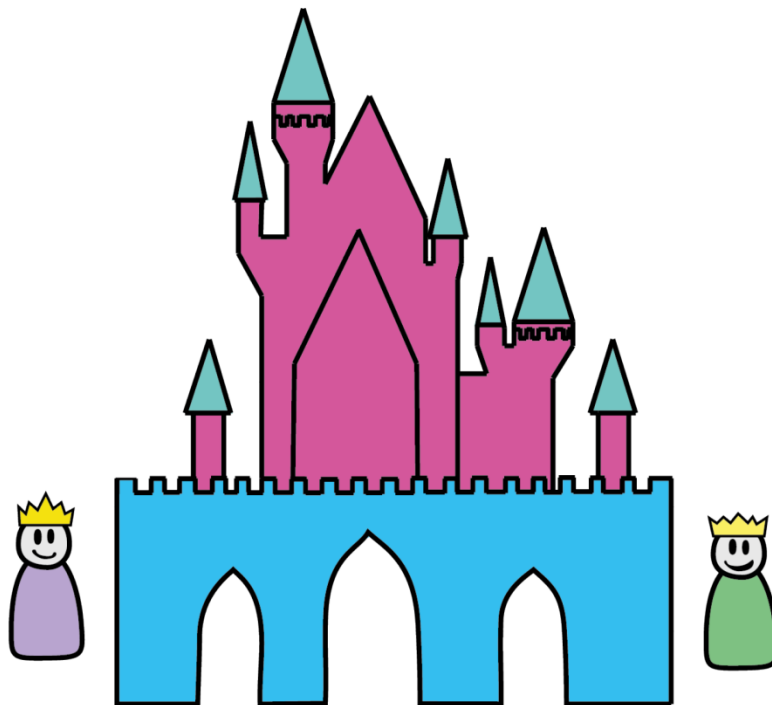
Tehtävä 9: Unelmien järjestelmä

Voit vapaamuotoisesti kuvailla millainen olisi unelmien Purkki. Voit joko piirtää, kirjoittaa, tehdä kuvamuokkauksia, koota kuvakollaasin, tehdä mindmapin tai miten vain itse haluat. Voit kuvata toiminnallisuuksia, sisältöä, ulkonäköä, filistä, ihan mitä vain! Tuloksen ei tarvitse näyttää nettisivulta, vaan se voi olla mitä vain.

Saat unelmoida, saat olla radikaali, saat aivan vapaat kädet! Jaa valmis tuotoksesi Facebook-ryhmässä.

Tehtävän aikataulu: Palautus sunnuntaina 28.4.

Tämä homma on nyt purkissa!

Tapaamme vielä maanantaina 6.5. tai tiistaina 7.5. loppuworkshopissa, jolloin saat myös leffalippusi.

Saat Sadulta sähköpostitse vielä kyselyn tutkimusmenetelmästä, vastaathan siihen ennen workshoppia.

Suuret kiitokset osallistumisestasi!

Liite 3. Osallistujien toisiltaan saamat ideat keskusteluissa

Sinisellä asia tai idea, johon **punaisella** merkitty idea viittaa.

ID	Pvm	Aika	Henkilö	Sisältö	Viitt.
69	24.4.	11:25	n2	Ja jotta saadaan tän päivän keskustelu alkuun, heitän muutaman kommentin kehiin. [rivinvaihto] - Etsi -toiminto pelaa varsin hyvin! Vaikka ei olisi varma, mistä etsinnässä oleva tieto löytyy, löytyy se helposti toiminnon avulla. [rivinvaihto] - Hieman hämmentää se, että piiri palvelee -osiosta löytyvät otsikot eivät ole aakkosjärjestyksessä tai millään muullakaan loogigolla järjestyksessä (+ miksi yksi otsikko on kisas ja tapahtumat, tapahtumia ne kisatkin on). [rivinvaihto] - Uutiset oikeassa reunassa on hyvä juttu! [rivinvaihto] - Tapahtumakalenterista voisi olla suora linkki aina ko. tapahtuman sivuille.	
73	24.4.	13:33	n1	Mä tykkään myös Etsi-toiminnosta, joka löytää asioita hyvin. Paras sivu purkissa on mielestäni etusivu, jonka linkitetyistä tienviitoista pääsee kätevästi etsimäänsä suuntaan. (Mulla meni tosin aika pitkään tajuta, että ne viitat oikeasti on linkkejä!). Tienviitan vois lisätä myös Piirin pyörittäjät- ja Piiri palvelee-osioiden omalle ns. etusivulle [rivinvaihto, tyhjä rivi] Tiedostojen lisääminen raahaa&pudota-toiminnolla on myös mielestäni mainio ominaisuus. [rivinvaihto, tyhjä rivi] Mikä sitten minusta on HUONOA: [rivinvaihto, tyhjä rivi] - ryhmäkohtaiset keskustelualueet puuttuu (vrt. Pakki 1.0). Sellaiset olis kiva ja hyödyllinen lisä, jota nyt ei ole ollenkaan. Pakki 2.0:ssa oli kaikille avoin keskustelufoorumi, mutta sen käyttämiselle on liian iso kynnyks. Ihan kuin kirjoittelisi missä tahansa netissä, [rivinvaihto] - huonoa on myös, että yksikkökohtaiset, ulkopuolisilta suljetut sivut puuttuvat kokonaan. Voisko esim. toimikunnan käyttöön saada edes salasanasuojatun dokumentin mahdollisuuden, jos ei omaa muilta suljettua aluetta?? Tmk: Ila vois esimerkiksi olla oma, yhteinen salasana, jolla kryptattais ne tiedostot, joihin pääsy halutaanvaintoimikuntalaisille. [rivinvaihto] - kuvan lisääminen oli aluksi vaikeaa, mutta sit vihdoinkin tänään tajusin miten se tehdään..! [rivinvaihto] - purkki on liian tekstipainotteinen ja sininen. Kuvia sais olla enemmän. Visuaalisuus on erityisen tärkeää ulkoisten tapahtumasivujen puolella. Voisko tapahtumajärjestäjien käyttöön tehdä julkiselle puolelle vaikka erityyisiä templateja?	69
77	24.4.	13:53	tutkija /Satu	Itse pidän [n1]:n template-ehdotuksesta! Oma mielikuvitus on aika rajallinen ja on paljon helpompaa ottaa mallia jostain esimerkistä ja lähteä muokkaamaan sitä.	73
78	24.4.	13:58	n2	toi suljettu alue ois hyvä! nyt esim. koulutus käyttää moodlea, koska kaikkea ei haluta kaikkien nähtäväks	73
79	24.4.	14:09	projektin FB-tili	Yksi, mitä olisi mielenkiintoista kuulla on se, jos on ollut joitain ongelmia tai et ole ymmärtänyt miksi jokin toimii tietyllä tavalla - tai jokin ei toimi sillä tavalla kuin mitä olettaisit sen toimivan. Alkuhaastattelussa joku mainitsi sen, että sivua viimeksi muuttaneen henkilön nimi ei näy sivulla. Itse olen klikannut ihmisen nimestä ja päätnyt tyhjälle sivulle, koska profiilisivu ei ole toteutettu /niillä ei ole sisältöä.	73
84	24.4.	14:32	n3	Moikka! Hyviä kommentteja jo täällä, itsekin kyllä kannatan myös noita ns. suljettujakin ympäristöjä (oon myös ymmärtänyt et ne olis tulossa, hyvä että siis täälläkin siihen suuntaan toive). Mä tosiaan huomasin, että kun päivitin tiettyä sivua niin päivityksen tekijäksi leimautui ihan eri ihminen. Hassua sikäli, olishan hyvä että nähtäis kuka siellä oikeasti päivittää kun kaikki sitä saavat kerran tehdä..	73
86	24.4.	14:36	n3	Ja vielä muita kommentteja: kannatan sitä et noi tienviitat toistuis myös Piiri palvelee ja piirin pyörittäjät -osuudessa. Loogisuuden vuoks myös lippukuntien etusivulla vois olla uudestaan se kartta , nyt siinä on aika sekalainen seurakunta tapahtumamainosta, tiedotetta ja alueiden kuvauksia. Kannatan myös lisävisuaalisuutta, olis musta hauska jos vaikka etusivun pupu ja lintu seikkailis muuallakin :)	
89	24.4.	16:25	n1	Mä olen ymmärtänyt niin, että sivun alareunassa näkyy aina sivun tekijän nimi. Ei siis se, kuka sivua viimeksi muokkasi. Ja noita henkilön nimiä en olekaan vielä klikkaillut. Voiko siis jokainen luoda itselleen jonkin oman profiilin purkkiin vai mitä häh?	73
90	24.4.	16:29	n1	Tykkään muuten myös tuosta purkin vasemmassa reunassa olevasta "Muualla"-nostosta bannerilinkeineen. Sen idea lienee nostaa esiin ajankohtaisia tapahtumia.	73
95	24.4.	21:35	tutkija /Satu	Mulla on välillä ollu hankaluutta muistaa ja tajuta minkä osan alta löytyy mitkäkin tiedot. Kaikki on samaa tummansinistä kaikkialla, eikä eri osat erotu toisistaan. [n3]:n ehdotukset kuulostaa hyviltä!	69

98	24.4.	21:41	m1	Vanhassa Pakissa oli ihan kätevä se henkilöhaku... ja siksi jokainen voisi luoda purkissa oman esim. kuvallisenkin profiilin... Ja Purkissa voisi olla myös ulkoinen osio johon toimikunta/lippukunta voisi rakentaa ns. nettisivut jolla mainostaisi toimintaansa... eihän se kirjautuminen raskasta ole, mutta helpompaa mainosta kun ei olisi kirjautumisen takana.	72
101	24.4.	22:56	n1	[n3]:n idea lippukuntien aluekartan lisäämisestä lippukunta-sivulle on hyvä! Ja Satu, mulla myös välillä vaikea hahmottaa mitä minkäkin osan alta löytyy. Just yritettiin eilen löytää ensi marraskuusi suunnitellun cafe aksabarin päivämäärää ja oikean tapahtumakalenteriversion löytäminen oli melkein mahdoton tehtävä. Ja muutenkin tuo uusimman tiedostoverion löytäminen purkista voi joskus vielä käydä hankalaksi. Nytkin esimerkiksi PÄPan pestilomakkeesta löytyy ainakin muutama uusi versio.	72
102	24.4.	23:02	n1	Tavallaan mä ymmärrän [m1]:n ajatuksen tuosta henkilöhaku-ominaisuudesta, mutta sitten toisaalta: miettikää kuinka laajasti päpalaisilla on purkki-tunnuksia. Onko kaikilla tosiaan relevanttia olla omat profiilit kuvineen? Ja jos on, niin haetaanko sillä facebookin kaltaista sosiaalista yhteisöllisyyttä? Jos kyllä, niin mikä on todennäköisyys, että jengi oikeasti hyödyntäisi tuota ominaisuutta esimerkiksi facebookin sijaan - varsinkin kun seuraa miten aktiivisia partioporukat täällä ovat. Keskeisillä piiripesteissä toimivilla henkilöillä tällainen profiili voisi olla, mutta toisaalta eikö senkin tarpeen voisi helpommin täyttää "ketä meitä on"- tyypisellä esittelysivulla kuvineen?	72
103	24.4.	23:09	m1	totta.	72
104	25.4.	13:36	projektin FB-tili	Moi, Tänään tehtävänä on miettiä, mitä kaikkia järjestelmiä käytät partioasioiden hoitamiseen ja tekemiseen Purkin lisäksi. Ohessa oleva kuva on vain viihdykkeenä, teiltä kaipaisin jonkinlaista listausta millaisia asioita hoidat /teet missäkin eri järjestelmässä. Voit joko listata tehtävät (esim. tapahtuman suunnittelu) ja sen perään missä eri kaikkialla (ja mitä/miten, jos eroaa eri välineissä) sitä tapahtuu - tai voit listata eri välineet (esim. GoogleDrive, sähköposti, Dropbox...) ja listata niitten alle mitä /millaisia asioita missäkin teet. [rivinvaihto, tyhjä rivi] Voit aloittaa jo tänään keskustelemaan aiheesta "Mitä Purkkiin ja mitä ei" halutessasi, mutta viimeistään huomenna palaisimme siihen. Kaikkea ei ehkä kannata pyrkiä toteuttamaan Purkissa (kuten edellisessä keskustelussa esiin tulleet profiilit?). Toisaalta, jos kaipaisitte parempaa linkitystä eri järjestelmien välille (esim. googledokari Purkissa), niin kertokaa mielipiteitänne myös siitä. (Ei tarvitse välittää olisiko se mahdollista vai ei)	
118	26.4.	10:16	n1	Mitä ei purkkiin? Mielestäni kaikenlaisten henkilötietorekkareiden jakamista ja tallentamista pitää välttää. Tapahtumajärjestäjät saavat ilmoittautumisen jälkeen yhteenvedon ilmoittautuneista. Tällaisessa listassa on yleensä henkilön nimi- ja yhteyshiedot ym. Kun tällainen dokumentti talletetaan purkkiin, on se ainakin nykyisten julkisuusasetusten vallitessa aika avoimesti urkittavissa ja siisä myös tietosuojariski. Toiset ovat hyvin tarkkoja jopa sähköpostiosoitteensa julkisuudesta. Saati kännykänumeron. [rivinvaihto, tyhjä rivi] Vähän on myös ehkä harkittava mitä ja miten pöytäkirjoihin (esimerkiksi toimikunnan kokouksen) kirjoittaa, ettei tule tahattomasti loukattua ketään tai jaettua tietoa ennenaikaisesti. rivinvaihto, tyhjä rivi] Tässä muutamia ajatuksia :)	
119	26.4.	10:20	n1	Joku muistutusominaisuus Purkkiin olis hauska lisä. Voisko pestin perusteella asettaa purkkia muistuttamaan ajankohtaisista dead lineistä? Esimerkiksi "Muista ilmoittautua syyssemmaan xx.xx. mennessä" tai "Hei puhis, muista täyttää kurssivihkoa varten sisällöt ja yhteyshenkilöt xx.xx.2013 klo 16 mennessä!" tai "Hepun toukokuun numeron DL on 16.4.!"	
121	26.4.	11:56	tutkija / Satu	Tää kuulostaa hyvältä! Itselle ainakin on välillä haastavaa muistaa käydä Purkissa tai muualla tsekkaamassa asioita.	118
122	26.4.	11:58	tutkija / Satu	Meripartiotoimikunnan osalta mietittiin listausta päpalaisista meripartiokouluttajista Purkkiin. Jokaiselta tulisi kysyä henk. koht. lupa nimen listaamiseen ja yhteyshiedotja ei listassa jaettaisi, vain nimi & lippukunta. Itse en löytänyt mitään ohjeistusta siitä, mitä Purkkiin ei saisi laittaa - hyvä olisi olla, jotta kaikki toimisi samalla tavalla.	
123	26.4.	12:02	n1	Jep, mulla meinaa myös aina joku dead line lipsahtaa ohi. Ja informaatiota tulee nykyisellään tosi sirpalleisesti niin monesta paikasta, että väkisin välillä on ihan sekaisin.	118
124	26.4.	12:03	projektin FB-tili	Tehtävän 8 kysymyksiä: Mitä hyviä toimintoja (tai muuta hyvää) toisissa järjestelmissä on, mitä Purkissa ei ole? Mitä niistä haluaisit myös Purkissa olevan?	
125	26.4.	12:04	projektin FB-tili	Teht 8 kysymyksiä: Mihin asioihin ET käytä Purkkia tällä hetkellä ja miksi? Miten Purkkia pitäisi muuttaa, jotta käyttäisit Purkkia niihin asioihin, joita teet nyt muualla?	

126	26.4.	12:06	projektin FB-tili	Teht 8 kysymyksiä: Onko jotain sellaista, johon Purkki ei vain sovellu, joka on jatkossakin hyvä tehdä muualla? (ominaisuuksia, tietoja, tietyn tyyppisiä asioita..?) Onko joitain toimintoja, jotka on syytäkin jättää pois Purkin tulevaisuudesta?	
127	26.4.	14:14	n1	Sosiaalisia toimintoja. Ne keskustelualueet vois olla kiva lisä. Sitten purkista puuttuu kaikki jakopainikkeet, jotka löytyy kaikissa nykyaikaisista sivustoista. Ne olis hyvä olla aikakin julkisen osion sivuilla (Jaa facebookissa, twitterissa, google +1, jaa sähköpostilla)	124
131	27.4.	22:33	n2	Kuvat esim. uutisissa olisi hyvä lisä. Ainakin piirin vanhoilla sivuilla kuvia oli myös uutisten yhteydessä. Ja niin kuin taisin jo aikaisemminkin jossain mainita, niin kalenterista ei ole suoraa linkkiä tapahtumiin toisin kun monilla muilla sivuilla on.	124
133	28.4.	13:27	m1	Esimerkiksi valmiiksi tehtyjen sivujen siirtäminen esim. aikajärjestykseen ei tunnu onnistuvan millään...	
134	28.4.	13:29	m1	Yleinen foorumi vois olla jees. Kaikki eivät kuitenkaan ole facebookissa. Myös alasivujen järjestäminen esim. päivämäärän mukaan voisi olla toimiva (kokouspöytäkirjat)... mulla ei ainakaan toimi...	124
137	28.4.	23:52	n1	En käytä purkkia tällä hetkellä esimerkiksi päivämääristä ja kokousaikatauluista sopimiseen. Varmasti on monta muutakin juttua mihin en sitä käytä. Tästä tehtävän 8 kysymyksestä ensimmäinen ajatukseni oli, että onko ylipäättään järkevää käyttää purkkia kaikkeen mahdolliseen?	125
138	28.4.	23:54	n1	Ihan villinä ideana näköislehdet. Mitä jos purkista voisi lukea esimerkiksi hepun näköislehden?	
141	29.4.	10:03	projektin FB-tili	Huh, viikonloppu meni nopeasti ohi. Nyt on enää vihoviimeinen tehtävä jäljellä! Tehtävä 9 on siis Unelmien Purkki. Jos aivan kaikki olisi mahdollista, mitä kaikkea Purkki olisi? [rivinvaihto] Voit toteuttaa tämän aivan millä tavalla itse haluat. Voi toteuttaa kuvakokoelmana hyvistä nettisivuista, piirtämällä, kirjoittamalla, tekemällä Purkin ulkoasun uusiksi... Ihan millä tavalla sinun mielestäsi oma ajatuksesi välittyy parhaiten muille. Koska vappu ja varmasti kiirettä, voitte palauttaa viimeisen tehtävän myös loppuviikosta, kunhan muistatte palauttaa ennen maanantaita!	
154	2.5.	21:02	tutkija / Satu	Moikka! Muistuttelen viimeisen tehtävän tekemisestä! Voitte esimerkiksi siinä koota yhteen omaa näkemystänne tulevaisuuden Purkista - tai voitte lähteä myös hulluttelemaan ajatuksella "jos meillä olis kaikki raha ja aika ja resurssit käytettävissä, millainen Purkki sitten voisi olla". Jos Purkki olisi "superpartiohubi" eli kaiken sinun partiotointiasi keskus, mitä se silloin olisi? Muistuttaisin projektien aikatauluista, antaisi oman TODO-listan aina esiin kun kirjautuu, voisi keskustella online-olevien luottisten kanssa...? ???	
155	2.5.	21:22	n2	Tähänkö ne kommentit voi heitellä? :) Toi aikataulu-muistuttelu ois kiva juttu, samoin doodlen kaltainen systeemi, jonka avulla voisi sopia kokouspäiviä yms. Lisäksi olisi kiva, että pestilistä löytyisi kootusti jostain. Lähinnä siis, että kuka mitäkintekkee. Sen lisäksi henkilöhaku pesteineen olisi myös kiva! Siis tarkoitan sillä sitä, että jos hakuun kirjoittaa tyypin nimen, niin löytyisi ko. ihminen pesteineen lippukuntineen. Koska mä ainakin oon törmännyt tilanteeseen, että arvon uskaltaako jotain tyyppiä pyytää pestiin vai onko sillä jo liikaa hommaa.	
157	2.5.	21:24	n2	Myös se oli hauskaa, että lippukunta-osiosta löytyis kansiot esim. sepeleille, majakoille, hyville leiriohjelmille, tms ja niin jotain tietoja pystyisi jakamaan fiksummin/kootummin sen sijaan. Ei tarttis aina keksiä pyörää uudelleen.	
168	5.5.	20:11	n1	Tässä on mun "Unelmien purkki" -tehtävä. Aika ei valitettavasti riittänyt kaiken kattavaan vastaukseen, mutta tähän kuvaan olen koettanut saada ympättyä kaikki keskeisimmät parannusehdotukseni. Tuota FB-tunnuksilla kirjautumista ajattelin erityisesti niitä henkilöitä varten, jotka kaipaavat purkista sosiaalisempaa tai sellaista, että olisi vaikka omat profiilit. En tiedä olisiko jopa jokin laajempikin facebook-liitännäinen hyödyllinen, kun partio joka tapauksessa on jo facebook-ryhmiin mennyt jäädäkseen. Kävijäseurantaa ja edes perusanalytiikkaa kaipaailisin tapahtumasivuilla. Suljettu keskustelualue ja viestitoiminnot olisivat myös jees lisä.	